devrimciler ölür devrimler sürer

İşçi Sınıfı Yiğit bir evladını daha yitirdi! İşçi sınıfının iktidarına gitme yolunda ilk adım olan milli demokratik devrim mücadelemizin şahitlerine bir yenisi daha eklendi! YİS (Yapı İşçileri Sendikası) Genel Başkanı Necmettin Giritlioğlu, işbirlikçi patronun kiraladığı bir el tarafından kahpece vurularak öldürüldü.

İzmir'deki Aliağa Rafinerisinin Çavuşoğlu-Kozanoğlu işyerinde 500 işçi çalışıyordu. Oniki saat çalışan işçiler, komşu işyerinde sekiz saat çalışan işçilerin aldığının ancak 1/4'ünü alabiliyorlardı. Yaşama şartlarının zorluğu ve komşu işyeriyle olan ücret farklılığı işçilerin gözünü bir miktar açmıştı. İşte politik bilinçleri olmayan bu işçi arkadaşları, Türkiye'de proleter devrimcilerinin egemenliğindeki tek sendika olan YİS'in Genel Başkanı Necmettin Giritlioğlu ve proleter devrimci arkadaşları örgütlediler, ücretlerin artışını hedef alan ekonomik nitelikteki grev hareketini 23 Ağustos günü başlattılar.

Grevin başladığı sabah, işçilere gözdağı vermek ve gerekirse işverenin lehine müdahalede bulunmak üzere, bölgeye yerleşmiş olan 500-600 kişilik komando birliğinden ancak bir manga ortada dolaşıyor ve işyerine çok seyrek uğrayan, uğradığı zaman ise saat 11'den erken gelmeyen patron Çavuşoğlu saat 8 sularında oralarda gözüküyordu. İşçiler normal olarak kapıları tutmuşlar, gelen arabaları çeviri-

yorlardı. Sovyet teknisyenlerini getiren ilk iki otobüs, işçilerin ihtarı üzerine geri döndü. Üçüncü otobüsün şoförü işçileri dinlemiyor, içeri girmek için diretiyordu. En önde şoföre geri dönmesini ihtar eden Necmettin arkadaş'ı şoför, "Gel konuşalım" diye kapının yanına çağırdı. Biraz ileriden işbirlikçi Çavuşoğlu kafasıyla işaretini verdi. Satılmış şoför aniden tabancasını çekip böyle bir şey beklemeyen Necmettin arkadaşın kalbine kurşunu sıktı ve gaza bastı. İşçiler taşlarla otobüse saldırdılar. Otobüs denizin kenarında durdu. Katil ortadan kayboldu. Necmettin arkadaş, "Beni sarsmayın, cebimdeki evrakları alın, greve devam edin" dedi ve konduğu ambulansta öldü!

Necmettin'in ölüsü de görevini yaptı! İşçiler, hareketlerinin patronu ne kadar korkuttuğunu, sınıf kavgasının ölüme kadar giden şiddetini, hareketlerinin önemini kavradılar. Mütereddit olan işçiler kavgaya büyük bir hırsla girdiler. Artık hareketin hedefi beş-on liralık zam olmaktan çıkıp, Çavuşoğlu-Kozanoğlu firmalarının Sovyetler ve Türkiye Petrolleri Anonim ortaklığı ile yaptığı mukavelelerin feshi ve YİS'in, işveren durumunda olan Sovyetler ile Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı tarafından resmen tanınması haline geldi.

Necmettin arkadaş'ın İzmir ve Ankara'daki cenaze törenlerinde Amerikan emperyalizmine ve bütün yerli köpeklerine karşı sonuna kadar mücadele edeceklerine yemin eden işçiler, meselelerinin örgütlenerek millî demokratik devrim mücadelesinin en önünde kavgaya girmek ve devrimi sürdürerek siyasî iktidarı ele geçirmek olduğunu anlamaya başladılar. İçleri, bu zor kavgayı sürdürerek zafere ulaşabilmek için en gerekli ve en keskin silâh olan kendi sınıflarının ideolojisini, yani proletaryanın devrimci ideolojisini öğrenme hırsıyla dolup taştı. Böylece, ekonomik nitelikteki bir işçi grevi Necmettin arkadaşın ölümü ve oradaki proleter devrimci arkadaşların doğru yöndeki çalışmalarıyla politik bir nitelik kazandı.

Ereğli'den gelen işçi arkadaşı Ahmet Gecenoğlu Necmettin'i şöyle anlatıyor: "Giritlioğlu genç yaşında savaşa girmiştir. Askerliğinden sonra Ereğli Demir Çelik Fabrikalarında, kızgın demire marka vurarak ekmek parasını kazanmağa başlamıştır. Ben Necmettin'i Ereğli'de tanıdım. İlk tanışmamızda sendikada oturuyordum. Elinde devrimci bir dergi olan birisi içeri girdi. Gayet mütevazi bir tavırla işe yeni girdiğini, sendikalar hakkında bilgisi olmadığını, bu konuda kitap varsa vermemizi söyledi. Ondan sonra Necmettin ile sürekli bağımız oldu. İşçi arkadaşlara kendisini kısa zamanda sevdirmesini bildi. Maden-Iş Ereğli Bölge Merkez Şubesinde, genç işçi arkadaşlar tarafından gençlik kolu başkanlığına getirildi. Gençlik kolu başkanlığı sırasında toplantılar tertip ederek bildiklerini arkadaşlara anlatmaya çalıştı. Sarı sendikanın yönettiği Ereğli grevinde yiğit hareketleriyle

işçi arkadaşların takdirlerini kazandı. Sarı sendikanın jurnallerine, işverenin baskılarına aldırmazdı. Türk-İş'in milyonlar harcayarak Ankara'da düzenlediği mitinge Ereğli işçilerinin, 'bizi sömüren emperyalizmi demir yumruklarımızla ezeceğiz' ve benzeri pankartlarla katılmalarında Necmettin'in büyük payı vardır. Necmettin arkadaş tam bir savaşçıydı. Sınıfının demokratik kavgası içinde şehit olan omudaşımızın bayrağı yere düşmeyecektir."

Necmettin okumayı seven bir arkadaştı. Çok okuması ve devrimci çevrelerle temas kurabilmesi gözünün çabuk açılmasına, sınıf bilincinin erkenden uyanmasına, insanlığın kurtuluşunun nerede olduğunu kavramasına yardımcı oldu. Kapalı odalarda Marksist-Leninist geçinen çok bilmiş zibidi burjuva entellektüellerine hiç benzemeyen Necmettin arkadaş, kavganın içine fiilen girmekte gecikmedi. Kanlı pazar olayında başından ve vücudunun çeşitli yerlerinden yaralar aldı. Ereğli Demir-Çelik grevini örgütleyip yürütenlerin de en başında o vardı. Kendi halkına Amerikan emperyalistleriyle birlikte zulmeden işbirlikçi Güney Vietnam hükümetinin açtığı iğrenç serginin dağıtılmasında, İzmir'de 6.ncı Filoya karşı yapılan gösterilerde, kısacası yetişebildiği bütün işçi, köylü, gençlik hareketlerinde vardı. Bu arada günlerce nezarette kaldı işkenceye uğradı ve hakkında bir sürü dava açıldı. Necmettin arkadaş işçi sınıfının iktidarına giden yolun millî demokratik devrim mücadelesinden geçtiğini gayet iyi kavramış; bu kavganın çok zor ve uzun bir kavga olduğunu, proleter devrimcilerinin bu kavgaya kellelerini koltuklarının altına alarak gelmelerinin gerektiğini çok iyi bilen; bütün reklâmsız ve önemli işlere severek koşan; son olarak da kendine çalışma alanı olarak sendikaları seçmiş yiğit bir proleter devrimcisiydi.

Amerikan uzmanlarının yetiştirmesi sarı sendikacılardan başkasını görmeyen Türkiye işçi sınıfı için, Necmettin arkadaş ve onun gibi bir kaç proleter devrimci arkadaş yeni tiplerdi. Sendikacılığı ticari bir kurum haline getiren sarı sendikacılar, değil işçi sınıfına politik bilinç vermek, ekonomik kavgalarında bile onu devamlı arkadan vurmuşlardı. Proleter devrimcilerinin de işçi sınıfı ile bugüne kadar organik bağları yeterince kurulamamıştı. Necmettin Giritlioğlu ve diğer birkaç proleter devrimci arkadaş, işçi sınıfı ile proleter devrimcilerinin organik bağlarının kurulması yolunda önemli adımlar attılar. İşçi sınıfı ile sağlam ilişkiler kurabilmek için sendikalara girdiler ve işçi sınıfına politik bilinç verebilmenin bir yolu olarak çalıştıkları yerlerde onu sendikal mücadelelerin içine soktular. YİS'in proleter devrimcilerinin eline geçmesiyle işbirlikçilerin emrindeki siyasî polisin de bu sendikaya karşı tavrı kesinlikle değişti. Sendikanın yönetcilerine karşı şiddet hareketleri arttı, Necmettin arkadaştan önceki genel başkan

İsmet Demir arkadaş İzmir'den kaçırılarak Ankara'da altı gün nezarette tutuldu ve işkenceye uğradı. İşbirlikçiler sendikayı dağıtabilmek için her türlü tertibi uyguladılar. İşte bu neden'le, doğru devrimci çizgiden yılmadan yürüyen Necmettin arkadaş'ın emperyalizmin kiraladığı bir el tarafından kahpece vurulmasında şaşılacak hiç bir yan yoktur!

Dünya halklarının devrimci mücadelelerinin de etkisiyle emperyalizm yeni bir bunalım dönemine girmiştir. Çin Hindinde büyük bir yenilgiye uğramakta olan emperyalizm, Filistin'de filizlenmekte olan halk savaşı karşısında da korkulu rüyalar görmektedir. Türkiyemizde de ekonomik bunalım son hadde ulaşmış, proleter devrimcilerinin doğru çalışmalarıyla da demokratik işçi, köylü ve gençlik hareketleri son yıl'larda görülmedik biçimde artmıştır. Doğru çizgide gelişen devrim hareketine karşı, doğal olarak daha örgütlü ve güçlü bir karşı-devrim hareketi de gelişmiştir. İstanbul ve İzmit'deki büyük işçi direnişinde işçilerin kurşunlanması ve peşinden sıkı yönetim ilân edilerek bir çok işçinin hapishanelere tıkılması, Türkiye'mizin çeşitli yerlerindeki demokratik işçi, köylü ve genç'lik hareketlerine karşı estirilen terör havası ve son olarak da Necmettin arkadaşımızın vurulması bu sınırlı özgürlükler ortamının sonuna doğru hızla geldiğimizi gösteren en somut örneklerdir. Filipin tipi demokrasicilik ile 27 Mayıs anayasasının getirdiği kurumlar arasındaki çelişki, emperyalizmin gelişen demokratik işçi-köylü ve gençlik hareketleri karşısında daha saldırgan bir tavır takınmasını belirli ölçüde engellemektedir. Emperyalizm Türkiye'deki halkasını yenileme ihtiyacı içindedir. Proleter devrimcileri de hızla değişen kavga şartlarını gözönüne alarak kendi mücadele metotlarını geliştirmek zorundadırlar. Karşı-devrimcilerin daha saldırgan hale gelmeleri, proleter devrimcilerini öldürmeleri, Türkiye çapında gelişen demokratik halk hareketini yok edecek tertip'lere girişmeleri, sonucu değiştiremez. Emperyalizmin bütün başarıları kısa vade'li taktik başarılardır. Proleter devrimcileri, millî demokratik devrim kavgamızda proletaryanın ideolojik ve değişen kavga şartlarına uygun örgütsel öncülüğünü kesinlikle sağlayabildikleri zaman, zafere giden yol tam anlamıyla açılacaktır. Proleter devrimcilerinin yüreğinde biriken, sınıf'lı toplumun doğmasından buyana milyonlarca ve milyonlarca kölenin kini ve öfkesidir. Ne Necmettin arkadaşımızın ne de diğer proleter devrimci arkadaşlarımızın öldürülmeleri gelişen millî demokratik devrim mücadelemizi durdurabilir. Ezilen halkımız, diğer devrimci dünya halk'larının da dayanışması ile emperyalizmi Türkiyemizden mutlaka kovacak, dökülen bütün devrimci kanlarının hesabı en yakın zamanda sorulacaktır.

AYDINLIK

mihri belli

devrimci milliyetçilik ile proleter enternasyonalizmi birbirini tamamlar

Ulus çağında yaşıyoruz. İnsanlığın büyük kısmı emperyalist dünya sistemi içinde, sömürü ve baskı altındadır. Her girdiği yerde toplumun en gerici sınıflarıyla ittifak kuran emperyalizm, Asya'nın, Afrika'nın, Güney Amerika'nın halklarının tarihî gelişmelerini durdurmuş, geriletmiştir. Emperyalizm halkların ulusal açılıp serpilmelerine, uluslaşmalarına engel olmuştur. Emperyalizmin boyunduruğuna karşı savaşan halklar, kendi ulusal değerlerine sarılmak zorundadırlar, ve sarılıyorlar. Devrimci ulusçuluk bilinci ulusal kurtuluş savaşlarında milyonları harekete getiriyor.

Uluslaşmayı gerçekleştirmek millî demokratik devrimlerin görevidir. Sosyalizm de, hiç değilse ilk aşamasında, halkların ulusal açılıp gelişmesini, uluslaşma sürecinin tamamlanmasını sağlamaktadır, halkları, ulusal kültür sınırları içinde kalmakla yetinmeyecekleri bu sınırları gönüllü olarak aşacakları tarihî döneme yaklaştırmaktadır. Besbelli ki, sosyalizme varmak için, millî demokratik devrim aşamasından geçmek nasıl zorunluysa, insanlık kültürü içinde birleşebilmek için halkların uluslaşma sürecinden geçmesi aynı biçimde zorunludur. Onun için biz, tarihin bu döneminde, dünya halklarının büyük çoğunluğunun henüz millî demokratik devrimi gerçekleştiremediği ve uluslaşamadığı bu dönemde, sosyalizme geçmiş olan halkların da ulusal açılıp gelişme süreci içinde bulundukları bu dönemde, çağımızın en büyük gerçeğinin, en geniş halk yığınlarını sosyalizme yönelik devrimci harekete sürükleyen gerçeğin, ulus gerçeği olduğunu söylüyoruz. Ve sosyalizm ile ulusçuluk arasında bir çelişki olamayacağına göre, sosyalistlerin en tutarlı ulusçular olduklarına göre, ayni biçimde devrimci enternasyonalizm ile devrimci

ulusçuluk birbirini tamamlayan şeyler olduğuna göre, ulusçuluk ile sosyalizm arasına aşılmaz uçurumlar kazmaya kalkanları karşı-devrim değirmenine su taşımakla suçluyoruz.

Son günlerde oportünistler, hem eskileri (bkz: **Millî Demokratik Devrimin İçyüzü,** Uyarı Yayınları), hem yenileri (bkz: **Proleter Devrimci Aydınlık,** Sayı 22) ulusçuluk ve enternasyonalizm kavramları üzerindeki gerici güçlerin yaydıkları sisi yoğunlaştırmaya yarıyan yayında bulunmuşlardır. Onun için bu konuyu yeniden ele almak ve yayılan sisi dağıtmaya çalışmak gerekmektedir.

DAHA önce söylediklerimizin tekrarı da olsa, burada ulus ve enternasyonalizm kavramları, bugünün Türkiyesinde kimin ulusçu olabileceği ve bu ulusçuluğun proleter enternasyonalizmiyle bağdaşıp bağdaşmadığı konuları üzerinde kısaca duralım. Bilindiği gibi ulus bir tarihî kategoridir. Tarihin belli bir anında, "kapitalizmin şafak vakti" ortaya çıktı. Tarihin belli bir anında, ulusal kültürlerini tam olarak geliştirme olanaklarına sahip bulunan ve bu olanakları sonuna kadar kullanmış olan halkların artık ulusal sınırlar içinde kalmakla yetinmeyerek, iktisadî yaşantı birliğinin çoktan kurulmuş olduğu bir dünyada bütün insanlığın katkılarıyla yaratılan bir insanlık kültürü içine gönüllü olarak girecekleri anda tarihe karışacaktır. Ulus denen "nehirler, insanlık okyanusu içinde birleşeceklerdir". Ama yaşadığımız tarihî çağda henüz o okyanusun kıyısına varmış değiliz ve ulus, çağımızın büyük gerçeğidir.

Ulusun, istikrarlı bir insan topluluğu olarak dört karakter birliğine dayandığını bilimsel sosyalizm bize öğretiyor: dil birliği, toprak birliği, iktisadî yaşantı birliği ve ulusal kültür birliğinden doğma ruhî şekillenme birliği (millî ruh).

Ulus bu dört temel karakteri taşıdığına göre, gerçek ulusçu, ulusal dilin kurulması ve bütün ulusça benimsenmesi uğruna mücadele edendir. Gerçek ulusçu, ulusun üzerinde yaşadığı toprağın birliği ve bütünlüğü uğruna feodal bölünmeye karşı, emperyalizmin toprak gasıplarına karşı, anti-emperyalist ve anti-feodal mücadeleye girişendir. Gerçek ulusçu, ulusun üzerinde yaşadığı topraklarda iktisadî yaşantı birliğinin kurulması için feodal ve her türlü çağdışı bölünmelere karşı, uluslaşma uğruna mücadele edendir. Gerçek ulusçu, ulusal kültürün açılıp serpilmesi, bu kültürün bütün ulusça benimsenmesi uğruna, ulus bilincinin yayılması uğruna, ulusal bilinci baltalayan türlü çağdışı bağımlılıklara karşı, kozmopolitizme karşı mücadele edendir. Gerçek ulusçu, devrimci milliyetçiliğin karşıtı olan ırkçılığa, şoven gericiliğin bütün tezahürlerine karşı koyan, halkların eşitliği ve kardeşliği uğruna mücadele edendir. Kısaca, gerçek ulusçu, ulus meselesini bilimsel sosyalizm ışığında koyabilen ve bunu yapabildiği için de ulusal bağımsızlık, gerçek demokrasi, ümmetçiliği ve kozmopolitizmi reddeden ulusal kültür ve bilinç uğruna savaşan kimsedir.

Besbelli ki Türkiye'de ve Türkiye gibi toplumlarda bu savaşı, ulus uğruna, uluslaşma uğruna savaşı en tutarlı biçimde yürütenler proleter devrimcileridir. O halde bugün proleter devrimcileridir hakikî ulusçular.

"Vatan", "millet" sloganlarının, ilk olarak, devrimci çağında burjuvazi tarafından atıldığı bir gerçektir. Ama bugün burjuvazi bir devrimci sınıf değildir artık. Hele Türkiye gibi ülkelerde burjuvazi, hiç bir zaman, devrimci sıfatına hak kazanamamıştır. Burjuvazi dahil, bütün sömürücü sınıfların karşısına dikilen proletarya tarih sahnesinde yerini alalıberi, burjuvazi, git-

tikçe gayri-millî ve anti-demokratik feodal unsurlarla uzlaşma eğilimi göstermiştir. Burjuvazi devrim korkusuyla uluslaşmaya sırt çevirmiştir. Bu, özellikle Türkiye gibi toplumlar için doğrudur. Devrimci niteliğini yitiren burjuvazi, "vatan", "millet" bayraklarını elinden düşürmüştür. Bu sınıf, artık, Batıda bir zamanlar kendisinin atmış olduğu "özgürlük, eşitlik, kardeşlik" sloganına da sahip çıkamamaktadır. Ama öte yandan dünya halklarının çoğunluğunun yaşadığı ülkeler, emperyalizmin sömürü alanıdır. Bu halklar henüz demokratik devrimlerini yapmamışlardır. Bu halklar uluslaşma sürecini tamamlamış olmaktan çok uzaktırlar. Ve besbelli ki, sosyalist devrimin malzemesi ulusun bireyidir, feodal bağlardan kurtulmuş özgür vatandaştır. Toprak kölesi ile sosyalizm kurulmaz. Çağımızın en devrimci sınıfı olan proletaryanın, demokratik devrimden geçmemiş olan ülkelerde sosyalist devrimden önce millî demokratik devrimi yani ulusal bağımsızlığı, feodal ilişkilere son verilmesini ve toplumun bireylerinin özgür vatandaşlar payesine yükseltilmesini yani uluslaşmayı birinci devrimci görev olarak kabul etmesi bundan ötürüdür. O halde, burjuvazinin elinden düşürdüğü "vatan", "millet" bayraklarını proletarya zorunlu olarak yerden alacak ve başının üstünde yükseltecektir. Ve proleter devrimci hareket, Vietnam'dan Küba'ya kadar, Bolivya'dan Türkiye'ye kadar her yerde bunu yapmaktadır. Çağımızın gerçek millicileri proleter devrimcileridir.

Ulusçuluk, vatanseverlik, proleter enternasyonalizmi ile çelişmez. Tersine bu ikisi tam bağdaşma durumundadır ve birbirini tamamlar. En derin anlamıyla, devrimci anlamıyla ulusçuluk, insanı enternasyonalizme götürür. Proleter enternasyonalizminin unsuru ulustur. Enternasyonalizm kavramı ulus gerçeğini varsayan bir kavramdır. Ulus gerçeğini hesaba katmayan insaniyetçilik kozmopolitizmdir. Ulus olmadan enternasyonalizm de olmaz. Proleter enternasyonalizmi ile gerçek ulusçuluk tam bir bağdaşma durumundadır, ama emperyalizmin körüklediği kozmopolitizm ya da feodal unsurların kışkırttığı ümmetçilik proleter enternasyonalizmiyle çelişir.

Bu kısa açıklamadan sonra, son zamanlarla ulusçuluk ve proleter enternasyonalizmi kavramları üzerinde oportünist çevrelerin havayı bulandırmak ve ak koyunla kara koyunun ayırdedilmesini zorlaştırmak amacıyla sürdüğü, bilimsel bakımdan yanlış ve siyasî bakımdan zararlı iddiaların başlıcalarını ele alarak inceleyelim:

İddia: "Milliyetçilik burjuva ideolojisidir."

"Vatan", "millet" sloganlarının devrimci bir sınıf iken burjuvazinin benimsediği sloganlar olduğunu belirttik. Ama emperyalizm çağından önce bile, proletaryanın tarih sahnesinde yerini almasıyla, burjuvazi, sosyalizmden korktuğundan, gittikçe sağa kaymış, devrimci niteliğini geniş ölçüde yitirmiştir. Daha o dönemde burjuvazi, proletaryaya ve köylülüğe karşı feodallerle birleşme eğilimi göstermiştir. 19. yüzyılda Avrupa'da yeralan burjuva demokratik devrimlerinden hiç birinin, 1789 Büyük Fransız Devrimi kadar köklü olmayışının açıklaması buradadır.

Feodaller sınıfı, siyasî bakımdan eşit vatandaşlar topluluğu anlamında ulusun oluşmasına, uluslaşmaya karşı bir sınıf olduğuna göre, feodallerle uzlaşan bir burjuvazi zorunlu olarak "vatan", "millet" sloganlarına gerektiği gibi sahip çıkamaz. Kaldı ki, emperyalizm çağında, emperyalizmin sömürü alanı olan ülkelerde 17., 18., 19. yüzyılların Batı Avrupasında görülen burjuva demokratik devrimin başlıca görevlerini yerine getirmeye ve bu amaçla devrimde başı çekmeye kararlı bir burjuvazi hiç bir yerde oluşmamıştır. Bu

ülkelerde burjuvazinin en geniş, en güçlü kolu emperyalizmin işbirlikçisi durumuna düşmüş ve kapitalizm-öncesi sömürücü sınıflarla ittifak kurarak, emperyalizmin de desteğiyle, ulusal bağımsızlığa, uluslaşmaya, ulusal açılıp serpilmeye karşı çıkmıştır.

Emperyalizmin sömürü alanı olan Türkiye'de de durum böyledir. Türkiye'de güçlü olan, egemen olan, burjuvazinin işbirlikçi koludur ve bu işbirlikçi burjuvazi, feodal mütegallibe ile ittifak halinde sömürü ve tahakkümünü sürdürmektedir. Burjuvazinin millî kolu ise, işbirlikçi sermayenin baskısı altında sinmiş durumdadır. Millî burjuvazi güçsüzdür. Bu sınıf, bağımsız bir devrimci güç olarak, tarihî gelişmemizi devrimci millici doğrultuda etkileme imkânlarına sahip değildir.

Ama öte yandan, Türkiye toplumu emperyalizmin vesayeti altında bir ülke olarak feodal ilişkileri hâlâ barındıran bir toplum olarak, demokratik devrimini, uluslaşma sürecini tamamlamış olmaktan çok uzaktır. Millî demokratik devrim, henüz Türkiye halkının önündeki, başarılması zorunlu bir devrimci adımdır. Millî demokratik devrimi izleyecek olan sosyalist devrim de ulusal kültürümüzün daha da açılıp serpilmesi ve doruklara ulaşması şartlarını sağlayacaktır. Türkiye gibi bir ülkede devrimin birinci aşaması olsun, ikinci, sosyalist aşaması olsun ancak proletaryanın hegemonyası altında gerçekleşebilir. Proletarya ile kader birliği durumunda olan yoksul köylülüğün her iki devrimde de büyük ağırlığı olacaktır. Toplumumuzda en devrimci güçler bu ikisidir. Onlar katılmadan sosyalizm yolunda ilk aşama olan millî demokratik devrim tamamlanamaz, sosyalist devrimin eşiğine varılamaz, o eşik aşılamaz. O halde en millici sınıf proletarya ve yoksul köylülüktür.

"Milliyetçilik burjuva ideolojisidir" demek, dolayısıyla burjuvazinin bütün olarak bir millî sınıf olduğunu söylemektir. Bu, gerçeklere aykırıdır. Bağrında barındırdığı güçsüz, ürkek, sinmiş millî burjuvazi kolu hariç, Türkiye'de burjuvalar sınıfı genelikle işbirlikçi nitelik taşır, gayri-millîdir. Türkiye gibi ülkelerde burjuvazinin "vatan", "millet", "özgürlük-eşitlik-kardeşlik" sloganlarını atmış olan 18. yüzyıl Fransız burjuvazisine benzer bir yanı kalmamıştır. Bugün Türkiye'de milliyetçiliğin bir burjuva ideolojisi olduğunu iddia eden kimse, her şeyi tarihî şartları içinde, zaman ve mekân unsurlarını hesaba katarak incelemeyi emreden diyalektiğin kanununu inkâr etmiş olur.

Geçmişte, değişik tarihî şartlarda, burjuvazi henüz millî niteliğini muhafaza ettiği dönemde, sosyalizmin ustalarının, proleter enternasyonalizmini reddeden burjuva milliyetçiliğini, burjuva şovenizmini yeren sözlerini gelişigüzel aktararak Türkiye'nin işbirlikçi burjuvazisine milliyetçiliği yakıştırmak bilimsel bir tutum değildir. Vatan satıcıları, kelimenin burjuva anlamıyla dahi milliyetçi olamazlar.

İddia: "Bugün her yerde proleter enternasyonalizmi milliyetçilik ile mücadele halindedir."

Hayır, tam tersine, bugün dünyada devrimci mücadelenin verildiği her yerde, burjuvazi, (burjuva anlamıyla dahi) milliyetçiliği genellikle terketmiştir. Burjuvazinin bir yandan vatan satıcılığı ederken öte yandan zaman zaman miliyetçiliği bir demagojik sözcük olarak kullanması sahtekârlıktır. Türkiye'de burjuvazinin sözcüleri olan Demirel'ler, Feyzioğlu'ları, Türkeş'ler sahte milliyetçidirler. Devrimci mücadelenin yer aldığı her ülkede proleter devrimcileri burjuvazinin elinden çoktan düşürdüğü "vatan" ve "millet" bayrağını kavramışlardır, başlarının üstünde dalgalandırmaktadırlar. Türkiye'de de bu böyledir, böyle olacaktır. Bu tarihî aşamada devrimimiz millî demok-

ratik devrimdir, diyoruz. Devrimimize "millî" sıfatı süs olsun diye takılmamıştır. Proleter devrimcileri en tutarlı devrimciler oldukları için en derin anlamıyla milliyetçidirler de. Çünkü temsil etme durumunda oldukları güçler, proletarya, yoksul köylülük, toplumun en devrimci ve dolayısıyla en millî güçleridir. Proletarya ve köylülük milletin kendisidir. Proletarya ve köylülük için millici olmak, kendisinden yana olmaktır.

Daha 1847'de Marx ve Engels **Manifesto'**da şöyle yazıyorlardı:

"Her ülkenin proletaryası, her şeyden önce, iktidarı ele geçirmek ve ulusun yönetici sınıfı durumuna yükselmek, bizzat kendisi ulus olmak zorundadır; bundan ötürü de proletarya millî sınıftır; ama kelimenin burjuva anlamıyla değil."

Demek ki, Marx ve Engels için "millî" kelimesinin bir burjuva anlamı vardır, bir de proleter anlamı. Ve kelimenin proleter anlamıyla proletarya millidir. Ama kelimenin burjuva anlamıyla değildir. Marx ve Engels'in zamanında burjuvazi millî sınıftı. Şimdi artık değildir. O halde "millî" kelilimesi burjuva anlamını artık yitirmiştir. "Millî" kelimesinin ancak proleter anlamı kalmıştır, bu emperyalizm çağında. Ve biz "millî" dediğimiz zaman, "millici" ya da "milliyetçi" dediğimiz zaman, bu kelimeleri proleter anlamıyla kullanmaktayız. Ve proleter anlamıyla kullanıldığında milliyetçilik hiç bir zaman burjuva ideolojisi olamaz, proleter enternasyonalizmi ile çelişemez. Tam tersine proleter anlamıyla milliyetçilik ile proleter enternasyonalizmi içiçedir, birbirini tamamlar.

Tekrar da olsa, burada büyük Fransız sosyalisti Jean Jaurès'in ünlü sözünü bir kez daha aktaralım:

"Milliyetçiliğin azı, seni enternasyonalizmden uzaklaştırır. Milliyetçiliğin derini seni enternasyonalizme götürür. Enternasyonalizmin azı seni milliyetçilikten uzaklaştırır. Enternasyonalizmin derini seni milliyetçiliğe götürür."

Jaurès'in bu sözü, özüne bağlı kalınmakla birlikte, biraz açıklanarak, serbestçe çevrilmiştir. Fransızca aslı şöyledir.

"Un peu de nationalisme vous éloigne de l'International, beaucoup vous y approche. Un peu d'internationalisme vous éloigne du nationalisme, beaucoup vous y approche."

Jaurès'in burada "nationalisme", (milliyetçilik) sözcüğünü burjuva anlamıyla değil, proleter anlamıyla kullandığı besbellidir.

Proleter enternasyonalizminin kökeninde ayrı ayrı ulusların proleterlerinin sınıf çıkarı birliği yatar. Bir proleterin, kendi ülkesinin kapitalistlerinin komşu ülkenin toprağını gaspederek o ülkenin proleterlerini de sömürme olanağına kavuşmasında hiç bir çıkarı yoktur. Tam tersine, kapitalistlerin toprak gaspı bir savaşı gerektireceğinden ve savaşlarda kapitalistler değil, işçiler ve köylüler öldüklerinden, savaşın sebep olduğu yoksullukları, açlıkları onlar çektiklerinden, kapitalistlerin saldırganlık politikası proletaryanın sınıf çıkarlarına taban tabana karşıttır. Proletaryayı temsil etme iddiasında olan bir örgüt, kendi ülkesinin kapitalistlerinin talan savaşlarını destekledi mi (ki II. Enternasyonal tarihinde bunun örnekleri çoktur) proletaryanın sınıf çıkarlarına karşı olan bir tutumu benimsemiş olur, proleter yurtseverliğine, proleter enternasyonalizmine ihanet eder. Kapitalistlerin talan savaşını desteklemek, proleter anlamıyla, milliyetçilik değildir, burjuva şovenizmidir.

Ama saldırıya uğrayan kendi ülkesi ise, o zaman yabancı saldırgana karşı savaş, bir millî kurtuluş savaşı niteliği alır; ve proletarya en devrim-

ci güç olarak, en tutarlı millîci güç olarak, bu savaşın en ön safında yerini alır. Ve proletaryanın bu davranışı proleter enternasyonalizmi ile çelişmez, tam tersine devrimci enternasyonalizm vatan toprağının bütünlüğü uğruna savaşı emreder.

Bugün Amerikan emperyalizmine karşı savaşan Vietnamlı proleter devrimcisi, proleter anlamıyla milliyetçi olduğu kadar proletar anlamıyla enternasyonalisttir de. O, Bolivya dağlarında aynı düşmana karşı savaşan devrimci ile, başı dik insanca bir yaşantı uğruna Amerikan Birleşik Devletleri içinde mücadele eden zenci savaşçı ile, faşist millî muhafızların kurşunlarını göğsünde karşılayan barış savaşçısı Amerikalı genç ile, emperyalizme karşı savaşan Arap gerillacısı ile, bağımsız ve demokratik bir Türkiye uğruna mücadele eden Türkiye'nin proleter devrimcisi ile kader birliği durumundadır. Bu kader birliği ve bunun bilinci Vietnamlı savaşçıyı en derin, en saf anlamıyla millîci olan bu proleter devrimcisini aynı zamanda en tutarlı enternasyonalist yapmaktadır.

İddia: "Aybar-Aren oportünizmi küçük-burjuva milliyetçiliğinin bir çeşididir."

Küçük-burjuvazi, yani bir miktar üretim aracına ve toprağa sahip olmakla birlikte gene de gelirinin büyük kısmını mülkünden değil, emeğinden sağlayan ve böylelikle emekçi niteliğini muhafaza eden o geniş sınıf, emperyalizmin ve işbirlikçilerin sömürdüğü ve ezdiği bir sınıftır. Bu bakımdan küçük-burjuvazinin gerçek çıkarları, Türkiye'nin bağımsız ve demokratik bir ülke durumuna yükselmesini emreder. Onun için küçük-burjuvazi, hiç değilse tarihî gelişmenin bu aşamasında, millî demokratik devrim ölçüsünde, proletarya ile amaç birliği durumundadır. Bu sınıf emperyalizme karşıdır, millî bağımsızlıktan yanadır, demokratik devrimden yanadır. Küçük-burjuvazi millî bir sınıftır. Onun için çağımızda, burjuva milliyetçiliğinden ancak geçmişe ait tarihî bir olgu olarak sözedilebildiği halde, bir küçük-burjuva milliyetçiliği vardır.

Ama öte yandan, küçük-burjuvazinin zaman zaman sallantılar gösterdiği ve kimi durumlarda kendi sağındaki güçlerin etkisi altında kalarak gerçek sınıf çıkarlarını baltalama durumlarına sürüklendiği de bir gerçektir. Küçük-burjuvazinin hem emekçi, hem üretim aracı sahibi niteliklerini özünde birleştirmesi bu sallantılı tutumunun başlıca nedenidir. Küçük-burjuvazinin devrim yolunda duraksamaları, tutarsız davranışları olmuştur ve olacaktır. Dolayısıyla burjuvazinin milliyetçiliği de zaman zaman tutarsızlıklar ve çelişkiler gösterir. Bunları bizdeki küçük-burjuva radikalizminin sözcülerinin tutum ve davranışlarında sık sık görebiliriz.

Filipin demokrasiciliği denen anti-demokratik düzen, emperyalizmin sömürü alanı bağımlı ülkelere özgü bir düzendir. Filipin demokrasiciliği feodal ilişkileri barındıran bağımlı kapitalizm düzeninin siyasî üstyapıdaki yoğunlaşmış ifadesidir. bu bakımdan sınıf bilincine varmış olan hiç bir millî sınıf, emperyalist sömürü ve tahakkümün, iktisadî bağımlılığın siyasî ifadesi olan filipin demokrasiciliğine kaderini bağlayamaz, bu anti-demokratik düzenden yana çıkamaz. Bilinçli küçük-burjuvazi ve bu sınıfı gerçekten temsil eden bir parti filipin demokrasiciliğine angaje olamaz. Tam tersine küçük-burjuvazi, yani orta köylü, zanaatçı, esnaf vb, sınıf bilincine eriştiği ölçüde, emperyalizm ile işbirliği durumunda olan gayri-millî sınıfların tezgâhladığı ve onların hizmetinde olan bu siyasî düzene karşı çıkacak, bütün millî sınıf-

ların güçleriyle orantılı olarak toplumun kaderini etkileyebilecekleri düzen olan gerçek demokrasiden yana olacaktır.

Ama biliyoruz ki Aybar-Aren oportünizminin sözcüleri bunu yapmamaktadırlar. Onlar bu anti-demokratik düzeni, "ağır aksak işlese de" demokrasi saymaktadırlar. Ve Filipin demokrasiciliği şartlarında Türkiye'de seçim kazanarak sosyalizmin kurulabileceğini söylemektedirler. O halde Aybar-Aren oportünizmi, proletaryadan vazgeçtik, küçük-burjuvazinin bile gerçek demokrasi özlemlerini temsil etmemektedir. Bu bakımdan küçük-burjuva milliyetçiliğini de temsil edemez. Aynı biçimde, bazı iktisadî reformlar önererek ve iktisadî düzeni kastederek "düzen değişmelidir" diyen, ama iktisadî düzenin yoğunlaşmış ifadesi olan mevcut siyasi düzeni "demokrasi" sayan Ecevit'in "Ortanın Solu"da Türkiye orta köylüsünün ve şehir küçük-burjuvazisinin gerçek özlemlerini dile getirmemektedir. Oysa Aybar-Aren oportünizmine ve CHP'nin Ortanın Soluna karşılık, bugünün gerçek Kemalizmini savunan bir İlhan Selçuk, Türkiye radikalizminin sözcüsüdür, ve bu sıfatıyla devrimcidir, milliyetçidir.

Aybar-Aren oportünizmine küçük-burjuva milliyetçiliğini yakıştırmak, tarihî gelişmenin bu aşamasında devrimci ve millîci bir sınıf olan küçük-burjuvaziye haksızlık etmektir. Bütün millî sınıf ve zümreleri politika dışında tutmaya çalışan ve politikayı işbirlikçi sınıfların kapalı av alanı haline getirme yolunda çaba harcayan bir siyasî düzene bağımlılığı kabul eden Aybar-Aren oportünizmi milliyetçi olamaz. Oportünizmin bütün çeşitleri (eskisi de yenisi de) emperyalizmin sol kanattaki uzantılarıdır. Oportünizmin amacı, Türkiye'de proleter devrimci hareketi bölmek, onu yozlaştırmaktır.

İddia: "Bugün Sovyetler Birliğinde, egemen sınıf burjuvazidir. Lenin, 'Revizyonizmin iktidara gelmesi, burjuvazinin iktidara gelmesidir' der. Sovyet yöneticileri revizyonisttirler. Bu bakımdan SSCB'de iktidarda olan burjuvazidir. Sovyet burjuvazisi kapitalist düzeni geri getirmiştir."

Bilimsel sosyalizmde burjuva teriminin anlamı açıktır: Burjuvazi, üretim araçlarının özel mülkiyetine ya da sermayenin başka şekillerine sahip olan, ücretli emek istihdam eden ve onu sömüren, ya da dolaylı olarak sömürüden pay alan ve böylelikle işçinin yarattığı artı-değeri gaspeden kapitalistler sınıfına denir. Bugün Sovyetler Birliğinde böyle bir sınıf yoktur. Sosyalist devrim, bu sınıfı çoktan mülkten tecrit etmiştir. Sovyetler Birliği, sosyalist bir ülkedir. Orada üretim araçları toplumun mülkiyetindedir.

Sovyetler Birliğinde, burjuva ideolojisinin, burjuva alışkanlık ve geleneklerinin kalıntılarıdan söz edilebilir; burjuva ideolojisi kalıntılarına karşı gerektiği gibi mücadele edilmediğinden söz edilebilir; genç kuşaklara sosyalist bilincin gerektiği gibi verilmediğinden söz edilebilir; ama bir Sovyet burjuvalar sınıfından ve bu sınıfın sosyalist devrimini elli yıl önce başarmış olan bir ülkede kapitalizmi hortlatmasından söz edilemez. Böyle bir iddia gülünçtür. Böyle bir iddia, dolaylı olarak, Büyük Ekim Sosyalist Devrimini, başta proletarya olmak üzere bu devrimi başarmış olan emekçi yığınlarını, Sovyet proletaryasının öncüsü Bolşevik Partisini, Lenin'in kendisini kötülemektir, onlara saygısızlıktır. Dünya tarihinin en büyük olayı olan Ekim Devrimini küçümsemektir. Sosyalist devrime inançsızlığı yaymaktır. Kapitalizme dönüşün kaçınılmazlığını yayan emperyalist propagandaya hizmet etmektir. Bolşevik partisi, nasıl bir proleter devrimci partiymiş ki, Rusya proletaryası nasıl bir devrimci proletaryaymış ki, bunca kan pahasına, bunca mahrumiyetler pahasına, dünyanın altıda-birinde zafere ulaştırılan ilk sosyalist devrim, Sovyet-

ler Birliğinde bunca emekle, bunca fedakârlıklarla gerçekleştirilen sosyalist kuruluş, bir "revizyonist" grubun kaşla göz arasında başa geçmesiyle hemen yıkılıveriyor ve kapitalizm biraz değişik bir kılıkla hortlatılıyor, Sovyetler Birliğinin düzeni oluyor?

Böyle bir iddia ciddiye alınamaz. Sovyetler Birliğinde egemen bir sovyet burjuvazisinden söz edenler dolaylı olarak sosyalizme güvensizliklerini ifade etmektedirler.

Ama Sovyetler Birliği, artık donmuş bir toplum mudur? Bu toplumun ileriye doğru akışı artık durmuş mudur? Bu toplumda tarihî materyalizmin kanunları artık geçerli değildir midir? Sovyet toplumunda ilerici güçlerle tutucu güçler arasında herhangi bir çatışma yok mudur? Kapitalizmin kalıntılarının temizlenmesi görevi bu ülkede artık bitmiş, tamamlanmış mıdır?

Hiç şüphe yok ki, bir toplumun, sosyalist de olsa, hiç bir engelle karşılaşmayarak hep ileriye doğru akış halinde olacağını, bu toplumun içinde tutucu güçlerin ortaya çıkmayacağını ve toplumda ileriye doğru akışı hızlandırmadan yana güçlerle bu akışı durdurmadan yana güçler arasında bir çelişki olmayacağını düşünemeyiz. Böyle bir düşünce bilimsel sosyalizm ile ve devrimci uyanıklıkla bağdaşmaz.

Sosyalist ülkelerin tarihî tecrübesi bize şunu göstermiştir: Emperyalizm dünyanın büyük kısmında egemen iken geri kalmış bir tarım ülkesinde sosyalizmin kuruluşu uzun süreli ve çetin bir mücadeleyi gerektirmektedir. Sosyalizmin kuruluşu döneminde dağıtımda zorunlu olarak uygulanan ilke, sosyalist ilkedir. "Herkesten yeteneğine göre, herkese üretime katkısına göre" ilkesidir. Bu dönemde üretim savaşını kazanmak ve geri tarım ülkesinin sanayide de, tarımda da güçlü bir ülke haline getirmek yani sosyalist ülkenin iktisadî ve dolayısıyla askerî gücünü artırmak bir ölüm-kalım meselesidir. Bu dönemde sosyalist toplumdaki bütün enerjiler üretimin artırılmasına yönelir, ve bu yüzden de dağıtımda sosyalist ilkenin oldukça liberal bir şekilde yorumlanarak uygulandığına tanık oluruz. Ücretler iskalası oldukça dik bir iskala görünüşündedir. En yüksek ücretlerle taban ücretler arasında fark önemli bir farktır. Üretimde uzman kadroları çalışmaya şevklendirmek için "maddî müşevvik"ten medet umulur. Besbelli ki bu durum, teknik uzmanlar kadrosunun proleter devrimci bilinç düzeyinin pek yüksek olmadığını göstermektedir. Bu şartlar altında, üretimin menfaatları bakımından hoş tutulması gereken uzmanlar, mühendisler, yöneticiler vb. kadrosu işçilere ve kollektif çiftlik emekçilerine kıyasla daha refahlı ve daha itibarlı bir yaşantı sağlayabilmektedirler. Gereken devrimci uyanıklık gösterilmez, gereken proleter devrimci mücadele verilmezse bu kadro, işçilere ve kolhozcularla kıyasla daha yüksek bir hayat düzeyinde bulunan ve çok kez onlardan kopuk bir zümre haline gelmektedir. Bu zümre, üretimdeki ve devlet mekanizmasındaki elverişli durumu gereği, partide olsun, hükümette olsun geniş ölçüde etkili olabilmektedir.

Bu zümreyi değerlendirirken şunu da akılda tutmalıyız: teknokrat ve bürokrat zümresi içinde yer alanların pek büyük çoğunluğu işçi, köylü kökenlidir. Sosyalist düzen ve emekçi çocuklarına eğitim, yeteneklerini geliştirme ve yükselme olanakları sağlamıştır. Onlar her şeylerini sosyalist düzene borçludurlar. Ve, teslim etmek gerekir ki, sosyalist kuruluş aşamasında, ülkenin kalkınmasında ve güçlenmesinde uzman kadroların katkıları büyük olmuştur. Bu zümrenin kapitalizme geri dönüşü özlediği söylenemez.

Sosyalist toplumun donmuş kalmış bir toplum olmadığını, durmadan gelişmeler kaydeden ileriye doğru akış halinde bir toplum olduğunu belirttik. "Herkesten yeteneğine göre, herkese üretimine göre" ilkesinin uygulandığı sosyalist toplum biçimi bir tarihî aşamadır. Bu, sosyalizmin birinci aşamasıdır. Bir tarihî kategori olarak sosyalizmin birinci aşaması ergeç sona erecektir. Bunu sosyalizmin ikinci aşaması, "herkesten yeteneğine, herkese ihtiyacına göre" ilkesisinin uygulandığı sosyalizmin ikinci aşaması izleyecektir. Tarihî materyalizm bize, toplumların ileriye doğru akışlarında, bu akışı kendi çıkarlarına aykırı sayan güçlerin ortaya çıktıklarını ve ileriye doğru akışı durdurmak, hiç değilse yavaşlatmak için çaba harcadıklarını öğretir. Bu, sosyalizmin birinci aşamasındaki toplumlar için de doğrudur. Birinci aşamada dağıtımda dik bir ücretler iskalasının uygulanması sonucu tabandaki emekçiye kıyasla maddî ve dolayısıyla manevî üstünlükler sağlamış olan bir teknokrat ve bürokratlar zümresi, dağıtımın herkesin ihtiyacına göre yapılacağı sosyalizmin ikinci aşamasında maddî bakımdan ve dolayısıyla manevî bakımdan üstünlüğünü bir ölçüde yitirecektir. Bu durumda bu zümrenin, hiç değilse bunun bir kolunun, sosyalizmin ikinci aşamasına geçişi frenleme yolunda çaba harcaması beklenmelidir. Ve öyle anlaşılıyor ki bu olmaktadır. Ve bunun, sosyalist ülkenin iç ve dış politikasında belirtileri görülmektedir. Böyle bir durumda, proleter devrimcisine düşen görev, sosyalist toplum içindeki ileriye doğru akıştan yana olan devrimci güçlerle dayanışma halinde olmaktır ve tutucu zümrenin etkilerine karşı çıkmaktır. Ama bunu yaparken proleter devrimcisi meseleye sorumluluğunu taşıdığı kendi ülkesindeki devrim açısından bakmayı bilmeli, meseleyi bu açıdan koymalıdır. Tekerlemecilik, papağanlık, devrimci bir tutum değildir.

Revizyonizm iddiasına gelince: tarihte revizyonizmin ne olduğunu biliyoruz: proletaryaya değil de işçi aristokrisisine (Batı Avrupa ülkelerinde emperyalist sömürünün sağladığı olanaklarla işçi sınıfı saflarında bir azınlığa imtiyazlı bir durum sağlanarak meydana getirilen bu yozlaşmış zümreye) gittikçe dayanan emperyalist ülkelerin sosyalist partileri içinde geçen yüzyılın sonlarında ve yüzyılımızın başlarında "revizyonizm" denen bir sağcı akım ortaya çıkmıştır. Bu akımın başlıca ideologu, Alman Sosyal-Demokrat Partisi yöneticilerinden Bernstein idi. Bernsteincılık bütün Avrupa sosyalist partilerinde taraftarlar buldu. II. Enternasyonal'in baş ideologu Kautsky de, baştan revizyonizme karşı çıktığı halde, sonraları bu akıma katıldı. Bernstein, burjuva toplumunun gösterdiği gelişmeler ve burjuva parlemanter demokrasisinin işçi sınıfına sağladığı olanaklar karşısında marksizmin artık eskidiğini ve başlıca marksist tezlerin yeniden gözden geçirilmesi, revizyona tâbi tutulması gerektiği görüşünü savundu.

Revizyonist Bernstein, özet olarak, sosyalist partinin devrimci bir parti olmaktan çıkıp, demokratik sosyal reformlar partisi olması gerektiğini söylüyordu. O, bu görüşünü ispat etme çabasıyla, sosyalist devrimin tarihî materyalizm açısından kaçınılmaz olduğunu inkâr etti. Kapitalist çelişkilerin vahimleşmesini, gittikçe artan yoksullaşmayı, proleterleşmeyi reddetti. Bernstein proletarya diktatörlüğü fikrine kesin olarak karşı çıktı. Sınıf mücadelesi teorisinin, halkın çoğunluğunun iradesine uygun olarak yönetilen demokratik bir toplumda uygulanamayacağını iddia etmeye kadar işi vardırdı. Bernstein proleter sosyalizmi ile burjuva liberalizmini birbiriyle bağdaşan şeyler olarak kabul eder.

Revizyonizm, marksizmin resmen inkârı olarak ortaya çıkmıştır. Oysa,

Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve bu partinin görüşlerini genellikle paylaşan dünyadaki öteki proleter partileri marksizm-leninizme bağlı olduklarını iddia etmektedirler. Karşı tarafı marksizm-leninizmden ayrılmakla suçlamaktadırlar. Elbette ki marksist-leninist olduğunu iddia etmek başka şeydir, marksizm-leninizmi çağımızın gerçeklerine başarı ile uygulamak, doğru bir eylem çizgisini saptamak ve bu çizgiyi izlemek başka şeydir. Bir siyasî örgütün gerçekten marksist-leninist olup olmadığının ölçüsü elbette ki lâf değil eylemdir, izlediği siyasî çizgidir. Ama burada marksizm-leninizme resmen karşı çıkmak, bilimsel sosyalizmi reddetme durumu olmadığına göre, hiç değilse bu bakımdan, revizyonizm sözkonusu olamaz.

Revizyonizmin, tarihte, Marx ve Engels'in resmen inkârı, onlara karşı çıkış olduğunu belirttik. O halde, Marx, Engels, Lenin'in adlarını mümkün olduğu kadar seyrek kullanmak, hatta zaman zaman hiç ağza almamak ve bilimsel sosyalizmi hayatta olan bir liderin adıyla anmak da sosyalizmin büyük ustalarına saygısızlık değil midir?

Çaru Mazumdar, Hindistan'da büyük köylü direnişinin hazırlanmasında ve başlatılmasında önemli katkıları olan bir proleter devrimci liderdir. Hindistan'da köylülerin büyük toprak sahiplerinin topraklarını işgali şeklinde beliren demokratik mücadelesi öylesine güç kazanmıştır ki, bugün artık Kongre Partisinin solunda yer alan bütün siyasî örgütler ve gruplar bu devrimci harekete sahip çıkmaktadırlar. Büyük köylü direnişi bütün devrimcilerinin davası olmuştur. Bu dava çevresinde bir devrimci cephe kurulması eğilimi belirmiştir. Bu gelişmede Çaru Mazumdar'ın örgütünün katkıları büyüktür.

Çaru Mazumdar ideolojik çatışmada Pekin çizgisini izlemektedir. Ve o, Pekin'e bağlılığını "Çin'in başkanı Hindistan'ın da başkanıdır" demeye kadar vardırmaktadır. Çaru Mazumdar'ın devrimci eylemine saygımız vardır. Ama bu çağda 500 milyon Hintlinin yaşadığı Hindistan'ın başkanlığını, ne kadar yüce olursa olsun, bir başka ülkenin başkanına sunmak, bizce Mao Zedung'un kendisinin de yadırgayacağı bir aşırı bağlılık tezahürüdür.

Çaru Mazumdar, "Başkan Mao Zedung"un adını yirmi otuz defa zikrettiği, ama ne Marx'ın, ne Engels'in, ne de Lenin'in adlarını bir kere olsun ağzına almadığı ikibin kelimelik bir söylevinde yer yer şöyle demektedir:

"(...) Bu ilerleme mümkün oldu, çünkü Başkan Mao Zedun'un önderliği her gün Pekin radyosundan yapılan yayınlarla Hindistan devrimcilerine rehberlik etti (...) Arkadaşlar, onları (köylüleri) ezen sömürüye ve baskıya son verecek, on milyonlarca yurttaşımıza mutluluk getirecek sihirli silâha, Mao Zedung düşüncesine sahip olan sizlersiniz (...) 'Çin'in başkanı bizim de başkanımızdır' diyerek burjuva milliyetçiliğine öldürücü darbeyi sizler değil de kim indirdi? (...) Önderimiz Başkan Mao olduktan sonra hiç kuşkusuz zafer bizimdir."

Ulus çağında yaşıyoruz ve Hindistan 500 milyonluk bir toplumdur. Bu toplum şu anda emperyalizmin ve yerli sömürücülerin sömürü ve baskısı altındadır. Hiç şüphe yok ki, Hindistan'ın işçileri ve köylüleri bu duruma son verecek ve sömürünün mümkün olmadığı sosyalist Hindistan'ı kuracaklardır. Bu mutlu sonuç derin bir halk devrimiyle, yüz milyonlarca şehir ve köy emekçisinin devrime katılmasıyla sağlanabilir. Ve böyle sağlanacaktır. Ve bu uluslar çağında Hint devriminin, bir Hintli lideri olacaktır. Hindistan'ın gerçeklerini, kim olursa olsun, herkesten iyi bilen, devrimci eylem kılavuzunu (marksizm-leninizmi) bu gerçeklere yaratıcı ruhla uygulayabilen ve böylelikle devrimci eylem çizgisini doğru olarak saptayan bir proleter devrimci Hint

lideri. Hindistan'ın devrimi büyük bir devrim olacaktır. Büyük devrimler büyük liderleri yaratır. Her yerde böyle olmuştur. Tarihin yeni bir döneminde, değişik bir toplumda, yeni gerçekler karşısında marksizm-leninizm denen devrimci eylem kılavuzundan gerektiği gibi yararlanabilen, yeni tarihî durumlar karşısında sosyalizmin bilimine katkı niteliğinde yeni sözler söyleyebilen gerçek proleter devrimci liderler.

Sosyalist kampta ideolojik çatışma meselesi bizce şöyle konmalıdır: Sosyalist gelişmenin ayrı ayrı aşamalarında bulunan ülkelerin proleter devrimci partileri arasında görüş ayrılıklarının meydana geldiği tarihî bir gerçektir. Bizim, biz Türkiye proleter devrimcilerinin, Türkiye'ye yakın bir gelişme aşamasında bulunan halklara, onların proleter devrimci hareketine yakınlık duymamız, bu halklarla aynı dili konuşma eğilimi göstermemiz tabiidir. Bize, Vietnam'daki, Güney-Amerika'daki, Arap ülkelerindeki devrim savaşçıları öz kardeşimiz gibi gelmektedir, ve bu böyle olmalıdır.

Sosyalist ülkeler dahil, bütün dünyada bir ilerici-gerici mücadelesi hüküm sürmektedir. Bu mücadele proleter devrimci partilerde de yankısını bulmaktadır. Ne Sovyetler Birliği, ne de Çin Halk Cumhuriyeti bu bakımdan bir istisna değildir. Sosyalist ülkelerde yer alan iç çatışmaya her zaman ve her yerde ve mutlaka sosyalizmden yana olanlarla kapitalizmden yana olanlar arasında bir mücadele olarak bakmak yanlıştır. İlericiliği ya da gericiliği temsil eden sınıflar tarihî gelişmenin değişik aşamalarında değişirler. 200 yıl önce burjuvazi ilerici bir sınıftı ve feodal bir toplumda kapitalist kalkınmayı savunmak devrimcilikti. Bugün değildir. Bugün millî demokratik devrim aşamasında bulunan Türkiye toplumunda küçük-burjuvazi devrimci bir sınıftır. Ama sosyalist devrim aşamasında küçük-burjuvazi, hiç değilse bu sınıfın sağ kanadı, karış-devrimci kesilecektir. Sosyalist kuruluş aşamasında olan bir ülkede, üretimi karşılığı daha yüksek bir ücret alan ve işçiye göre daha refahlı bir yaşantı sürdüren teknokrat, üretime katkısıyla sosyalist toplumun iktisadî ve askerî gücünü artırdığı ölçüde dünya devrimine hizmet etmektedir ve devrimcidir. Ama sosyalizmin birinci aşaması tamamlanıp, sosyalizmin ikinci aşamasına geçme durumunda olan bir toplumda eğer bu teknokrat, imtiyazlı durumunu yitireceği düşüncesiyle ikinci aşamaya geçişi frenlemeye kalkarsa, artık devrimci niteliğini yitirir ve karşı-devrimci olur. Proleter devrimcileri tarihî gelişmenin hangi aşamasında olursa olsun, hangi sınıf ya da zümreden gelirse gelsin toplumun ileriye doğru akışını durdurmaya kalkan gerici güçlere karşı durmakla yükümlüdürler. Ama bunu yaparken onlar, meseleyi sorumluluğunu taşıdıkları kendi ülkelerindeki devrimin açısından koymayı bilmeli, tutumlarını bilimsel sosyalizmin ışığında saptamalı, fikirlerini ifade ederken bilimsel sosyalizmin termonojisini doğru kullanmalıdırlar. Ve hele, sosyalist dünyada birlikten, devrimci dayanışmadan yana olmalıdırlar, davranışlarını bu yolda etkili olabilecek şekilde ayarlamalıdırlar.

İddia: "Sovyetler Birliği emperyalist bir ülkedir. Sosyalist kamptaki ideolojik çatışmada Sovyetlerinkine yakın bir tutum benimseyen partiler proleter devrimci partiler değildirler. Bu partiler eğer iktidarda iseler, bunların yönettikleri ülkeler sosyalist olamaz. Aynı şey ideolojik çatışmada taraf tutmayan partiler için de doğrudur."

Bilimsel sosyalizmde emperyalizmin anlamı açıktır. Emperyalizm, kapitalizmin en yüksek aşamasıdır. Finans-kapitalin hâkimiyetidir. Emperyalizm, canı çekişen kapitalizmdir. Bir proleter devrimcisi emperyalizm terimini bu anlamda kullanır. Bu anlamda kullanıldığında Sovyetler Birliği emperya-

list bir ülke olarak nitelendirilemez. İmparatorluk anlamına gelen "İmperia" kelimesinden türetilmiştir diye, emperyalizmi fütuhatçılık olarak anlamak ve bu anlamda kullanmak yanlıştır. Örneğin Çekoslovakya bunalımını, bu bunalımın sınıf tahlilini yapmadan, "Sovyet Sosyal emperyalizmi ile özgürlüğü uğruna savaşan Çekoslovak halkı arasında bir çatışma" olarak yorumlamak Amerikan emperyalizminin sözcüsü Johnson'un diliyle konuşmaktır.

İdeolojik çatışmada Sovyetler Birliği ile aynı kampta görünen proleter partilerin, proleter devrimci örgütler sayılamayacağı ve bunların yönettikleri ülkelerin de sosyalist olamayacağı iddiasına gelince: böyle bir şey iddia etmek Küba'yı, Kuzey Kore'yi, Bulgaristan'ı emperyalist dünya sistemi içinde kapitalist ülkeler olarak sınıflandırmak gibi bir gülünçlüğe düşmek olur.

İdeolojik çatışmada taraf tutmayan ve her iki tarafla olumlu ilişkiler sürdürmeden yana olan partileri ve akımları aynı şekilde proleter devrimcisi saymamak, Vietnamlı proleter devrimcilerini, Türkiye'nin proleter devrimci hareketini burjuva diye damgalama saçmalığına düşmek olur.

Bugün dünyada hiç bir yerde saf Pekinci çizgiyi izleyen önemli bir devrim hareketi yoktur. Bağnaz "maoculuğu" ve öteki tarafa küfürler yağdırmayı proleter devrimciliğinin şartı olarak kabul edersek ve bunu yapmayanı proleter devrimci saymazsak dünya halklarının vermekte oldukları devrimci savaşlara karşı bir tutum benimsemiş olmaz mıyız? Böyle bir davranış proleter enternasyonalizmi ile nasıl bağdaşır?

İddia: "Ho Şi Minh vasiyetnamesinde Amerikan emperyalizmine karşı savaşın tam bağımsızlığın sağlanmasına kadar sürdürülmesini vasiyet etmiştir. Mao Zedung da bu düşüncededir. Demek ki, Ho Şi Minh de Maocudur"

Tam bağımsızlık uğruna sonuna kadar, emperyalistler ordusunun sonuncu neferi yurt toprağından kovulanadek savaşanları maocu olarak nitelendirirsek, o zaman, siyasî görüşleri ne olursa olsun, dünyanın bütün yurtseverlerine maoculuğu yakıştırmış oluruz. Bu da dolayısıyla, maoculukta ilke birliği diye bir şey olmadığını kabul etmek olur. Mustafa Kemal de, Mao'nun adını hiç duymadan, bağımsızlık uğruna, emperyalizmin sonuncu neferi Türkiye toprağını terkedenedek savaşmıştı.

Ho Şi Minh'in neci olduğunu tayin etme işini Ho Şi Minh'in kendisine bırakalım. Ho Şi Minh bunu, hiç bir yanlış anlamaya meydan vermeyecek açıklıkla yapmıştır. Marksist-leninist olduğunu söylemiştir. Ama hiç bir zaman, hiç bir yerde "Mao Zedung düşüncesi"ni eylem klavuzu saydığını söylememiştir. Elbette ki bu Ho Şi Minh'in Çin liderine ve onun partisine karşı olumlu bir tutum takınmasına engel olmamıştır. Ho Şi Minh, bir marksist-leninist olarak, her zaman sosyalist kampta dirlikten yana olmuş ve bu yolda elinden geleni yapmıştır. Zaten Vietnam devriminin çıkarları bu şekilde davranmasını emretmektedir. Dünyadaki bütün devrimlerin çıkarları bunu emretmektedir. Ve bu amaçla Ho Şi Minh, hem Sovyetler Birliği'ne karşı, hem Çin Halk Cumhuriyeti'ne karşı olumlu bir tutum takınmıştır. O, Vietnam'ın devrimci savaşında sorumlu bir proleter devrimci lider olarak başka türlü hareket edemezdi.

Bugün Vietnam halkının dışardan almakta olduğu silah, cephane ve askerî techizat yardımının pek büyük bir kısmı (bazı tahminlere göre % 90'ı) Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkelerinden gelmektedir. Bu sosyalist ülkelerin halkları Vietnam'a yardım eli uzatmakla proleter enternasyonalizminin gereğini bir ölçüde yerine getirmektedirler. Emperyalist düş-

manla ölüm-kalım savaşına girişmiş bir halkın sorumluluk taşıyan bir lideri, hakikî proleter devrimci lider, futbol takımı taraftarlığı bağnazlığına kapılarak bu yardıma sırt çeviremez, uzatılan eli itemez. Bu cins bağnazlıklar ancak hiç bir sorumluluk taşımayan ve devrimciliği asistanlık sınavı ile doktora tezi arasında kalan boş zamanda fikir mastürbasyonundan ibaret olan "Campus Maocularından" beklenebilir.

İddia: "Sovyetler Birliği Türkiye'de işbirlikçilerle ittifak halindedir."

Türkiye'de egemen sınıflar işbirlikçi sermaye ve feodal mütegallibedir. Bu ikisi kendi aralarında ve Amerikan emperyalizmiyle ittifak halindedirler. Bu üçlü ittifak Türkiye halkını ezmekte, onu sömürmektedir. İşbirlikçiler, Amerikan emperyalistlerine Türkiye toprağında saldırı üsleri kurdurmuşlardır. Bu üsler gerektiğinde, halkımız dahil, Orta Doğu halklarına ve Sovyetler Birliği'ne karşı kullanılacaktır. Bunların bir kısmında nükleer silâhlar üslendirilmiştir. Bazı üsler de en gelişmiş radar gözetleme cihazlarıyla Sovyetler Birliği topraklarını gözaltında tutmaktadır.

Sovyetler Birliği'nin Türkiye'de işbirlikçilerle ittifak halinde olduğunu iddia etmek, dolayısıyla Sovyetler'in komşu bir ülkede kendilerine karşı çevrilmiş nükleer ve diğer silâhların üslenmiş olmasından memnun olduğunu iddia etmektir. Amerikan emperyalizminin Orta Doğu halklarını silah tehdidi altında tutarak bu bölgenin petrolüne sahip çıkmasından Sovyetlerin mutluluk duyduğunu iddia etmektir. Bu gülünçtür.

Türkiye'nin ve öteki Orta Doğu ülkelerinin bağımsız ve demokratik bir ülke durumuna gelmesi ve Amerikan emperyalizminin tası tarağı toplayarak dünyanın bu bölgesinden çekip gitmesi, hiç şüphe yok ki, Sovyet çıkarlarına uygun düşmektedir. Sovyetler Birliği Amerikan 6. Filosu ile kıyaslanacak güçte bir deniz kuvvetini Akdeniz'e indirmiştir. Sovyetler Birliği, Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin son savaş sırasında İsrail tarafından tahrip edilen silâhlarını ve askerî tesislerini yenilemek ve yeniden kurmak için Birleşik Arap Cumhuriyeti'ne yardımda bulunmuştur. Bazı tahminlere göre bu yardımın değeri 5 milyar doları bulmaktır. Süveyş bölgesinde Birleşik Arap Cumhuriyeti topraklarına saldıran İsrail uçaklarının karşısına Sovyet pilotlarının çıktıkları söylenmektedir. Eğer Sovyetler Birliği bizim işbirlikçilerin müttefiki ise bütün bunları nasıl açıklayacağız?

İşbirlikçilerin iktidarının, Demirel iktidarının, sıkışık bir zamanında Sovyet'lerden kredi aldığı doğrudur. Bu kredi iktidara bir süre için rahat nefes alma imkânı sağlayacaktır. Kurulacak olan fabrikalar halkın bir kesimine işbirlikçi iktidarın bir başarısı gibi görünecektir. Bunlar doğrudur.

Ama bu meselenin bir başka yanı da vardır. İşbirlikçi iktidarın Sovyetler'den sağladığı kredi, Amerikan kredileri gibi Türkiye'nin emperyalizme bağımlılığını perçinleyen montaj ve ambalaj sanayiine değil, daha çok, sanayi enfra-strüktürünü teşkil edecek kollara yatırılmaktadır. İşbirlikçi iktidar kısa vadede bir rahat nefes alma karşılığı buna rıza göstermiştir. Bu sanayi kollarının kurulması uzun vadede Türkiye'nin iktisadî bağımlılığını azaltacaktır.

Lenin, "her kurulan fabrika sosyalizmin bir kal'asıdır" der. Sovyet kredileriyle kurulan gerçek sanayi tesisi niteliğindeki yeni fabrikalara bu gözle de bakmak gerekir. Biz, Demirel iktidarının sıkışık bir anında, yeni yardım kapıları aramak zorunluluğunu duyması sonucu Sovyetlerin Türkiye'ye sanayileşme olanakları sağlaması olgusunu, Sovyetler'in Türkiye'de işbirlikçilerle ittifak halinde olduğunun kanıtı sayamayız. Nasıl ki, Çin Halk Cumhu-

riyeti'nin Pakistan'a yapmakta olduğu iktisadî yardımı, Çin'in Yahya Han Faşizmi ile ittifakının kanıtı sayamazsak.

İddia: "Sosyalist kamptaki ideolojik çatışmada tarafların tutumunu değerlendirirken meseleye sırf ideolojik açıdan bakmak gerekir. Burada başka etkenlerin rolü yoktur. Örneğin emperyalist kamp ile sosyalist kamp arasındaki askerî güç dengesinin (nükleer dengenin) gözönünde tutulmasının gereği yoktur."

Diyalektik materyalizm bize her şeyin birbiriyle ilgili bulunduğunu, her şeyin her şeyi etkilediğini öğretir. İdeolojik bir tutumun askerî güç dengesiyle bir ilişiği olamayacağını inkâr eden kimse marksist felsefenin bu temel ilkesini reddetmiş olur.

Eğer askerî güçler dengesi lehimizde ise düşmana karşı (emperyalizme karşı) davranışımız başka olur, aleyhimizde ise başka olur. Bazı durumlarda, eğer sonunda sosyalizm kazançlı çıkacaksa, kısa vadede düşmanın kazancı gibi görünen bazı tavizler de verilebilir. Durum ne olursa olsun, asla taviz vermeme tutumu, leninist bir tutum değildir. Lenin, **Sol Komünizm - Bir Çocukluk Hastalığı** adlı kitabında, Bolşeviklerin Alman emperyalistleriyle yapmış oldukları Brest-Litovsk antlaşması yüzünden kendisine yöneltilen "tavizcilik" suçlamalarını cevaplandırırken bu konuyu inceler ve "hiç taviz yok" sloganını savunanları sert biçimde eleştirir.

Brest-Litovsk'ta askerî güçler dengesinin aleyhlerinde olduğunu bilen Bolşevikler, ülkenin güneyindeki geniş toprakları Alman emperyalistlerine antlaşmayla terketmek zorunda kaldılar. O günün şartlarında taviz vermemek ve savaşa devam etmek, sosyalist devrimin kendisini tehlikeye atmak olurdu. Bütün etkenleri gözönünde tutan Lenin, Alman emperyalizminin ergeç yenilgiye uğrayacağını ve gaspedilen Sovyet topraklarının geri alınacağını hesaplıyordu. Tarih, sonuçta, Lenin'in hesabını doğru çıkardı.

Eğer burada, Doğu ve Batı cephelerinde askerî güçler dengesini ve bütün öteki ilgili etkenleri hesaba katmadan hüküm vermeye kalkarsak, Lenin'i emperyalizme tavizcilikle, hatta sosyalist vatana ihanetle suçlayabiliriz. O günlerde bir küçük-burjuva partisi olan devrimci-sosyalistler böyle yaptılar. Hatta Bolşevik partisi içinde bile bu konuda Lenin'e karşı çıkanlar oldu. Olan şey, koskoca bir Ukrayna'nın ve Kafkasya'nın emperyalist düşmana antlaşmayla teslimiydi. Ama, askerî güçler dengesi dahil, ilgili bütün etkenleri hesaba katılırsa, ilk bakışta vatana ihanet gibi görünen şeyin, vatanı kurtarmanın tek yolu olduğu anlaşılır.

Bir başka taviz örneği verelim: Amerikan emperyalizmi, Kuzey Vietnam'ı yeniden bombalamaya başlaması tarihini, Sovyetler Birliği başbakanı Kosigin'in o ülkeyi ziyaret ettiği güne raslatı. Emperyalizmin bu cüretli çıkışı, (Vietnam halkına alçakça saldırı yanı bir tarafa) Sovyetler Birliği'nin suratına indirilmiş bir tokattı. Değil en güçlü sosyalist ülkenin başbakanı, bir kapitalist ülke lideri bile bunu kolay kolay sineye çekemezdi. (Kapitalist ülke liderleri de zaman zaman Amerikan emperyalizminin hakaret niteliğindeki davranışları karşısında vekarlı davranabilirler. Bir General De Gaulle bunun örneklerini vermiştir.) Ama nedense, Sovyetler Birliği gibi bir büyük devletin başındakiler bu büyük hakareti sineye çektiler ve Amerika'yı protesto etmekle yetindiler. Dünyanın her yanında proleter devrimcileri öfke ile yumruklarını sıktı. Amerikan emperyalist saldırganlara lâyık oldukları ders hâlâ verilmeyecek miydi?

Burada proleter devrimci şerefini yüksek tutan bir partinin iki davranışı olabilir: düşmanınkine denk ya da ondan üstün kuvvette isen, saldırganın dersini en iyi anlayacağı şekilde hemen vermek. Böyle bir durumda ürkeklik göstermek, elin titremesi ihanetten başka bir şey olamaz. Ya da, eğer düşman üstün kuvvette ise, vakit kazanmak, kuvvet dengesini lehe çevirmek için olanca güçle çalışmak ve bir an önce düşmana üstünlük sağlamak, ve bunun sağlandığı anda düşmanla hesaplaşmak. Yani düşmana vermekle yükümlü bulunduğumuz dersi, zorunluluklar karşısında bir süre için ertelemek.

Lenin, Brest-Litovsk'ta ikinci yola benzer bir yol tutmak zorunda kalmıştı. Sovyetler Birliği Komünist Partisinin ve hükümetinin Kuzey Vietnam'ın ikinci defa bombalanışındaki davranışı Lenin'in Brest-Litovsk'taki davranışının bir benzeri midir, yoksa düpedüz korkaklık, ihanet midir?

Bu konuda hüküm verebilmek için iki tarafın askerî güçlerinin durumunu ve öteki ilgili etkenleri bilmek gerekir. Nükleer denge hakkında gerekli bilgilere sahip olmak gerekir. Bunlar bilinmeden doğru hükme varılamaz. Bütün etkenleri hesaplayacak durumda olmadan ona buna devrimci ataklık, yüreklilik dersleri vermeye kalkışmak ciddî bir davranış değildir.

BU yazıda oportünizmin ulusçuluk ve enternasyonalizm ile ilgili teorik bakımdan yanlış ve siyasî bakımdan zararlı bazı iddialarını ele aldık ve özet olarak inceledik. Bu çağda devrimci ulusçuluk ile proleter enternasyonalizminin birbirini tamamlayan, birbirine bağlı iki şey olduğunu gösterdik. Bunun tersini iddia edenler, ne ulus ve enternasyonalizm kavramlarını, ne millî demokratik devrimin ana görevlerini ve uluslaşmanın bu görevler arasındaki yerini, ne de devrimimizdeki sınıf mevzilenmesini doğru anlamış değillerdir. Böyleleri, zaman ve mekân unsurunu hesaba katmadan sosyalist klasiklerden pasajlar aktararak ileri sürdükleri yalan yanlış iddialarla emperyalizmin ve işbirlikçilerinin bu alanda yaymak istedikleri sisi daha da yoğunlaştırmak için çaba sarfetmektedirler.

Ulus ve enternasyonalizm kavramlarına açıklık getirmek, emperyalizmin ve işbirlikçilerinin yaymak istedikleri sisi dağıtmak devrimci görevdir. Ama her yerde olduğu gibi, burada da en etkili mücadele şekli devrimci ulusçuluğa ve proleter enternasyonalizmine lafla değil eylemle sahip çıkmaktır. Lenin "Enternasyonalizm, sözlerden, dayanışma bildirilerinden, kararlardan ibaret değildir, eylemle ifadesini bulur" der. Bizim de devrimci ulusçuluğumuz ve proleter enternasyonalizmimiz eylemde ifadesini bulsun.

Bütün millî davalarımızı sosyalizmin bilimi ışığında doğru olarak koymayı bilelim. Bunlara sahip çıkalım. Biz bunu yapmazsak, bilelim ki, Türkiye'nin millî davaları sahipsiz kalacaktır. Çünkü biz proleter devrimcilerinden gayrı bu davaları tutarlı olarak savunacak yoktur.

Türkiye bu dünyanın içindedir ve Türkiye devrimi dünya devriminin bir parçasıdır. Bütün dünyada devrim savaşçıları bir ordudur. Düşmanlarımız da birdir. Bunun için biz, en derin anlamıyla, proleter anlamıyla devrimci milliyetçiler olduğumuz kadar proleter enternasyonalistleriyiz de. Yüreklerimiz Vietnam'daki savaşçının yüreğiyle birlikte çarpsın; Bolivya dağlarındaki, Arap ülkelerindeki devrim savaşçılarının yüreğiyle birlikte çarpsın. Ve bu yürek çarpışlarında birlik, eylemde ifadesini bulsun.

hüseyin cevahir

kitleler, küba devrimi ve yeni oportünizm

Yarım asırlık bir geçmişi olan sosyalist hareketimizin sağladığı birikim 27 Mayısın getirdiği sınırlı özgürlük ortamı içinde birden bire su yüzüne çıktı. (TİP'in 1965 milletvekili seçimleri dolayısıyla, Taksim'de düzenlediği miting 50 bin kişiyi bir araya getirmişti. Bu, kimilerinin sandığı gibi iki meydan nutku, ya da bir, iki gazetenin belirli köşelerinde yazılan fıkraların oluşturduğu bir yığılma değildi.)

Ama TİP'in Aybar-Aren oportünist kliği bu potansiyeli hovardaca harcadı. (Nitekim 1966 ve 1967 de yine aynı yerde TİP tarafından düzenlenen mitingler, ancak sekiz-on bin kişiyi bir araya getirebilmiştir.) Başlangıçta ezilenlerin bir umut ışığı olarak beliren TİP, oportünist yöneticilerin elinde bu niteliğini yitirdi ve emperyalizmin çizdiği sınırlar içinde sosyalistcilik oynayarak; devrimci hareketimiz içinde emperyalizmin beşinci kolu olma görevini benimsedi.

Bugün devrimci hareketimiz TİP'in oportünist yöneticilerini gerisinde bırakarak hızla gelişmekte, kitlelerle organik bağlar kurmaktadır. Artık proleter-devrimci hareket yığınların gözünde meşruluk kazanmış ve aktif destek sağlama yoluna girmiştir. İstanbul'da yüzbini aşan bir kitle, tarihimizin en büyük ve en bilinçli işçi hareketini proleter devrimcilerle omuz omuza yürütmüştür. Karadeniz'de on binler, Çıtlakkale'den bayrağı taşıyan bir Kurtuluş Savaşı gazisinin peşinde, sol kolları havada, Giresun'a yürümektedirler. Bulancak'ta, Fatsa'da, Ordu'da, Ünye'de onbinler, işbirlikçileri tatlı uykularından etmektedir. Ve bütün bu hareketler bölgedeki proleter devrimcileriyle, devrimci gençler tarafından kitlelerin somut isteklerinden hareketle düzenlenmiş, yönetilmiş, ya da yönetimleri ele geçirilmiştir.

Öte yandan tütün üreticileri, çay, üzüm, pancar ve afyon üreticileri, kendiliklerinden ya da bölgedeki proleter devrimcilerin ön ayak olmasıyla, emperyalizmi ve işbirlikçilerini ürkütüp, onları yeni formüller aramaya itmiştir. (Bilindiği gibi Amerikan emperyalizmi, bir yandan sosyalist ülkeleri çembere almak, bir yandan da gelişen orta-doğu devrimci hareketini bastırmak için Yunanistan (cunta) - Türkiye (işbirlikçi iktidar) - İran (Şah) - Pakistan (Yahya Han) zincirinin üzerinde dikkatle durmakta ve bu zinciri istediği gibi kullanmak için olağanüstü çaba harcamaktadır. Bugün zincirin Türkiye halkasını yöneten işbirlikçi iktidar çaresizlik içindedir. Ekonomik buhran ve kitlelerin rahatsızlığı emperyalizmi, zincirin bu halkasını kuvvetlendirmeye; ona yeni kan vermeye itmektedir. İşte Yahya Han formülünün altında yatan gerçek, özetle budur.)

Bu durumda Türkiye'nin jeopolitik ve stratejik önemi, her zamankinden daha çok değer kazanmıştır. Ve şimdi Türkiye proleter devrimcilerine daha büyük görevler yüklenmektedir. Bir yandan bu görevler üzerinde tartışırken, öte yandan da proleter devrimci hareketimize musallat olan oportünizmin yanlış tutumunu **yeniden** sergilemek yararlı olur kanısındayız.

Artık iyice posası çıkmış Filipin tipi demokrasiciliği ve işbirlikçi iktidarın içinde kaldığı çaresiz durum, proleter devrimcilerini hergünkünden daha çok ve daha sistemli bir biçimde, "daha çok günlük iş" parolasını bayrak yapmaya itmektedir. Ancak hareketimizde etkin olmaya çalışan oportünizme karşı mücadeleyi, emperyalizme karşı mücadeleden ayırmamak zorundayız. Zira, devrimci saflar oportünizme karşı mücadele vere vere gelişir, çelikleşir.

Bugün Türkiye'de başlıca iki oportünist akım boy göstermektedir. Aybar-Aren-Boran oportünizmi **bir,** Yeni oportünizm **iki.** Aybar-Aren-Boran oportünizmi yürütülen ve yürütülmekte olan aktif ideolojik mücadele ile gün geçtikçe yıkılmakta, yıkıldıkça da polisle işbirliği yaparak devrimcileri jurnallemekte ve emperyalizmin safında yerini almaktadır. (1)

İkinci tip oportünizm ise (yenisi), daha kamufle olmuş biçimdedir. Nihai tahlilde hangi kılıkta olursa olsun, hangi stratejiyi (Sosyalist Devrim-Millî Demokratik Devrim) savunuyor görünürse görünsün, "oportünizm saflarımızda emperyalizmin beşinci koludur". Ve bazılarının iddia ettiği gibi, oportünizmle doğru devrimci çizgi arasındaki çelişki, "halk içi çelişme" değildir.

Değil mi ki, oportünizm saflarımıza güvensizlik, yılgınlık, teslimiyet, pasifizm, kuyrukçuluk ve maceracılık sokmaya çalışmaktadır, birini diğerinden ayırmaksızın, ikisine karşı aktif mücadele proleter devrimci görevdir.

Biz bu yazımızda daha çok yeni oportünizmin yanlış görüşleri üzerinde duracağız. Gerçi bu görüşler gerek **Aydınlık'ın** 15. sayısından itibaren birçok yazıda, gerek toplantılarda, gerekse sosyal pratikte defalarca mahkûm edilmiştir. Ama daha bilinç düzeylerinin düşüklüğü ve kişisel bağlılıkları nedeniyle oportünizmin safında olup da bunlardan devrimci potansiyelleri olan, doğru devrimci çizgiyi benimseyecek arkadaşlara bir uyarıda bulunmak ve bir küçük burjuvalar ülkesi olan Türkiye'de oportünizmin daha fazla etki alanı bulmaması için tekrar tekrar eleştirilmesi gerekmektedir.

YENİ OPORTÜNİZMİN ÇÜRÜK TEMELİ

Yeni oportünizmin eleştirisine geçmeden önce hemen şu noktayı belirtelim: biz bu yazımızda bazı genel yanlışlıkları kalın çizgileriyle belirttikten

(1) Örnekler için, **ÖNCÜ** Sayı 1 ve **AYDINLIK** Sayı 20 ye bakınız.

sonra, daha çok ve ayrıntılı bir biçimde, yeni oportünizmin kitleler ve Küba Devrimi konusundaki hatalı tutumu üzerinde duracağız. Zira ABD'nin 90 mil ötesinde Milli Kurtuluş Savaşı verdikten sonra sosyalizme doğru ilerleyen Küba Devriminin genel bir incelemesi zorunludur. Bu aynı zamanda dünya devrimci pratiğinin, kendi devrimci hareketimizin sıhhatli gelişimi üzerinde olumlu etkiler yapmasını sağlayacaktır.

Oportünizm istediği kadar marksizmin genel doğrularının arkasına gizlensin, istediği kadar marksist terminolojiyle konuşur görünsün, pratikte, yaptığı yorum ve analizlerde, çürük temeli hemen sırıtır. "Ve doğaldır ki, temeldeki yanlış analiz, temelin üstünde yükselen binanın bütün katlarında da yansıyacaktır." (2)

Defalarca yazılmasına ve eleştirilmesine rağmen, yeni oportünizme temellik eden şu ünlü önermeyi (!) tekrarlayıp açmakta, üstünde basa basa durmakta fayda vardır. Çünkü **Aydınlık'ın** 12. sayısında belgelendirilen bu yeni öneri, devrimci saflarla oportünizmin kesin ayrılışına yol açmış ve bundan sonra yeni oportünizmin yaptığı bütün analizlerin hareket noktasını teşkil etmiştir.

"Proletarya devrime öncülük edebilecek objektif ve sübjektif şartlara sahip değildir." (3)

Milli demokratik devrimin olabilmesi, kalıcı zaferlere ulaşabilmesi için proletaryanın öncülüğünde yürütülmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. (Eğer bir ülkede proletarya, öncülüğün objektif şartlarına sahip değilse, "o ülkede milli demokratik devrim gerçekleştirilemez. Genel plânda yürütülecek mücadele bizi sonunda milli demokratik devrime doğru götürecektir", demek bir şey değiştirmez. Dünyanın en geri ülkesinde bile geçerli devrimci strateji millî demokratik devrim stratejisi olarak ilân edilirken ve yeni oportünistler de buna bağıra çağıra katılırken, Türkiye için millî demokratik devrim aşamasının henüz ileri bir aşama olduğunu iddia etmelerine akıl sır erdirmeye imkân yoktur.

"Elbette proletarya öncülüğün objektif ve sübjektif şartlarına sahip değilse, devrimde öncü olmaz." (4) Proletaryanın öncü olamaması millî demokratik devrimin yapılamıyacağı anlamına gelir. Zaten bu mantık silsilesi içinde kendileri ortaya "Millî Demokratik Hareket" (5) diye bir **geçiş** aşaması atmışlardır.

Her ne kadar yeni oportünizm açık seçik, "millî demokratik devrim aşamasının gerisindeyiz", demiyorsa da; müphemlik, muğlaklık, muallâkta olmak, saman altından su yürütmeye kalkmak oportünizmin genel niteliğidir. Ama dikkatli okurun gözünden yeni oportünizmin bu sonuca varmak istediği gerçeği kaçmamaktadır. Bu bakımdan yeni oportünizm sağ oportünizm ve dolayısıyla pasifizmdir. Ülkenin ekonomik düzeyini, proletaryanın ulaştığı gücü ve şartları olduğunun altında göstermektedir. Aynı şekilde Aybar-Aren-Boran oportünizmi ise bunun tam tersi bir tutumla, proletaryayı ve ülkenin şartlarını olduğundan daha yüksek göstererek, atılacak devrimci adım olarak sosyalist devrimi önermektedir. Aslında eski teslimiyetçi oportünizmin proletarya, ittifaklar, anti-emperyalist mücadele, devrim diye problemleri yoktur. O, yalnızca devrimcileri jurnallemek, polisle ve emperyalizmle işbirliği yapmak görevini yüklenmiştir ve bunu başarıyla yürütmektedir.

(2) Mahir Çayan, Aydınlık Sayı 15, Sahife 192
(3) Şahin Alpay, "Türkiye'nin Düzeni Üzerine," Aydınlık Sayı 12, Sayfa 476
(4) Şahin Alpay, Aynı yazı, Sayfa 464
(5) Şahin Alpay, Aynı yazı, Halil Berktay, "Bilimsel Sosyalist Devrim Anlayışı", Aydınlık sayı 14.

Yeni oportünizmin temelini teşkil eden bu meşhur önerme gereği gibi eleştirilip mahkûm edildikçe, yeni oportünizmin sözcü kliği bunu geri alır gibi olmuş, "tartışılabilir" denmiş, "inandırılırsak vaz geçeriz" denilmiş, ama yeniden buna sıkı sıkıya sarılınmıştır. Açıkca görüleceği gibi, yüz yıllık bir geçmişi olan işçi hareketimiz, eli yıldır sürdürüler proleter devrimci mücadele ve 16 Haziran olayları dosta düşmana artık bu tezi buruşturup çöp tenekesine attırmış ve bazılarının sandığının aksine işbirlikçilerin eteğini tutuşturmuştur.

Proletarya devrime öncülük edebilecek objektif şartlara sahip olamayınca, kendilerine "proleter devrimci" diyenlerin bir "iş" yapması gerekir. Yoksa bu sıfatı kullanmaya ve onu **kuyrukçu dergilerin** başına oturtup, allaya pullaya piyasaya sürmeye imkân yoktur.

Yapılacak "işi" de yine bu meşhur önermeden çıkarmak hiç de zor olmamıştır. Bu dönem, "Millî Demokratik Hareketler" dönemidir. "Öncü küçük burjuva radikalleridir", "proleter devrimcilerin görevi de onları desteklemektir." Bu "proleter devrimci görev", "destek-dostluk-eleştiri" şeklinde dahiyane (!) bir formülasyona bağlanmıştır. (Burjuvazinin henüz devrimci barutunu tüketmediği emperyalizmin I. bunalım dönemindeki bazı Asya ülkeleri için bu geçerli bir formül olabilirdi. Ancak burjuvazinin devrimci barutunu tükettiği emperyalizmin çöküş döneminde böyle bir formül ancak kuyrukçuluğu tescil için ortaya atılabilir.) Bu formülde öncülük yoktur. Zaten öncülüğün olması, oportünizmin kendi içinde ayrıca gülünç bir mantıksızlık taşımasına da yol açacaktı. Türkiye'nin emperyalist dünya sistemi içinde sömürülen bir ülke olduğunu gözden ırak tutan yeni oportünizm, bir gün gelecek ki, "objektif şartlar olgunlaşacak" ve o zaman formüle öncülük de girecektir fikrini savunur duruma geçmiştir.

Proleter devrimcilerin genel hedefi iktidardır. İktidar mücadelesinde küçük burjuva radikalizmini desteklemeyi görev sayan kişiler proleter devrimci değildir. Olsa olsa Marksist terminolojiyi bol bol kullanarak saflarımıza sızmış küçük burjuva devrimcileridir. (6)

YENİ OPORTÜNİZM VE KİTLE ANLAYIŞI

İnsan bir kere yanlış noktadan harekete başladı mı, ondan sonra atacağı her adım, yapacağı her hareket bu yanlış noktanın izlerini taşır. Nitekim yeni oportünizm de bu yanlış hareket noktasının bütün tersliklerini görüşlerinde belirlemiştir.

Pek çok konuda olduğu gibi, üretim ilişkileri (7), ittifaklar ve millî cephe (8) gibi temel konularda sürekli yanlış görüşler vazetmiş ve bunlar dip notlarda verdiğimiz yazılarda eleştirilerek ipliği pazara çıkartılmıştır.

Yeni oportünizmin bir başka önemli yanlışlığı da kitleler konusunda yapılanıdır. Her ne kadar yeni oportünizmin kitleler ile fazla ilgisi yoksa da (çünkü sokakta gazete satmayı tek kitle eylemi saymaktadırlar) Amerika'dan yeni gelip, ayağının tozuyla Türkiye'nin devrimci hareketi üzerine ahkâm kesenlerin daha dikkatli davranmaları ve pratiği de önemi bir kıstas olarak ele alıp ona göre konuşmaları için bir uyarıda bulunmayı gerekli gördük.

---

(6) Bu önerme konusunda daha geniş eleştiri ve küçük burjuva radikallerinin saflarımızda kendi lehlerine bir eğilim yaratma çabaları hakkında daha geniş bilgi için bakınız **Aydınlık** sayı 15 ve 20, Mahir Çayan'ın yazıları.

(7) Muzaffer Erdost, "Yeni Oportünizmin Eleştirisi", **Aydınlık** sayı 19.

(8) Aydınlık Sayı 15, 16, 17. 19, 20; çeşitli yazılar.

Çünkü: "Diyalektik metaryalizmin bilgi teorisi pratiğe ilk yeri verir ve insan bilgisinin pratikten hiç ayrılamıyacağına inanır." (9) Eğer pratikten haberimiz olmaz, ama büyük lâflar, parlak formüller koymaya kalkarsak bunlar yanılgılardan, içi boş kalıplardan bir adım bile ileri gidemez. Ortaya attığımız her tez hayatın gerçeği karşısında güzel ve işe yaramaz dar bir formül olarak kalır. Hareketimize yenilik, doğruyu kavrayıcı bir yol getirmez. Çünkü biz okuduklarımızla kendi ülkemizin somut pratiği arasında bir birlik, bir uyum sağlamamışısızdır. Çünkü biz okuduklarımızı eylem kılavuzu olarak kendi gerçeklerimize uygulamamış, bunun için okumamışızdır.

Durum böyle olunca aşağıdaki hikâyeleri uydurur, bunlara inanır ve bir kısım saf tayfasına da yuttururuz.

"... mücadelenin başlangıç safhalarında küçük burjuva radikallerinin daha büyük bir hakeret kabiliyetine sahip olmaları, kitlelerin proleter devrimcilerinden çok onların sözlerini dinliyor, onları izliyor olmaları **doğaldır, tarihi bir veridir.**" (10)

Bir tez sadece sonuna "doğaldır, tarihi bir veridir" sözlerini ekleyip altını çizmekle geçerlilik kazanmaz, kazanamaz. Bunun tarihi köklerini araştırıp belli bir temele oturtmak ve pratikte yansımasına bakmak gerekir. Tarihi kökleri araştırıldığında prolter devrimcilerin, küçük burjuva devrimcilerinden daha avantajlı oldukları kolayca görülebilir. Çünkü küçük burjuva devrimcilerinin tarihimizde belli bazı dönemlerde yanlış uygulamaları olmuştur. Oysa proleter devrimciler yeni bir güçtür, kitlelerin onlara inanması daha kolaydır. **Kaldı kı proleter devrimcilerin elinde Marksizm-Leninizm gibi şaşmaz bir eylem kılavuzu vardır.**

Proleter devrimcilerin Türkiye'de bir pratikleri vardır. Ve de, "doğrunun tek ölçüsü sosyal pratiktir. Pratik diyalektik materyalizmin bilgi teorisinde ana noktadır." (11) Bu pratiğin içinde çoğu zaman küçük burjuva devrimcileriyle bir arada çalışmışlardır. Akhisar'da, Ödemiş'te, Bulancak'ta, Giresun'da, Fatsa'da yapılan mitingler, kitle içindeki politik çalışmalar, kitle gösterileri, yürüyüşler bize neyi göstermiştir? Bu eylemlere katılan arkadaşlar şunu açık seçik görmüşlerdir ki, proleter devrimciler sistemli çalıştıkları takdirde kitlelerin üzerinde daha çok etkili olmakta, kitleler de onları daha inançla izlemektedirler. Karşı-devrimin bütün çabalarına rağmen, Akhisar'da SDDF üyelerinin düştüğü durum, Karadeniz'de, Trabzon'dan gelen sosyal demokratların, proleter devrimcilerin örnek çalışması karşısında, sadece el oğuşturmaları neyi kanıtlamaktadır acaba? Halil Berktay'ın yanlış tezini mi, yoksa proleter devrimcilerin bütün güçlüklere, baskılara rağmen daha etkili olabileceklerini mi?

Yine kendilerinin devrimci olarak gördükleri Nail Gürman'ın bütün karşı çabalarına rağmen, Alaçam'ın tütün üreticileri, proleter devrimcilerle birlikte **ilk defa kendi haklarını korumak için** miting meydanını doldurmadılar mı?

Elbette kitleden haberimiz olmaz, herhangi bir kitle hareketini hazırlayan, kitleyi ajite eden, propoganda yapan, ilkel de olsa örgütleyenler arasında bulunmazsak veresiye konuşmuş, veresiye yazmış oluruz. Besbelli ki, bu da hareketimize yarar değil, zarar getirir.

Kitle konusunda üzerinde durulması gereken bir başka hatalı tutum da, kitle eylemine katılan her ferdin mutlak bir bilinç düzeyinde olması gerekti-

(9) Mao Çe-Tung, **Teori ve Pratik,** sayfa 9-10

(10) Halil Berktay, "Bilimsel Sosyalist Devrim Anlayışı", **Aydınlık** sayı 14, Sayfa 147.

(11) Mao Çe-tung, **Teori ve Pratik,** sayfa 10.

ğine inanmak, bir kişinin bile bu bilinç düzeyinin altında olması sanki eylemin başarısına gölge düşürecekmiş tavrını takınmaktır. Elbette gönül ister ki, harekete katılan her fert azâmi bilinç düzeyinde olsun. Ama buna fiilen imkân yoktur. Bu ancak bizim sübjektif isteğimiz, dileğimiz olur. Gerçek bunun başka türlüsüdür. Sosyalist kendi subjektif niyetine göre hareket etmez. Gerçeği kendi dileğiyle çakışır duruma koymaz.

"Öncü, bir eylemde kendisini izleyen kitlenin **her ferdinin** o eyleme **bilerek, isteyerek, bilinçli olarak ve o eylemin bütün muhtemel sonuçlarına katlanmayı göze alarak** katılmasını sağlamalıdır." (12)

Soyut bir formül olarak bakıldığında insana öylesine hoş ve göz alıcı geliyor ki, hayran olmamak elde değil. Nitekim kendisi de çok önemli şeyler söylediğini farzetmiş olacak ki, tutmuş bir de altını çizmiş. Ama somuta, dünya devrimci hareketinin ve kendi ülkemiz devrimci hareketinin pratiğine indirgendiğinde yanlışlığı hemen sırıtıyor.

Bir kere yukarda da belirttiğimiz gibi, buna fiilen imkân yoktur. Kitle tümüyle "bütün muhtemel sonuçları bilerek" bir harekete kalkmaz. Somut hedefler konur, bu somut hedeflere varmak için harekete girişen kitle, giderek baştan düşünmediği şeyler düşünmeye, öğrenmeye, bilinçlenmeye başlar. Hep biliriz ki, pratik en büyük eğiticidir. Devrim hızlandıkça, devrimci hareket geliştikçe, kitleler hareket içinde çok, daha hızlı eğitilirler, pişerler.

"Devrimin, siyasî gelişmenin.. insanları eğittiği tartışma götürmez bir gerçektir; ve asıl önemli olan devrimin sadece yöneticileri değil, aynı zamanda yığınları da eğitmesidir." (13)

Aslında bu genellemenin altında, aynı zamanda, anti-emperyalist gençlik eylemlerinin doruğuna ulaştığı Tuslog hareketinin inkârı yatmaktadır. Sözde DTCF bahçesine toplanan gençler, akademik sorunlar üstüne kararlar almayı beklerken, "bilmedikleri, muhtemel sonuçlarını göze alamıyacakları" bir harekete itilmişlerdir. Yine bu mantık bizi, eski TBMM forumunu ve bütün devrimci gençlik hareketlerini inkâra kadar götürebilir.

Bir başka açıdan bakıldığında, yine bu tür kitle anlayışının yanlışlığı ortaya çıkar. Devrim yapılan ülkelerde bile pek çok kimse bu yeni durumu kavrayamamış, ama devrimden sonra da yürütülen politik ve ideolojik çalışmayla, kampanyalarla bunlar kazanılmışlardır. Örneğin Mao, "emperyalizme, feodalizme ve bürokratik kapitalizme halk tarafından son verilince, pek çok kimse Çin'in kapitalizme mi, sosyalizme mi yöneleceğini pek de bilmiyordu", (14) sözlerini devrimden sekiz yıl sonra 1957 de söyleyebilmiştir.

Eğer Halil Berktay'ın söylediklerini doğru varsayarsak, artık hareket içinde propogandaya, kitleyi örgütlemeye, daha üst düzeyde eylemler için ajite etmeye pek fazla ihtiyaç yoktur. **Bu öncü ile kitlenin aynı eylem ve bilinç düzeyine çıkması gerektiğini iddia etmektir ki,** bakın bu konuda Stalin ne diyor: "Kapitalist düzende, bütün sınıfın ya da hemen hemen bütün sınıfın, öncüsünün yani kendi Sosyal Demokrat partisinin bilinç ve eylem düzeyine çıkabileceğini düşünmek kuyrukçuluk, 'manilovizm' olur." (15)

Kaldı ki, Stalin bunları işçi sınıfı için söylüyor. Oysa bizim hareketimizin içinde köylü, küçük burjuvazinin çeşitli katları, belki millî burjuvazinin en ilerici kesimi de olacaktır. Bu kitle Halil Berktay'ın söylediklerini daha da gülünç kılmaktadır. Her aklımıza esenin doğruluğunu, yanlışlığını tartmadan,

(12) Halil Berktay, "Bilimsel Sosyalist Devrim Anlayışı", **Aydınlık** sayı 14, sayfa 152.
(13) Lenin, **İki Taktik,** sayfa 8.
(14) Mao Çe-tung, **Teori ve Pratik,** sayfa 87.
(15) Stalin, **Leninizmin İlkeleri,** sayfa 100. Bu konuda ayrıca aynı kitabın 153. sayfasına ve devamına da bakılabilir.

marksist teorinin ve pratiğin eleştiri süzgecinden geçirmeden, parlak lâflarla süsleyip söylersek, bize devrimci değil, aklına eseni söyleyen küçük burjuva lâfazanı derler.

KÜBA DEVRİMİNİ YERİNE OTURTALIM

Her devrimcinin görevi devrim yapmaktır. Görüldüğü gibi dünyanın geri kalan kısımlarında nasılsa Amerika'da da devrim başarıya ulaşacaktır. Ama evlerin kapısı önünde oturup emperyalizmin cesedinin geçmesini beklemek devrimci bir tutum değildir. Job'un görevi bir devrimciye uymaz. (16)

Yazımızın başında yeni oportünizmin Küba devrimi konusunda da yanlış görüşlere sahip olduğuna değinmiştik. Bugün **PDA** çevresinde kümelenenlerin, açık oportünist bir tutum benimsemeye başlıyalı beri nasıl dönekleştiklerini görmek için azıcık dikkat etmek yeterlidir. Onlar, istedikleri kadar **Aydınlık'**ın çıkışından beri aynı çizgiyi sürdürdüklerini iddia etsinler. Şimdi kendi yazılarından örnekler vererek, git gide nasıl çelişik, dönek bir tavır takındıklarını göstermeye çalışacağız.

"Lâtin Amerika'da Küba devrimiyle açılan devrim mücadeleleri bugün bütün kıtayı sarmıştır... Lâtin Amerika ihtilâlinin baş kumandanı Che Guevara, 1967 ekiminde Bolivya dağlarında şehit düşmüştür... Guevara'nın tutuşturduğu millî kurtuluş meş'alesi bütün Lâtin Amerika halklarının yolunu aydınlatmaktadır." (17) Bu yazı Aydınlık Dergisi kurucuları imzasıyla yayınlanmıştır. Bugün **"Proleter Devrimci" Aydınlık'**ın oportünist çizgisini temsil edenlerin bir çoğu bu yazının altına imzalarını atmışlardır. O günlerde bunları söyleyenler, şimdi bunun tam tersi bir tutum içindedirler. Yalnız Küba devrimi değil, bir çok konuda, **Aydınlık'**tan ayrılan bu kliğin dönekliğini belgelemek mümkündür. Nitekim bunların bir çoğu da Aydınlık dergisindeki çeşitli yazılarda sergilenmiştir.

Aynı şekilde bugün **PDA'**ın saflarında yer alan Deniz Kavukçuoğlu, **Aydınlık'**ın 8. sayısında yayınlanan "Lâtin Amerika'da Devrimci Hareket"de şunları yazmaktadır: "Güney Amerika marksistlerinin 'ikinci bağımsızlık savaşı' diye adlandırdıkları bu dönem içersinde kıtadaki ilk 'millî demokratik devrim' gerçekleşmiş ve sosyalizmin kuruluşu için gerekli koşulları sağlayan bu aşamayı 'sosyalist devrim' izlemiştir." (Sayfa 129.)

Anlaşılan o pek övündükleri "ilkeli birlik"leri Marksizm-Leninizm'den sapma, dünya devrimci pratiğine sövme temeli üzerinde bir birliktir. Zira **PDA** çevresi, şimdi Küba'da yapılan devrimin "tesadüfî bir sosyalist devrim", Che Guevara ve Fidel Castro'nun ise "küçük burjuva devrimcileri", "sol oportünistler" olduğunu söylemektedir

Küba devrimine karşı takınılan bu olumsuz tavrın kökünü, Kübalı proleter devrimcilerin pasifizme, teslimiyetçiliğe, kuyrukçuluğa karşı yürüttükleri mücadelede aramak gerekir.

Gerek Fidel'in, gerekse Guevara'nın pasifizme, sağ oportünizme karşı yönelttikleri doğru eleştiriler, **dünya devrimci hareketinde pasifizmin, sağ oportünizmin Türkiye şubesi olan PDA çevresini haklı olarak gocundurmuştur.**

Modulla dürtüklenmiş gibi yerlerinden hop zıplayıp hop oturan bu dar

(16) Fidel Castro, **Sosyalist Devrim**, sayfa 35. Job, Kutsal Kitap'ta adı geçen bir kişidir. Tanrı onu dener ve sefalet içine atar. Ama Job örnek bir teslimiyet gösterir.

(17) **Aydınlık** sayı 1, sayfa 13.

görüşlü kliğin bütün telâşı, çırpınması buradan gelmektedir. Bunlar kurtuluşu, Küba devrimci pratiğinde bulunmamış, Küba devriminin teorik bileşimini yaptığını sanan bir Fransız entelektüelinin doğmatik düşüncelerini eleştirmekte bulmuşlardır. Eğer çoğu yerde yapıldığı gibi, Regis Debray'ın **Devrimde Devrim** kitabının eleştirisini yaptıklarını söyleselerdi, düştükleri büyük yanlışlıklara rağmen, "bu yalnızca bir kitap eleştirisidir", der geçerdik, Oysa bakın ne diyorlar: "Bizim burada bu çizginin en açık seçik ifadesi olarak Regis Debray'ın kitabını alıp eleştirmemiz yalnızca bir kitap eleştirisi yaptığımız ve eleştirimizin Debray ile sınırlı kaldığı anlamını taşımaz... bu çizgiye kısaca "Debrayizm" dememizin çok yanlış ve yanıltıcı olmayacağı kanısındayız."(18)

Biz bu kanısını değiştirmesini öğütleriz. Bu yanlış ve yanıltıcı olmanın da ötesinde, daha başka bir şeydir. Halil Berktay, bir ülkede devrimcilerin kanları pahasına yaptıkları bir devrimin eleştirisine başlamadan, bilgi edindiği kaynağın güvenirliğini araştırmalıydı hiç olmazsa; o da bir yana, Marksizm-Leninizm adına konuştuğunu sanan bir kişi en azından şu temel kuralı göz önünde tutmalıdır: "Devrimin metotlarını, teorisini bilmek isteyen, devrime katılmak zorundadır... Sonuç olarak... ne çeşit bilgi olursa olsun, dolaysız denemeden ayrılamaz." (19)

Debray Küba devriminden bahsediyor, onun adına konuştuğunu sanıyor diye, Küba devrimci pratiğini ve onun Marksizm-Leninizme katkısını "Debrayizm" diye adlandırmakla, Mao'nun ve Çin devrimci pratiğinin marksizm-leninizme katkısını, "Berktayizm" ya da "Alpayizm" diye adlandırmak arasında hiç fark yoktur. Ve ikisi de aynı derecede gülünçtür, ciddî değildir, hafifliktir.

Küba devrimini kimden öğreneceğiz o zaman? Ne Debray'dan, ne Pomeroy'dan, ne A.G. Frank'tan ne de diğer birinden. Doğrudan doğruya bu devrime katılan, ona öncülük, liderlik eden Castro'dan, Guevara'dan. Tıpkı Çin devrimini Mao'dan, Lin Piao'dan; Vietnam devrimini Ho amcadan, Giap'tan, Le Duan'dan öğrendiğimiz gibi.

Söz gelimi, kendilerine "Maocu" diyen ve "zenginleri tatil yerlerinde rahatsız etme" kampanyası açan Fransız manyaklarından ve **PDA** çevresinden Mao'yu öğrenemiyeceğimiz gibi, kendisine "Castrocu" diyen bir fraksiyondan da Castro'yu öğrenemeyiz.

Bütün bunları bir anda silip atan **PDA** çevresi, "Debrayizm" diye bir çizgi çıkardı. Biz böyle bir çizgi olabileceğine ihtimal vermiyoruz. Ama ille de böyle bir çizgi var diye diretiyorsak ve bunu bir temele oturtmak istiyorsak, bu olsa olsa **PDA** çevresindeki stratik tarih anlayışına sahip klik gibi **veresiye lâf etmektir.**

(Debray Lâtin Amerika'daki devrimci harekete ilgi duyan bir Fransız aydınıdır. Bu ilgi de bir doktora sınavını kazanamaması sonucu çevresinden uzaklaşmaya karar verdikten çok sonra ortaya çıkmıştır. Lâtin Amerika'da yaptığı temaslardan hareketle bir takım denemeler yazmış; bunların ilk ikisi hiç ilgi görmediği halde, Bolivya'da tutuklanmasıyla son bulan üçüncü denemesi **Devrimde Devrim** sansasyonel bir kampanyadan sonra çeşitli dillere çevrilmiştir.)

Debray hakkında Küba eleştirisi bir yana, Huberman ve Sweezy, **Monthly Review** dergisinin Temmuz-Ağustos sayısında (ki Halil Berktay bu derginin de Küba adına konuştuğunu zannediyor, aktarmaları öyle yapıyor), "Debray Lâtin Amerika halklarının devrime hazır olduklarına inanmaktaysa da,

(18) Halil Berktay, "Proleter Devrimci Çizgi ve Bazı Yanlış Eğilimler." **PDA** sayı 2-16, Sayfa 301.

(19) Mao Çe-tung, **Teori ve Pratik**, Sayfa 14-15.

bu inancını doğrulayacak herhangi bir delil gösterememektedir. Bunun gerçekten büyük öneme haiz bir soru olduğuna şüphe yok", diyorlar.

"Debray'ın Küba devrimi üzerine yaptığı değerlendirme temkinle ele alınmalıdır. (20)

"Lâtin Amerika Ülkeleri tarafından devrimci mücadelelerinde uygulayacakları model olması imkânsızdır."(21)

"Diğer yazıların çoğunda da defalarca tekrarlanacağı gibi, **Marksist felsefe açısından askerî unsurların siyasî unsurlara eğemen kılınması gibi bir temel yanlışı Debray nasıl olup da bu kadar önem vererek savunabiliyor?"** (22)

"Debray'ın yazıları Lâtin Amerika'nın siyasî analizleri değil, siyasî nitelikte broşürler olarak değerlendirilmelidir." (23)

"Debray devrimci teori ile devrimci pratiği biribirinden ayırmakta, ya da bunları birleştirememektedir." (24)

"Ayrıca Debray'ın Küba Devrim Teorisi, Kübadaki devrimci pratikten önemli açılardan farklıdır." (25)

"Debray'ın Lâtin Amerika toplumunu incelemekte ve devrimci teori ile pratiği birleştirmekte yetersiz oluşu, devrime politik anlamda kitlelerin katılışının önemini azımsamasına ve askerî faaliyetlerin bu kitle iştirakinin örgütlenmesindeki siyasî rolünü yok varsaymasına yol açmaktadır." (26)

"Debray'ın bütün hataları içinde en tehlikeli ve ciddi olanı devrim teorisini bütünüyle inkâra yönelmesidir." (27)

Bu tür eleştirilerden daha bol ve biribirini tamamlar mahiyette aktarmalar yapılabilir. Eğer bugün dünya devrimci hareketinde Ş. Alpay, Halil Berktay ve **PDA** çevresinin sandığı gibi bir "Debrayizm" akımı olsaydı, bunu eleştirmek çok önem kazanacaktı. Ama böyle bir akım ve bu akımın pratiğini yapan kimse yoktur. Oportünizmin zannettiği gibi Castro, Guevara, Bravo ve Porede "Debrayizm" diye bir akımın pratiğini yapmamışlardır. Bu tamamen hayal mahsulüdür, uydurmadır. Küba'nın bu konudaki eleştirileri, Halil Berktay'ın ve, yukarıya aktardığımız yazarların eleştirilerinden de daha tutarlıdır, daha doğrudur. Eğer **PDA** çevresi, bütün bunlara rağmen, bu görüşlerinde "Casto-Guevara, Debray" çizgisi veya "Debrayizm" diye diretiyorsa bu, "inadım inat" tavrından başka bir şey değildir. Bu tavır bugüne dek sık sık belirtildiği gibi yanlış, tutarsız bir tavırdır.

Küba Komünist Partisi adına yapılan eleştirilerden birini Mahir Çayan arkadaşımız **Aydınlık'ın** 20. sayısında özet olarak vermişti. Biz aynı yazıdan bir iki kısa bölüm aktararak **PDA** çevresinin aksine Küba ile Debray arasında temel ayrılıklar, farklılıklar olduğunu göstermeye çalışacağız. (Çin'in devrimci çizgisiyle, **PDA**'nın sağ oportünist çizgisi arasında temel farklılıklar olduğu gibi.)

KKP adına konuşan Julio Aronde ve Simon Terres, eleştirilerini geciktirdikleri için kendilerini kınadıktan sonra şöyle demektedir :

(20) Leo Huberman, Paul Sweezy, "Güçlü ve Zayıf Yönleriyle Regis Debray," **Monthly Review**, Temmuz-Ağustos 1968.

(21) **Aynı yazı.**

(22) **Aynı yazı.** (Altı tarafımızdan çizilmiştir-HC.)

(23) Andre Gunder Frank, S. A. Shah, "Sınıf, Politika ve Debray", **Monthly Review** Temmuz-Ağustos 1968.

(24) **Aynı yazı.**

(25) **Aynı yazı.**

(26) **Aynı Yazı.**

(27) Cléa Silva, "'FOCO' Teorisinin Hataları", **Monthly Review** Temmuz-Ağustos 1968.

"Debray... aynı zamanda aptal mevkiine de düşüyor, fakat Debray tarafından ortaya atılan Yeni Teorik yapının tartışılmasında bu aptalca tutum gereklidir kanısındayız." (28)

"Bütün yanılma, Debray'ın ileri sürmüş olduğu faraziyesinin kökten hatalı olması ile açıklanabilir." (29)

Fakat hemen şunu belirtelim: Debray her ne kadar yanlış temele dayanıyorsa da, bu onun yaptığı eleştirilerin tümüyle yanlış olduğu anlamına gelmez. Debray pasifist Lâtin Amerika partilerinin devrim yapamayacağını **bir kere daha ortaya koymuştur.**

Bunun dışında kitaptaki analizler, doğru marksist felsefeye, sağlam bir pratik ve teorik temele dayanmamaktadır. Bizim Debray konusunda tavrımız budur. **Yoksa Debray'a hiçbir zaman Lâtin Amerika devrimci hareketinin teorisyeni gözüyle bakma aptallığı göstermemişizdir.**

KÜBA DEVRİMİ HAKKINDA

Küba, ABD'nin 90 mil doğusunda, emperyalizmin III. bunalım döneminde millî demokratik devrimini gerçekleştirdikten sonra sosyalist devrimini başarmış ve sosyalizmin kuruluşunda mesafeler katetmiş bir ülkedir. Küba devrimi, dünya halklarının baş düşmanı Yankee emperyalizmini yer yüzünde bir adım gerilettiği gibi Lâtin Amerika'da devrimci potansiyeli hovardaca harcayan pasifist sözde işçi partilerine —ki ister bunlar olsun ister olmasın devrim yapılacaktır— önemli dersler vermiştir.

Sovyet, Çin, Vietnam deneyleri yanında Küba devrimi de marksizm-leninizmin canlı hazinesine katkılarda bulunmuştur. Bunu inkâra yeltenmek, marksizmi katı, gelişemez bir şey olarak görmektir ki, bunu marksistler ileri sürmez. Küba devrimi aynı zamanda Lâtin Amerika'da devrim yapılabileceğini göstermiş ve reformculuğu, teslimiyetçiliği ve düzeltmeciliği mahkûm etmiştir.

Kübalı devrimcilerin, silâhlı mücadeleye başladıkları için, kendilerine "maceracı" diyen **revizyonistlere cevapları şu olmuştur:**

"Dövüşmemiz gerekti ve bu olmasaydı yurdumuzda hiçbir 'geçiş' olmazdı. Küba halkının silâhlı mücadelesi olmadan, belki de Bay Batista 'Made in U.S.A.' halâ aramızda bulunacaktı... Küba'ya hiç ayak basmamış bir kaç nazariyatçıya orda olup bitenleri söylemek düşmez." (30)

Küba'da devrimci mücadelenin geleneği oldukça eskiydi. Tarım proletaryası içinde devrimci militan güçler hiç de azımsanmıyacak güçteydiler. Öte yandan Batista diktatörlüğü baskı ve zulüm yüzünden halkın büyük nefretini kazanmıştı. Geniş halk tabakaları gidişten memnun değildi. Hâkim sınıflar sallanıyor ve emperyalizm, III. bunalım döneminin ilk yarısının sonunda, Küba'daki devrimci hareketi "şimdilik" tehlikeli görmüyordu. Özetle, Küba'ba bir kriz durumu vardı. Bilindiği gibi her kriz devrimle sonuçlanmaz. Eğer "yenmeye cesaret edilmezse" ve kendi öz gücümüz zayıfsa, sinmişse, teslim olmuşsa hiç biri sonuçlanmaz. Kof ağacı devirmek için yüklenmek gerekir.

İşte, Kübalı devrimciler bu görevi yüklendiler. Onlar "ortodoks" teslimiyetçi partinin karşı çabalarına, yanlış tezlerine aldırmadan, Küba'nın en

(28) Julio Aronde, Simon Torres, "Debray ve Küba Deneyi," **Monthly Review**, Temmuz-Ağustos 1968.
(29) **Aynı yazı.**
(30) Fidel Castro, **Sosyalist Devrim**, Sayfa 90.

devrimci kesimi ve "bağımsızlık meşalesini yanar tutan" Oriente bölgesinde işe başladılar. Sierra Maestra'nın kırlık bölgelerine emperyalizmin kültürü henüz ulaşamamıştı. Karşı devrim fazla örgütlü değildi. Hem bu yüzden, hem de içinde bulundukları ekonomik ve sosyal durum gereği devrimci fikirlere açıktılar.

Anti-emperyalist ve anti-feodal savaşta, her türlü çelişkiden yararlanan devrimciler, doğru bir geniş millî cephe politikasıyla Batista'ya karşı bütün güçleri de seferber ederek 1959 ocağında Millî Demokratik Devrimi yaptılar. Bu devrim sosyalist devrim değildi henüz.

Önceleri bu gerçeğe katılan yeni oportünistler, birden dönüş yaparak bunun tam tersi bir görüşü savunur duruma geçtiler.

"Avcıoğlu önümüzdeki devrimci adımı da doğru tesbit etmiştir. Davanın özü ortaçağ kalıntılarının halâ ayakta durmasını sağlayan, politik ve ekonomik bağımsızlığımızı dış güçlere ipotek eden... tutucu güçler koalisyonunun tasfiyesidir." (31)

Avcıoğlu'nun bu sözlerini açarak "önümüzdeki adımı doğru tesbit etmiştir" diyen Şahin Alpay'ın şu sözlerden de sosyalist devrim adımı sonucunu çıkarması insanı şüpheye düşürmektedir. Çünkü tam tersi bir akıl yürütülmektedir. Ya Şahin Alpay ve **PDA** çevresi okuduğunu anlayamamakta, ya da istediği gibi yorumlamakta, tahrif etmektedir." Anti-emperyalist, anti-feodal mücadelede halkın büyük çoğunluğunu işçi sınıfının, köylülerin, aydınların, küçük burjuvazinin ve ulusal burjuvazinin en ilerici tabakalarının çıkarları yönünde giden bir kurtuluş programı üzerinde birleştirmek mümkündür." (32)

Eğer ismi geçen yazarlarla diğer **PDA** çevresi bu metnin amaçladığı devrimci adımdan sosyalist devrim sonucunu çıkarıyorsa —ki yazdıklarından o anlaşılmaktadır— biz onların savunduğu millî demokratik devrimin ne menem birşey olduğundan şüphe ederiz.

PDA çevresi istediği kadar Küba'yı "Sol oportünist" çizgiyi temsil ediyor görsün, yukardaki metin, Lâtin Amerika ülkelerinin önündeki devrimci adım olarak anti-emperyalist, anti-feodal (millî demokratik) devrimi önermektedir. (33) Hem de doğru bir tahlille, bütün millî sınıf ve tabakaları bir kurtuluş programı etrafında birleştirmeyi mümkün görerek.

Ocak 1959 Küba devrimine sosyalist devrim demek, sosyalist devrimin ne demek olduğunu bilmemek, işçi sınıfı öncülüğünde millî sınıf ve tabakaların demokratik iktidarını emek oportünizmi gibi sosyalist iktidar sanmaktır.

"1959 Ocak ayından, 1961 Aralık ayına kadar, millî bir kurtuluş inkilâbı ile sosyalist bir inkılâbın birbiri ardından bir çok safhalar geçirdiğini görüyoruz. (34)

---

(31) Şahin Alpay, "Türkiye'nin Düzeni Üzerine", **Aydınlık** sayı 12, sayfa 461.
Aynı Şahin Alpay Aydınlık'ın 2. sayısında "Devrimci Teorik Eğitim" başlıklı yazısının Milli Demokratik devrim alt başlığında Castro'nun kitabını da okunacak kitaplar arasında göstermektedir.

(32) II. Havana Deklerasyonu, **Küba Halkının Amerika ve Dünya Haklarına Çağrısı,** 4 Şubat 1962.

(33) Bir küçük-burjuva devrimcisinin sözlerini kendilerine yontmaları, Fidel ve Guevara gibi proleter devrimcilerin önermelerini ve pratiklerini ise inkâra yeltenmeleri, onların saflarımıza küçük-burjuva ideolojisini sokmak istediklerini kanıtlar ancak.

(34) Charles Bettelheim, **Küba İktidasının Plânlaştırılması,** Ataç Kitabevi, sayfa 53.

"Bizim devrimimizde de millî demokratik devrimle sosyalist devrim arasında Küba'daki gibi kısa bir süre olacaktır."(35)

İŞÇİ SINIFI, DEVRİM VE İTTİFAKLAR

PDA çevresinin, Küba devrimi konusunda bir Arap yazarının Ant dergisindeki yazısına dayanarak gözleri kapalı vardığı sonuçlar tümüyle yanlıştır. Yanlışlığa sıkı sıkıya sarılıp, tek doğru bunu görmek, gerçeğe göz kapamak tam bir oportünist tutumdur.

Gerek Küba devrimi konusunda, gerekse Lâtin Amerika devrimci yolu hakkında önerilen strateji ve taktikler, **PDA** çevresinin öne sürdüğü ve aşağıya aktaracağımız **saçmalardan** tamamen farklıdır.

"Öte yandan Castro-Guevara-Debray çizgisine göre, zaten 'işçi sınıfı devrim yapamıyacağı için' sosyalizmin bazı genel ilkelerini benimsemiş küçükburjuva aydınlarının içinde toplandığı foko önderlik rolünü yüklenir ve 'sosyalist devrim' yapar (!)" (36)

Her devrimci şu paragraftaki büyük yanlışlarla birlikte, tavırdaki kendini beğenmişliğe, aşağılanmaya ve yukardan atmacılığa, ukalâ tavıra da dikkat etmelidir. Parantez içindeki ünlemi Şahin Alpay Castro ve Guevara gibi devrim yapmış muzaffer önderlerin isminin sonunda kullanmaktadır. Debray'ı bu devrimci liderlerle aynı çizgide saymasını ise cehaletine veriyoruz. Ama, Küba proleter devriminin liderleri hakkında konuşurken insan kendi yerini doğru tesbit etmeli, ona göre konuşmalıdır. Hele geri kalmış bir ülkede proleter devrimcileri adına konuştuğu iddiasındaysa...

Biz Şahin Alpay'ın, **bir küçük-burjuva aydını olarak,** yukardaki paragrafından utanç duyması gerektiğine inanıyoruz. Çünkü, Küba II. Havana Deklerasyonu'nda bu tür **zırvalara** gerekli cevap verilmiştir.

"**Dünyadaki güçlerin şimdiki sömürge halkları ile bağımlı halkların kurtuluş hareketleri karşısındaki durumu, Lâtin Amerika'nın işçi sınıfına ve devrimci aydınlarına emperyalizm ve feodalizme karşı mücadelede kararlı bir şekilde öncülük olan gerçek görevlerini göstermektedir".** (37).

Dikkatli ve eleştirici bir gözle yeni oportünizmin öne sürdüğü tezler incelendikçe sürekli yalanı ve uydurmayı savundukların, **gerçeği tahrif edip aktarmaktan özel bir** zevk ve **çıkar umduklarını görmemeye imkân yoktur.** Her konuda olduğu gibi, Küba devrimi konusunda da bu tür bir yanlışlığı isteyerek devrimci saflara sokmaya çalışmaktadırlar.

Kübalı devrimcilerin dünya ve Lâtin Amerika devrimci hareketi hakkındaki önerileri, tarihî II. Havana Deklarasyonu'nda ifadesini bulmuştur. Bu metinden yukarıya aktardığımız parçayı okuyup da, bundan "sosyalist devrim", "işçi sınıfı devrim yapamaz" sonucunu çıkaranlar, ya okuduklarını anlamayan aptallardır, ya araştırmadan konuşan cahillerdir, ya da yalancılar, tahrifçilerdir.

İşin bir başka yönü de şu: Şahin Alpay'ın **Ant** dergisinde yayınlanan Yunus Haydar'ın yazısından yaptığı aktarma Küba Devrimcilerinin söyledikleriyle değil, Şahin Alpay'ın yazdıklarıyla özdeşlik taşımakta, Şahin Alpay'ın meşhur önermesine destek olmaktadır.

Örneğin, "Bu ülkelerde devrime önderlik edebilecek güçte bir işçi sınıfı

(35) "Honduras Devriminin Yolu", **İleri,** sayı 3.
(36) Şahin Alpay,"İşçi Sınıfı ve Milli Demokratik Devrim", **PDA** sayı 3-17, Sayfa 367.
(37) II. Havana Deklerasyonu, Küba halkının Amerika ve Dünya Halklarına Çağrısı (Altı tarafımızdan çizilmiştir - H.C.)

da yoktur", diyen Yunus Haydar ile "işçi sınıfı devrime öncülük edebilecek —objektif, sübjektif— şartlara sahip değildir" diyen Şahin Alpay arasında hiçbir fark yoktur. Bu önerilerden ancak Şahin Alpay'ın söz konusu ettiği sonuç çıkar. Yoksa II. Havana Deklerasyonu'ndan ve Kübalı devrimcilerin söylediklerinden değil. Bu iki öneri de yanlıştır; sağ oportünizmi, pasifizmi temsil etmektedir. Şahin Alpay Yunus Haydar'dan aktarma yaparken kendi tezini güçlendirme temelinden yola çıksaydı şüphesiz daha dürüst davranmış olacaktı.

"Fidel'in ve Che'nin gösterdiği gibi millî burjuvazi yoktur ve devrimci bir rol oynayamaz." (38)

Millî burjuvazinin var olup olmaması millî demokratik devrim aşaması açısından, hayatî önemi haiz bir konu olmamakla birlikte, gerek Andre Gunder Frank'ın, gerekse aynı görüşü paylaşan Halil Berktay'ın, Castro ve Che'den nasıl habersiz olduklarını göstermek açısından bu meseleyi açmaya çalışalım. Bir kere, Küba devrimi, işçi sınıfı—köylüler—küçük-burjuvazi ve millî burjuvazinin en ilerici kesimi arasında kurulan geniş cephenin 1959'un Ocak ayında iktidara el koymasıyla ilk adımını atmıştır. Ve şehir hareketlerinde millî burjuvazi önemli roller oynamış, hatta devrimi kendi denetimine almak için çaba da göstermiştir. Fakat 26 Temmuz harekâtı giderek geniş kitlelerin desteğine dayanarak ve "işçi sınıfının öz ideolojisi rehberliğinde" devrimin demokratik ve millî güçlerle birlikte iktidarı almasını sağlamıştır.

Kırlarda başlayan hareket giderek bütün ülke çapına yayılmış ve emperyalizmle işbirlikçilerini devirmiştir. "Tabii bütün bunları yaparken işçi kitlelerinin en geniş ölçüdeki katkısına ve kendi öz ideolojisinin rehberliğine güvenmemiz şarttır." (39) Bunlar, Küba devrimcilerinin, işçi sınıfı ve işçi sınıfı ile devrimci aydınların öncülüğü için söyledikleri sözler. Bu konuyu yine II. Havana Deklerasyonu'ndaki önerilerle bağlayalım.

"Lâtin Amerika'da fakir köy halklarının kuvvetten yana büyük bir devrimci gücü meydana getirmesini sağlayan bu şartlardır... Fakat çevreyle ilişkilerinin yokluğu bilindiğine göre köylüler devrimci aydınlarla, işçi sınıfının devrimci ve politik yönetimine muhtaçtırlar. Bu yönetim olmadıkça tek başlarına mücadeleye girip zafer kazanamazlar" (40)

MİLLÎ BURJUVAZİ

Millî burjuvazinin varlığı meselesi yukarıda da belirtildiği gibi, millî demokratik devrim stratejisinin geçerliliği için gerekli bir şart değildir. Her ne kadar millî burjuvazi ile emperyalizm ve işbirlikçi burjuvazi arasında objektif olarak çelişkiler varsa da, bu her zaman millî burjuvazinin devrimci saflarda yer tutacağı anlamına gelmez. Yalnız bugünkü tartışmalarda, bir tahrifi açığa çıkartmak açısından millî burjuvazi üzerinde duruyoruz. Halil Berktay'ın **PDA**'daki yazısından yaptığımız aktarmada görüleceği gibi, yeni oportünistlerin iddiasına göre Castro ve Che "Millî burjuvazi yoktur, devrimci bir rol oynayamaz" diyorlarmış (!)

Millî burjuvazinin tümüyle devrimci bir rol oynayamıyacağı açıktır. Ge-

(38) Halil Berktay, "Proleter Devrimci Çizgi ve Bazı Yanlış Eğilimler," **PDA** sayı 2-16, sayfa 303.

(39) Che Guevara, **Siyasal Yazılar**, Ekim Yayınları, sayfa 106.

(40) II. Havana Deklerasyonu, **Küba Halkının Amerika ve Dünya Halklarına Çağrısı**, 4 Şubat 1962.

rek Çin devrimcileri, gerek Küba devrimcileri, gerekse de bu iki ülkenin devrimci pratiği, bu somut gerçeği göstermiştir. Kübalı devricilerin görüşünü dile getiren II. Havana Deklerasyonu ile Mao'nun görüşleri arasında tam bir parelellik vardır.

"Tecrübe göstermiştir ki ülkemizde çıkarları Yankee emperyalizmi ile çatıştığı zaman bile, bu sınıflar her zaman direnememiştir... Emperyalizm veya devrim kıyaslaması karşısında onun, yalnız en ilerici tabakaları halkın yanında yer alacaktır." (41)

Yukardaki yorum tümüyle yalnız Küba ve Lâtin Amerika için değil, aynı zamanda diğer bütün geri ülkeler için de geçerlidir. Çünkü bu tarz bir yoruma bütün dünya marksistleri katılmaktadır.

İşte, Kübalı devrimcilerin millî burjuvazi konusundaki görüşleri de bunlardır.

S O N U Ç

Küba devrimi incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara varmak mümkündür:

1 — Devrimci aşama: Bütün Lâtin Amerika ülkelerinin önündeki devrimci savaş dönemi anti-emperyalist ve anti-feodal savaştır. Yani atılacak adım millî demokratik devrim adımıdır. Bu adımın kalıcı zaferlere ulaşması için, hemen ardından ve mümkün olan en kısa zamanda sosyalist devrimi yapmak (çünkü ikisi arasında bir "Çin seddi" yoktur) ve sosyalizmin kuruluşuna geçmek gerekmektedir.

2 — Emperyalizm kıta çapında bir baskı ve seri komplolar içine girdiği için mücadele alanı artık bütün kıta olacaktır.

Gerçekten, genel olarak emperyalizmin çöküşü bütün dünyadaki devrimci mücadele ile, özel olarak da bölgesel mücadeleler olacaktır. Che Guevara'nın "İki, üç, daha çok Vietnam yaratalım" sloganını bu çerçeve içinde değerlendirmek gerekir.

Bugün güney-doğu Asya'da Vietnam halkının kurtuluşu, Kamboç, Laos, Tayland ve Filipinler'in kurtuluşuyla ortak bir çizgiye ulaşmıştır.

Orta-doğu halklarının devrimci mücadelesi ve kurtuluşu biribirine sıkı sıkıya bağlıdır. Artık Ortadoğu'da Ürdün'ün, Lübnan'ın vs. tek tek kurtuluşu değil, bütün Orta-doğu halklarının emperyalizmden ve feodalizmden kurtuluşu söz konusudur.

Aynı şekilde Lâtin Amerika'da da kurtuluş kıta çapında olacaktır. Bu hem emperyalizm can çekişme döneminde olduğu için, hem de dünya devrimci mücadelesi biribirine sıkı sıkıya bağlı olduğu için böyledir.

3 — "Artık mücadele için marksist bir ideoloji şarttır. Ve de artık burjuvazinin desteklediği reformculukla ideolojik mücadeleye girmek gerekir." (42)

4 — Savaş "şehirlerin kırlardan kuşatılması" şeklinde olacaktır. Millî demokratik devrimde halk savaşı **zorunlu** bir duraktır ve gerek halk ordusunun, gerekse millî demokratik devrimin **temel gücü** köylülerdir. Bu açıdan bakılınca millî demokratik devrim uluslaşma sürecini de içerdiğinden özünde bir köylü devrimidir.

Yeni oportünistlerin sandığı gibi, Küba devrimci pratiğinde ne işçi sı-

---

(41) II. Havana Deklerasyonu, **Küba Halkının Amerika ve Dünya Halklarına Çağrısı**, 4 Şubat 1962.

(42) Julio Aronde, Simon Torres, "Debray ve Küba Tecrübesi," **Monthly Review**, Temmuz-Ağustos 1968.

nıfı, ne de köylüler küçümsenmişlerdir. Hem Castro, hem de Guevara, sık sık şu gerçeği bütün dünyaya hatırlatmışlardır.

"İşçi sınıfı ile köylü kitleleri çatışmanın sonucunu tayin ederler."

Nitekim Küba'da sonucu tayin edenler de asi ordunun işçi ve köylü savaşçılarıyla, şehirlerde ve kırlarda asi radyonun ve liderlerinin direktiflerine büyük bir dikkatle ve bağlılıkla uyan geniş işçi kitleleri ile köylüler olmuştur.

5— **Lâtin Amerika'da** anti-emperyalist ve anti-feodal (millî demokratik) devrim ancak ve ancak bir halk hareketiyle başarıya ulaşacaktır. Bunun için de bu bölgede kitlelerin politik bilinç düzeylerini yükseltmek, onları örgütlemek ve bütün anti-emperyalist, anti-feodal unsurları içinde toplayan halk kurtuluş cepheleri açmak kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Bunun ilk iki aşaması halkın desteğini sağlamış ve onların arasında kaybolup gidebilen gerillaların faaliyetleridir. "Bu ilk yuvaları daha mücadelenin başında görünmez hale sokan şey nedir? Halkın desteği". Bu dönemde gerillalar halkın içinde çalışmalar yapar, yeni savaşçılar kazanır ve üs bölgeler tesis ederler. Kurtarılmış bölgelerde, Küba'da olduğu gibi, devrim fikirleri yaygınlaştırılır, karşı devrim yok edilir, yani bir adlî, idari ve malî mekanizma kurulur. Bir yandan da kurtarılmış bölgeleri tüm yurt sathına yaymak için mücadele verilir, düşman gerisinde faaliyete girişilir.

Türkiyeli devrimciler olarak biz Küba devriminden yukardaki sonuçları çıkarıyoruz. Emperyalizmin ülkemizdeki sıkı denetimini her zaman göz önünde bulundurarak, dünyadaki bütün çelişkileri en doğru biçimde değerlendirmek durumundayız. Gerek ülkemizde uç veren, gerekse dünya devrimci hareketinde ayak bağı görevi yapan **revizyonizme, teslimiyetçiliğe, oportünizme karşı mücadeleyi hareketimizin esenliği ve başarısı açısından zorunlu saymaktayız.**

Küba devrimine ve Küba halkının büyük pratiğine ilişkin görüşlerimizi şu sözlerle bağlarsak hiç te yanlış davranmış olmayız. "Küba Birleşik Devrimci 'Örgütleri'nin ve Fidel Castro başkanlığındaki Küba Hükümetinin güçlü liderliğindeki Küba halkı, en karmaşık ve güç şartlar altında... Amerikan emperyalizmine karşı mücadelede **bir büyük zafer daha** kazanmıştır... Çin hükümeti ve Çin halkı, Küba birleşik Devrimci Örgütleri'nin ve hükümetinin **izlediği doğru çizgiyi**... ve Küba halkının kahramanca mücadelesini azimle destekler." (43)

İşte bizim Küba devrimi ve yiğit Küba halkının devrimci mücadelesi konusunda tutumumuz budur. Yoksa yeni oportünizmin "Campus Maoist" tutumu değil!

(43) **Bütün Ülkelerin İşçileri Birleşiniz,** sayfa 18-19, (siyahlar bize ait H.C.).

gareth, s. jones

ABD emperyalizminin niteliği *

Rus Devriminden bu yana, Amerikan yöneticileri, devrimci saldırılar karşısında kendi emperyalist sistemlerini haklı göstermek için gittikçe artan bir çaba göstermektedirler. Egemenliklerini sürdürebilmek için iki değişmez yöntem uygulamışlardır. Birincisi fiziksel olmuştur: ABD üslerinin artması, Amerikan filosunun hareketliliği, CIA'nın manevraları, sahte politik dostulklar. Bunlar hep bilinen şeylerdir. İkinci yöntem ideolopik olmuştur: Üçüncü Dünya ülkelerinin politik bağımsızlıklarını elde edebilmeleri için mistik, komünist olmayan, sosyalist olmayan ve hatta milliyetçi olmayan bir yolun saptanması. Bu yeni devletlerin politikacılarını kendi tarafına çekebilmek için, ABD onlara 1776 "Amerikan Devrimi" modelini sunmuştur. Bu temel üzerinedir ki, Franklin Roosevelt Hindiştan'ın izlediği bağımsızlık yolunda ABD'yi ona tavsiyelerde bulunabilecek özel niteliklere sahip bir devlet olarak gördü; ve yine bu iddia temeli üzerinedir ki, Eisenhower 1956'daki Süveş krizinde İngiliz-Fransız emperyalist müttefiklerini yalnız bırakma hakkını kendinde buldu. İktidardaki politikacılara göre Amerika bir zamanların ilk sömürgesi olduğundan savaş sonrası sömürgecilik hareketine karşı başı çekmek için kendine ögü niteliklere sahipti.

Tabii ki, bu güzel görünümün can sıkıcı yanı Amerika'nın sömürgeci bir güç olarak kendi emperyalist geçmişi idi. Zira 1898'deki İspanyol-Amerikan savaşının Porto Rico ve Filipinlerin ele geçirilmesiyle, ya da Havai'nin

(x) Bu yazı **New Left Review** dergisinin 60. sayısındaki "The Spicificity of US Imperialism" adlı yazının çevirisidir. Bu yazıdaki bazı ayrıntılar üzerinde yazarla aynı fikirde olmamakla birlikte, yazı emperyalizmin eski bölgesel sömürgeciliği ile, özellikle İkinci Dünya Savaşından sonra kazandığı yeni nitelikler arasındaki farklılıkların kaynakları üzere ilginç açıklamalar getirdiğinden çevrilip yayınlanmasında fayda gürdük. **AYDINLIK.**

metropolitan güce ilhak edilmesiyle sonuçlandığını inkar etmek mümkün değildi. Bir yığın resmi tarihçi, bu güçlüklerin üstesinden gelmek üzere Amerikanın Eski Dünya sömürgeciliğine girişmek gibi beklenmedik bir hataya düşmesine tatminkâr bir izah bulabilmek için hukuki ya da en azından ekonomik olmayan izah teşebbüslerinde bulunmuşlardır. Kendi dar görüşlülüklerinin müsaade ettiği ölçüde, tarihçiler bu konuda tatminkâr bir sonuca vardılar. Ünlü Monroe doktrini Avrupalı güçlerin sömürgeci emelerine karşı bir tepkiydi. Bütün amacı yeni kurulan devletin güçlenmesi için koruyucu tedbirler sağlamaktı. Resmi bir tarihçiye göre, 19. yüzyılın Amerikan liderleri, Amerika'nın "ülke dışındaki gerçek ya da hayali çıkarları ile olsa olsa sadece kazara ilgilenmişlerdi". 1890 olaylarının geçmişte bir emsali daha yoktu ve bu olaylar bir "gafletin" sonucuydular. Amerika'nın bir imparatorluk haline gelmesi kendi dalgınlığının sonucuydu. "Çünkü kendisine büyük bir güç olarak bakılıyordu". İspanyol-Amerikan savaşı için Schumpeterci bir açıklama geliştirildi. Karayib ve Filipinlere yapılan saldırılar gerçek ekonomik çıkarların sonucu değil, ucuz sansasyonel basanın plânlı tahriflerinin sonucuydu. Halkın heyecanlarını ve isterik duygularını yatıştırmak için savaş gerekliydi. Birleşik Devletler Amerikan yarım küresine yapılacak yeni sömürgeci saldırıları önlemek üzere müdahalede bulunmaya zorlanmıştı. Amerika kararlı bir ekonomik genişleme savaşına girişmemiştir ama, istemiye istemiye, bağımsızlık ve demokrasi yolunda geri kalmış ülkelere yardımcı olma görevini de kendi üzerine almıştır.

20. yüzyıl Amerikanın gücünün geçmişinin bu resmi yorumu bilimsel görünen bir çok kitaplara aktarılmış ve bu efsanenin büyük bir kısmı emperyalizm ile sömürgecilik arasında, bilerek ya da bilmeyerek, kavram karışıklığı yaratır bir biçim almıştır. Avrupa ülkelerinin bölgesel sömürgeciliği ile kıyaslandığında [1] Amerikan emperyalizminin **görünmezliği** tarihçileri o kadar etkilemişti ki, varlığını gayet rahat bir şekilde inkar etmişlerdir.[2] Bunun sebebi ister cebe indirilen dolarlar olsun, ister kavramsal ayrılıkları anlama yoksunluğu olsun, sonuç aynıdır: Barrington Moore'un sözleri ile, bu çıkarcı bir zeka ile hazırlanmış bir propaganda ama kötü tarih ve kötü sosyoloji demekti.[3]

Yakın zamana kadar radikal ve sosyalist eleştiriciler tarafından ortaya konan karşıt yorumlar da yeterince tatminkar olmamıştır. Resmi tarihciler Amerika'nın bir dünya gücü haline yükselmesini kader sonucu veya kaçınılmaz jeo-politik kuvvet mantığı ile kutlarlarken, radikal eleştiriciler Amerikan tarihini kaybedilmiş bir altın çağın ideal ve olanaklarının ilerici bir inkarı olarak görme eğilimindeydiler; tıpkı Beard'ın bunu **şahsiyetin** (endüstri sermayesinin) **gerçek** (tarım) üzerindeki zaferi olarak yorumlaması gibi. [4] C. Wright Mills'e göre, küçük tarım üreticileri ve küçük müteşebbislerin soylu çağında, "hür bir insan, sömürülmeyen insan ve bağımsız bir insan,

1 Amerikan emperyalizminin politik şekli ve "soğuk harp" ile ilişkisi konusunda bkz., Ronald Aronson, "Socialism: the Sustaining Menace" ve Robert Wolf, "American Emperialism and the Peace Movement", Studies on the Left No. 3, 1966

2 20. yüzyılın başında Hobson'un emperyalizm kavramına açıklık getirmesine kadar bu terim çağdaş anlamında kullanılmıyordu. Marx bu terimi 111. Napolyon'un maceracı dı politikası için kullanıyordu ki, bunun Hobson'un ve Lenin'in kullandıkları "emperyalizm" kavramıyla bir ilişkisi yoktur.

3 Barrington Moore Jr., **Social Origins of Dictatorship and Democracy**, 1966, s. 112-13,

4 Beard'ın Amerikan devrimi hakkındaki yorumu için, bkz., **An Ecomonomic Interpretation Of the Constitution of the United States**, 1913 ve **Economic Origins of Jeffersonian Democracy**, 1915.

geleneklerde sınırlandırılmamış bir insan bir kıta ile karşılaştı ve uğraşarak milyonlarca mal yarattı".[5] Amerika feodal ve askeri geçmişi olmayan bir ülkeydi ve Avrupa'daki sosyal ve dini çatışmalarla ilgisi yoktu; ancak bağımsız bir Amerika'nın kuruluşu, içinde öyle bir vaad taşıyordu ki, Amerika'nın bundan sonraki tarihi bu vaadi gerçekleştirememiştir. 1965 de David Horowitz şöyle yazabiliyordu: "Amerika savaş sonrası bütün dünyaya devrimi yayma yoluna girişince ve dünya nüfusunun üçte ikisinde sosyal adalet için beliren harekete karşı dengeyi koruyabilmek üzere kendi ağırlığını koyunca, yaptığı işin ilk kurbanları başlangıçta o kadar yücelttiği "daha iyi bir dünya" idealleri oldu: özgürlük, eşitlik ve kendi kaderini tayin etme".[6]

William Appleman Williams da son senelerde yazdığı eserinde geleneklere bağlı milliyetçi fantazilerden kaçınmaya çalışmıştır.[7] Williams altın çağ efsanesini reddetmiş ve Amerikan empjeryalizminin milli tarihinin derin köklerini ortaya çıkarmıştır. Yine de, bütün iyi yönlerine rağmen Williams'ın eseri aynı idealist-ahlaki sınırlar içine hapsolunmuştur. Turner'in Amerikan demokrasisini Batıya doğru genişleyen bir cephenin varlığı ile açıklayan tezine bir tepki olduğu göz önünde tutularak ele alındığında, Williams'ın tezi daha iyi anlaşılır.[8] Turner'e göre, "Doğu'daki sosyal şartlar açıklığa kavuştuğu, sermaye işgücünü baskı altında tutmaya başladığı veya kitlenin özgürlükleri üzerine politik baskılar başladığı zaman, cephenin özgür koşullarına kavuşmak için açık olan kapı buydu. Bu özgür ülkeler, bireyciliği, ekonomik eşitliği ve demokrasiyi yüceltiyorlardı." Williams bu tezi baş aşağı çeviriyor. Williams'a göre, Amerikan tarihi iki çelişen temanın bileşimi olarak görülebilir.[9] Bu temalardan birincisi, sosyal sorumluluk ideali üzerine kurulan Hıristiyan Devleti Birliği düşüncesi; ikincisi ise, özel mülkiyet idealleri üzerine kurulan serbest bireycilik düşüncesidir. Williams'a göre, 20. yüzyılda bütün dünyayı kaplayarak Amerikan emperyalizmi biçimine dönüşen ve batıya doğru yayılan bu cephe, Amerikalılar tarafından gerçek demokrasinin ve Amerikan tarihinde bir gelenek olarak kalan Hıristiyan Sosyalist Devlet düşüncesinin gerçekleşmesini engelliyecek bir araç olarak kullanılmıştır. Böylece Amerikan tarihi, belirli bir sosyal kuruluşun içindeki sınıfların mücadelesi ve karşılıklı etkileri sonucu olarak değil, farklı dünya görüşlerinin birbirleriyle çarpışması olarak yorumlanıyordu. Amerikan Emperyalizminin, kapitalist gelişmenin kendi iç mantığından çok, bilinçli bir kaçısın sonucu olarak ortaya çıktığı düşünülüyordu. Kendinden önceki Hobson gibi, Williams da, gereksiz emperyalizmden arınmış değişik bir Amerikan kapitalizmi hayal etmekte ve tekelci kapitalizmin yönetici sınıfının "Ütopya cephesini terkedip, kaçış için bir açık kapı olan genişlemeye sırt çevirip çeviremiyeceğini" sormaktadır.

Bütün bu eksikliklerine rağmen, Williams'ın eserinin iyi bir tek yönü, genişlemenin, Amerikan tarihinin en başlangıcından beri, devamlı bir tema olduğunu göstermesidir. Onun ve takipçilerinin eserlerine dayanarak, Amerikan emperyalizminin niteliğini etraflı bir şekilde incelemek daha kolaydır. Marksist ve Sosyalist yazarlar tartışmalarını emperyalizmin, kapitalist

5 C. Wright Mills, **White Collar,** 1951, s. 12.

6 David Horowitz, **From Yalta to Vietnam-Amerivan Foreign Policy in the Cold War,** 1969, s. 426. Kitabın yazılışından bu yana, yazarın tutumunda oldukça değişiklik olmuştur.

7 William Appleman Williams, **The Contours of American History,** 1961; ayrıca bkz.**The Tragedy of American Diplomacy,** 1957.

8 F. J. Turner, **The Frontier in American History,** 1920.

9 Williams, **Contours,** s. 481.

gelişiminin genel bir aşaması olarak incelenmesi gerektiği konusu üzerinde yoğunlaştırmışlardır. Bu tartışmalar belirli bir sosyal yapının genel tarihi unsurları ile, bu yapının getirdiği özel emperyalist egemenlik biçimi arasındaki ilişkiler gibi tali fakat her şeye rağmen önemli bir sorunu ihmal etmiştir.

20. yüzyıl Amerikan emperyalizminin onu diğer emperyalist sistemlerden kesin olarak ayıran iki belli başlı özelliği olduğu söylenebilir. Bunlar:

1. **Bölgesel olmayan** niteliği: İngiliz, Fransız, Alman, İtalyan ya da Japonlar tarafından kullanılan emperyalizm biçiminin tersine, Amerikan emperyalizmi genelikle resmen sömürgeci bir imparatorluk kurmayışıyla belirginleşmiştir. Resmi tarihçiler İspanyol-Amerikan savaşından "bir gaflet" olarak söz ederken, bu anlamda kısmen doğrudurlar. Porto Riko ve Filipinlerin ele geçirilmesi resmi tarihçilerin zannettikleri gibi sulhçu ve genişleyici olmayan Amerikan tarihinden sapış değil, fakat daha ziyade Amerikan emperyalizminin kendine özgü ekonomik, politik ve ideolojik egemenlik biçimlerinden bir sapmaydı.

20. yüzyıl Amerikan imparatorluğu, hiç değilse niyet olarak, **görünmeyen bir imparatorluk** olmuştur. Amerikan emperyalizminin özeliği, Amerikan emperyalist çıkarlarının Cemiyeti Akvam, B.M., Dünya Bankası, Marshall Planı, OAS, Kalkınma İçin İşbirliği gibi uluslarüstü ve hükümetler arası kuruluşlar arkasına gizlenmesidir. İkinci olarak, görülmektedir ki, diğer hükümetler açıkça Amerikan askeri ve politik gücüne dayandıkları halde, Amerika Birleşik Devletleri resmi politik kontrolden kaçınmaktadır. Güney Vietnam, Güney Kore, Tayland, ve bazı Lâtin Amerika devletleri (en tipik olanı Platt görüşmelerinden sonraki Küba'dır) bunun örnekleridirler.

2. **Görünüşte anti-emperyalist bir ideolojiye** sahip olması: Bu ideolojinin dayandığı iki temel vardır. Bunlardan birincisi, Birleşik Devletlerin kendisini, bir zamanların ilk sömürgesi olarak görmesi; ve ikincisi, Birleşik Devletlerin, bağımsız devletlerin "özgürlük" ve bölgesel bütünlüklerini sağlamak üzere giriştiği "savunma" müdahalelerini haklı gösteren "Komünist saldırısı" teorisinin yaratılması ve tekrar tekrar ortaya sürülmesi. Bunun için, Soğuk Harp, NATO'nun kuruluşu, ABD üslerinin artması, Domuzlar Körfezi, ABD'nin Vietnam'a müdahalesi, ABD'nin resmi ideologları tarafından genel olarak anti-emperyalist haçlı seferlerinin bir parçası ve Komünizmin yayılmasına karşı bir savaş olarak nitelendirilmektedir.

Yakın zamana kadar, Amerikan Emperyalizmi ve Soğuk Harp, Sol tarafından bile iki ayrı konu olarak ele alınmıştır. Bu kavramsal ayrılık bir tarafta ekonomik faktörlerin küçümsenmesine, diğer taraftan ise psikolojik yorumlara yol açmıştır. Bu yazının amacı ABD'nin politik bir varlık olarak ortaya çıkmasından Birinci Dünya Savaşına ve Rus devrimine kadar Amerikan emperyalizminin gelişimini incelemektir. Deneme niteliğindeki bu çalışmanın, **Amerikan emperyalizminin modern biçiminin ne ölçüde Soğuk Harbin ürünü ve ne ölçüde Amerikanın tarihsel gelişiminin bağımsız bir sonucu** olduğu meselesinin çözümlenmesinde gerekli bazı ip uçları sağlayacağını ümid ederiz.

I. AMERİKAN "DEVRİMİ": MİLLİ EMPERYALİZM İÇİN MÜCADELE

Amerikan Bağımsızlığının sömürgeciliğe karşı devrimin sonucu olduğu iddiası incelenmeye değmez. Modern endüstri emperyalizmi, ekonomik ve sosyal egemenliğin, gelişiminin ileri bir aşamasında bulunan kapitalizme özgü

* Rantın bir seferde ödenmesiyle köylünün her türlü mükelefiyetten kurtulmasını sağlayan bir çeşit feodal rant.

bir biçimdir. Politik hakimiyet meselesi bu tür emperyalizmin uygulanmasına bağlıdır. Modern anti-sömürge devrimleri, milli meselenin ancak sosyal devrimle çözümlenebileceği, yabancı sömürüye dayanan sosyal sistemlere karşı ayaklanmalardır. Bu özgül baskı sistemi ile merkantil sistem altındaki Kuzey Amerika'nın sömürge biçimini kıyaslamak ortaya sadece anlamsız ve soyut benzerlikler çıkartır. Gerçekten sömürgeleştirilen ve sömürülenler Beyaz Amerikalılar değil, Kızılderililer ve Zenci esirlerdi. Amerikan "Devrimi" bunlara özgürlüklerini sağlamak bir yana, bağımlılık zincirlerini daha da sıktı ve Kızılderililerin katliamını hızlandırdı.[10] Merkantil sistem on üç sömürgede enüdstriyel üretimin bazı biçimlerinin yasaklanmasına ve bazı mali ve idari aksaklıkların ortaya çıkmasına yol açmışsa da, bu sistemin üçlü ticareti geliştirerek, plantasyon ekonomisine hazır esir kaynakları sağlıyarak ve Kızılderililerin saldırılarını engelleyerek iç sermaye birikimine verdiği hızın yanında bu aksaklıklar önemsiz kalmaktaydı. Önemli olan gerçek Kuzey Amerika'daki beyazların İngiliz merkantil emperyalizminin kurbanları değil, işbirlikçileri olmalarıydı. Bugünün Rodezyalı ekicileri ya da Hong Konglu tüccarları ne kadar sömürülüyorlarsa Amerikadaki beyazlar da o kadar sömürülüyorlardı. Beyazlar, İngiliz sistemini onsuz da yapabilecek bir güce erişinceye kadar kabullendiler. John Adams'ın 1774 de de söylediği gibi, Amerikan bağımsızlığının amacı "bağımsız bir İmparatorluk" kurmaktı.

Amerikan Bağımsızlık Savaşını anti-emperyalist olarak nitelemek ne kadar zor ise, Amerikan "devrimini" bir burjuva devrimi ya da herhangi bir sosyal devrim olarak nitelendirmek de o kadar zordur. Milli kurtuluş savaşı ile kıyaslandığında, değişik sosyal gruplar arasındaki iç mücadelenin ikinci derecede bir rol oynadığı hususunda bir çok tarihçiler fikir birliği etmişlerse de, bazıları yine de Fransız Devrimi ile benzerlikler bulmağa kalkışmışlardır.[11] Bu tezin savunucuları her iki mücadelenin de malî nedenlerine işaret etmekte, her iki halde de kilise ile devletin birbirlerinden ayrılmasına dikkatleri çekmekte ve giderek Fransız göçmenlerinin topraklarının kamulaştırılmasıyla Tory mülklerinin kamulaştırılmasını, Fransa'da feodalizmin yıkılması ile, Amerika'da **quit** rantların ve miras mülkünün satılma yasağının kaldırılmasını, Bağımsızlık ilanı ile Oath of the Tennis Court'u kıyaslamaktadırlar. Amerikan Devriminin dışarıda yarattığı etkileri inkar etmek haliyle saçma olursa da,[12] böyle kıyaslamalar iki hareket arasındaki büyük ayrılıkları ortaya koymaktan başka bir işe yaramaz. Fransız Devriminin aksine, Amerikan Devrimi sınıflar arası ilişkileri bir ölçüde böldü, ise de sosyal sınıflar arasında bir mücadele yaratmadı. İkinci olarak, Amerikan Devrimi özünde alttan gelen herhangi bir tehdit ile karşılaşmamıştı. Alt sınıflar arasında radikal bir güçbirliği gerçekleşemedi. İç taraflardaki küçük tarım üreticileri (bir Amerikan köylüsüne en yakın olan şey) şehirlerdeki zanaatkârlarla önemli bir ilişki kuramadılar. Köle isyanlarının Amerikan Devriminin gidişi üzerinde önemli fakat görünmeyen bir etkisi oldu. Sadakat karşılığında özgürlük vaadi, İngiliz hattı civarında büyük çapta köle firarlarına yol açtı. Fakat köleler mücadeleye birleşik bir politik güç olarak katılmadı-

10 Koruyuculardan-en azından Kızılderilileri açıkca yok etmekten yana olmayanlardan-birisi olan Thomas Jefferson, yerlileri hedef alan baskıyı açıklar. 'Borçlu Kızılderililer arasında iyi ve etkili kişiler görmekten' memnundur, 'çünkü bu kimseler ödenemiyecek kadar biriken borçlarına karşılık toprak devrini kabul etmektedirler.'

11 Richad B. Morris **The American Revolution Reconsidered** 1967, Bölüm 2 böyle bir yorumun tutarlılığını tartışmaktadır.

12 Bkz. R. R. Palmer, **The Age of Democratic Revolution**, 2 Cilt, 1959

lar ve daha üst sınıflar arasından çok az müttefik bulabildirler. Ulusal Bağımsızlık hareketinde ve yeni Anayasa'nın hazırlanmasında liderlik, başlangıçta olduğu gibi, gene Güneydeki köle sahibi tarım kapitalistleri ile Kuzey-Doğudaki tüccar kapitalistlerin koalisyonunda kaldı. Üçüncü olarak denebilir ki, bir burjuva devrimi, tanımı gereği, bir önceki mülkiyet ilişkilerine köklü bir değişiklik getirmek zorundadır. Amerikan Devriminin herhangi böyle bir değişime yol açtığını ileri sürmek zordur. Miras mülkünün satılmasını men eden yasaklar ve **quit** rantlar gibi feodal kalıntılar Amerikan şartlarında zaten uzun zamandan beri anlamlarını yitirmişlerdi ve bunlara son verilmesinin en ateşli tarafları gene "feodal" olması gereken sınıftı: toprak alım-satımlarının daha akıcı olmasına ihtiyacı olan borçlu Güneyli çiftçiler. Geleceğin çelişkisi, özgür emeğe dayanan hala genişleme süreci içinde olan bir tek devlet içinde **bir kapitalizm biçimi ile köleliğe dayanan bir kapitalizm biçiminin** bir arada varolmasında yatmaktaydı. Fakat bu temel gerilim, Devrimci dönemde tüm olarak büyük kapitalist mülkiyet sahibi sınıf ile (tüccar tarımcılar, Kuzeyli tüccarlar ve Güneyli köle sahipleri dahil) iç taraflardaki kendine yeterli borçlu tarım üreticileri arasındaki bölgesel çelişki tarafından bastırıldı. Bu 1787-88 tarihleri arasında Shay ayaklanması ve Anayasanın yapılması ile en yüksek noktasına ulaşan bir mücadeledir. Staukhton Lynd'in yazdığı gibi, "Birleşik Devletler Anayasası kapitalizmin toprak aristokrasisi üzerindeki zaferini değil... fakat şehir zenginleri ile toprak zenginleri arasındaki bir uzlaşmayı da koalisyonu temsil ediyordu."[13]

Birleşik Devletler daha kuruluşundan beri yapı itibariyle emperyalist bir devletti. Birleşik Devletlerin kuruluşu hiçbir anlamda anti-emperyalist hatta anti-sömürgeci bir devrim değildi. Amerikan devriminin sağladığı bir şey varsa o da batıya doğru genişlemeyi durduran İngiliz engelinin bertaraf edilmesiyle Amerikan emperyalizminin gelişmesini hızlandırmak olmuştur. Batıya doğru genişleme ve Kızılderililer zararına yerleşme, Birleşik Devletlere sonuç olarak dünyadaki en büyük iç pazara sahip olma gibi çok önemli bir avantaj sağlamıştır. Daha Devrim sırasında bunun sağladığı politik avantajlardan faydalanılıyordu. Ünlü Turner tezi, başından beri akıllı Amerikan politikacıları tarafından anlaşılmıştı. Örneğin, Madison, **Federalist Papers** adlı eserinde, cephenin amacını açıkça anlamıştı: Batıya doğru yayıldıkça ucuz arazi sağlama yoluyla mülkiyetin adaletsiz dağılımından doğan sınıf çatışması tehlikesi ertelenebilirdi. İsveç'de genişleyen bir iç cephenin feodal hakimiyet araçlarını nispeten zayıflatması gibi, Batı cephesinin de Amerika-da mülkiyeti ve demokrasinin kendi kendini idame ettiren bir muhafızı olacağı ümid edilmekteydi.

2. İKİ GENİŞLEME BİÇİMİ — İÇ SAVAŞA BAŞLANGIÇ

19. yüzyılın başlangıcında bile, Amerikalılar yeni bir dünya İmparatorluğu hayaleri içinde Batıdan öteye bakıyorlardı. Örneğin, 1810 da bir Kentucky'li, "Yurttaşlarımız müteşebbislikle doludurlar" ve "fakir olmasalar bile, eski Romalılar gibi yağma deyince ağızlarının suyu akıyor. Meksika gözlerimizde parıldıyor. Bütün beklediğimiz ağızdan çıkacak bir tek kelimedir."[14] diye böbürlenmekteydi. İngiltere ile olan 1812 savaşı emperyalistler arası rekabetin bir çok unsurlarını taşıyordu. Kanada'nın zaptedilmesi ümit ediliyor, ve bazı kongre üyeleri Florida ve Küba'nın istilası için baskı yaparken,

13 Staughton Lynd. "Beyond Beard" Towards a New Past, ed. Barton J. Benstein.
14) Williams, «Contours», s. 184 den aktarma.

diğerleri savaşın Kızılderilileri yok etmek için şart olduğunu öne sürüyorlardı. Ünlü Monroe doktrini muhafazakar Amerikan tarihçilerinin bile kabul edebilecekleriden çok daha fazla istilacı bir bildiriydi. Avrupalıların Amerikadaki bölgesel dayanaklarından uzaklaştırılmalarıyla, Amerikanın ekonomik egemenliği için meydan boş kalacaktı[15] Monroe'nun çağdaşı Henry Clay'ın tahmin ettiği gibi, yarım yüzyıl içinde, "New England'ın Birleşik Devletlerin geri kalan kesimlerine göre durumu ne ise," Kuzey Amerikalıların Güney Amerika'ya göre durumu da o olacaktı.

Ancak, 19. yüzyılın ilk yarısında genişleme hızını yavaşlatan bazı temel engeller vardı. Bunlardan en belirgin olanı üretim güçlerindeki şimdilik yetersiz gelişmeydi. Amerika hiç değilse 1840 lardan önce[16] endüstrileşmiş bir ülke olarak tanımlanamazdı. İkinci bir neden de Batı'ya doğru genişlemeye harcanan zamandı. Avrupalı güçlere özgü yerleşme tipi sömürgeciliğin yokluğundan söz eden kendini beğenmiş Amerikan tarihçileri, böylelikle ABD emperyalizminin tüm iç tarihinin büyük bir bölgesel ilhak ve işgal süreci olduğu gerçeğini gizlemektedirler. "Ülke dışında" ilhakçılığın yokluğu, "işte" emsali görülmemiş bir ilhakçılığın üzerine kurulmuştu. Üçüncü bir neden de Kuzey ile Güney arasında gittikçe artan çelişki idi. Yine burada da temel sorun batıya doğru genişlemeydi. İngiliz endüstri devrimi, Güneyin köleliğe dayanan pamuk ürünü ekonomisine büyük bir destek olacaktır.[17] Köleliğin, geçmiş bir ekonomik biçim olduğundan ötürü kendiliğinden ortadan kalkma gibi bir tehlike içerisinde olmadığı kesindi. Pamuk üretiminde kölelik, verimliliği yüksek bir üretim metoduydu. Ve ekonominin dinamik bir sektörü olarak köleliğe dayanan Güneydeki pamuk üretimi, tıpkı Kuzeydeki küçük bağımsız tahıl üreticileri gibi, batıya doğru yayılıyordu. En verimli pamuk bölgeleri Doğu sahilinden Alabama, Mississippi ve 1840 dan sonra Teksas içlerine doğru yayıldılar.[18] Bu politik olarak tehlikeli sonuçlar doğurdu çünkü köle eyaletler ile özgür eyaletler arasında kurulmuş bulunan dengeyi tehdit etmekteydi. Bu mesle 1790 yıllarından beri kendisini hissettirmekteydi. 1790 sayımı Güneyin sayısal olarak azınlığa düşmesine ve dolayısiyle fedaral hükümetin idaresi üzerinde etkisinin azalmasına yol açmıştı. Fakat o sıralarda Güneyin bu kayıplarını Batıdan elde edeceği kazançlarla telafi edeceği ümid edilmekteydi. 1820 lerde, bu açık çelişki, Maine'nin özür bir eyalet olmasına karşılık, Missouri'nin köleci bir eyalet olması üzerine yapılan bir anlaşma ile kısmen önlenmişti. 1830 larda "ulaşım devrimi" Mississippi ve New Orleans yoluyla Batıyı Kuzey-Doğu ile bağlıyarak, Güney ile Batı arasındaki geleneksel ittifakı sürekli olarak sarstığından, Güney bu sefer çok daha ciddi bir tehdit ile karşı karşıya geldi. 1840 larda sorun tehlikeli bir hal almıştı. 1845 de iktidara gelen Başkan Polk, saldırgan bir genişleme politikası izlemeye karar verdi. Amacı Oregon, Teksas ve Kaliforniya'yı almaktı. Meksika'yla yaptığı zorlu bir savaş ile Teksas ve Kaliforniyayı ele geçirdi; fakat İngilizler'le uğraşmaya karar vererek, Oregon üzerinde taviz verdi. Bunun sonucu, Kuzey ve Batı, Kuzeyin çıkarlarına ihanet edildiği yolunda

15 19 uncu yüzyılda Monreo doktrininin önemini tartışan bir yazı için. bkz., R. W. Van Alstyne, **The Reising American Empire**, 1960.

16 Dönüm noktası 1830 ların sonunda gelir. Bkz., Douglass C. North, **The Economic Growth of the United States 1790-1860**, 1961.

17 1830 larda pamuk Amerika'nın tüm ihracat değerinin üçte ikisini oluşturuyordu ve İç Savaşa kadar bu oran daima yarının üstünde kalmıştır.

18 Pamuk üretiminin göçebeliği üzerine mükemmel bir tartışma için, bkz., Karl Marx ve Frederick Engels, **"The Civil War in the US"**, International Publishers, 1937, s. 58-71.

suçlamalarda bulundu. Uzun süren anlaşmazlıklardan sonra 1850 de, bir uzlaşmaya gidildi. Kaliforniya özgür bir eyalet olacak ve Teksas hiç bir tarafa verilmeyerek rekabete açık bırakılacaktı. İç Savaşa yol açan şey, Kuzey ve Batı'nın bu anlaşmayı bozmaya karar vermeleri oldu.

İki ayrı üretim şeklinin birbirleriyle rekabeti bazı bakımlardan ABD nin genişleme hızını azaltmaktaydı, zira bu genişleme kaçınılmaz olarak, batıya doğru genişlemenin yarattığı çelişkilerin aynısını yaratacaktı. Bu sorun daha 1820 lerde kendisini hissettirmişti. Adams 1826 da Başkan olunca, yeni kurulmuş İspanyol Amerikan Cumhuriyetlerinin katılacağı bir konferansın toplanmasını önerdi. Adams, "Biz denizciler ve imalâtçılar olarak, daha onların el atmadığı bu alanlarda zaten o kadar ilerledik ki, savaşın bitiminden sonra daha uzun yıllar her iki taraf için de son derece yararlı olacak ticari ilişkileri sürdürebiliriz", demekteydi. Güneyliler buna şiddetle itiraz ettiler, zira bu onların imparatorluk anlayışlarına indirilen bir darbeydi. Birçokları Küba'nın yeni bir köle bölgesi olmasını istiyordu. Başka bir deyişle, Güneylilerin genişlemesi bölgesel bir genişlemeyi gerektirecekti. Aynı şekilde, amacı Kuzeyli imalatçıları yararlandırmak ve köle-sahibi topluma yöneltilmiş bir tehdit demek olan **laissez-faire** liberal demokrasisinin Amerikan dış politikasına ithal edilmesine karşıydılar. Kuzey'de endüstriyel kapitalizm güçlendikçe, Güneyliler de "endüstri öncesi" özeliklerini giderek daha açık bir şekilde ortaya koydular. Küba üstündeki emelleri yine aynıydı. John Quincey Adams başkan olunca politik çekim kanunlarının Kübayı kaçınılmaz olarak Birleşik Devletlerin kucağına iteceğini sandılar. Fakat bu olmadı. 1850 lerde Güneyliler "ağaçtan düşmemekte ısrar eden elmayı" koparmak için sabırsızlanmaktaydılar. İspanyolları adayı kendilerine satmaya zorladılar ve bu bir netice vermeyince, kendilerinin adayı almaya hakları olduğunu öne süren Ostend Manifestosu'nu yayınladılar. Bu manifesto Washington'daki Kuzeyliler tarafından derhal reddedildi. Bunun sebebi Kuzeylilerin genişlemeye karşı olmaları değil, fakat köle ekonomisinin genişlemesini onaylamaya hazır olmamalarıydı.

İç Savaş aynı zamanda Amerikan emperyalizminin tam olarak gelişebilmesi için bir ön şarttı da. Savaş, Barrington Moore'un sözleriyle, "şehirsel veya burjuva kapitalist demokrasisi tarafından yapılan son devrimci saldırı" olarak tanımlanabilir.[19] Tabii ki, endüstrileşme savaştan önce başlamıştı. Gerçekte hızı 1837 den beri gittikçe artmaktaydı. Savaşın yaptığı şey, endüstriyel kapitalizmin önündeki politik ve idari engelleri ortadan kaldırmak oldu. Kuzey egemenliğindeki Savaş kongrelerinden geçirilen kanunlar daha kuvvetli merkezi bankacılık, yeni endüstrileri korumak korumak için yüksek gümrük duvarları, devamlı ve ucuz göçmen işgücü sağlamak için bir iş kanunu, iç gelişmeyi sağlamada Batı ve Federal desteğini kazanmak için çıkartılan Homestead Kanunu (Doğudaki endüstrilerle Batıdaki çiftlikleri birleştirecek demiryolu hatları için geniş kredi ve bedava arazi sağlayan kanun) gibi tedbirleri içeriyordu. Güneylilerin 1860 daki programları ise köleliğin fedaral devlet tarafından zorlanması, koruyucu yüksek gümrük duvarlarının olmaması, mali yardım ve vergi-yaratıcı pahallı iç tedbirlerin olmaması, milli banka ve para sisteminin yokluğu gibi hususları içermekteydi. Plantasyon Ekonomisinin, sermayenin serbest gelişimini ne dereceye kadar engellediği ve İç Savaştan sonra Kuzeyli Kapitalist'lerinin elde ettikleri zaferin büyüklüğü ortadadır.

19 Moore, a. g. e. s. 112

3. BURJUVA EMPERYALİZMİNİN ZAFERİ

1840 lardan itibaren doğulu kapitalistler deniz aşırı ekonomik genişlemeye, özelikle Çin pazarına geçiş bölgeleri olarak görülen Kaliforniya ve Havai'ye, artan bir ilgi göstermeye başladılar. Fakat politikalarını uygulayacak hukukî güçten yoksundular. 1870 den sonraki dönemde imparatorluğun bu korucuları başarıya ulaştılar çünkü İç Savaş onlara planlarını uygulamaları için gerekli olan politik gücü sağlamamıştı. Özellikle plantasyon sisteminin genişlemesini isteyen Güneylilerin bölgesel sömürgeciliği, en sonunda, kârlı yatırımlar ve artık mallar için bir çıkış yolu olan deniz aşırı ekonomik genişlemeden yana Kuzeylilerin burjuva imparatorluğu tarafından altedildi. Palitikanın endüstriciler ve mali güçler tarafından yönetimi, Güney Amerika ve Uzak Doğu gibi iki ana bölgede yeni bir ticari imparatorluğun kurulabilmesi için ön şarttı.

Tabi ki, İç Savaş zeferi tarafından sağlanan hızlı endüstrileşme oranının böyle bir imparatorluğun kurulmasını sadece mümkün değil, fakat aynı zamanda gerekli kıldığı da söylenebilir. Makineler daha fazla enüdstriyel ve tarımsal mallar ürettikçe, tüketim buna ayak uyduramadı. Bunun sonucu ortaya çıkan krizin "bütün ekonomiyi saran büyük bir kriz haline gelebilmesi için büyük bankaların ya da Wall Street şirketlerinin başarısızlığı yeterliydi.[20] 1873 den sonraki 25 yılın yarısı köçüş yıllarıydı: 1873-78, 1882-85 ve 1893-97. Eğer 1873 deki fiyat endeksi 100 kabul edilecek olursa, birkaç yıl içinde bu oran 77 ye düştü. 1880 lerde tekrar 87 den 76 ya ve 1890 da 78 den 1894 de 71 e düştü. İyi Avrupa ürünleri büyük miktarda üretilen Amerikan buğdayı ile birleştiğinde, tarım fiyatlarının düşmesine sebep olduğundan, 1880 lerdeki çöküşün etkisi özellikle büyük oldu. Endüstri fiyatları da bunu izledi. 1880-1884 arası iflaslar üç misli artarak yılda 12.000 e ulaştı.

Bu iflaslar karteleşmeyi ve mülkiyet yoğunlaşmasını hızlandırdı. 1873 krizinden bahsederken Andrew Carnegie şöyle diyor: "Birçok arkadaşımın paraya ihtiyacı vardı ve kendilerine para vermem için yalvarıyorlardı Oyle yaptım ve içlerinden beş-altı tanesini satın aldım. Bu benim çelik işinde lider olmamı sağladı." 1883 krizi de, aynı şekilde, ona Homestead çelik fabrikasını satın alma imkanını verdi. Böylece genişleyen fabrikanın üretimi çoktu ve iç talebin yetersizliğinden ötürü 1890 larda dış pazarlar aramaya başladı. Bu sürece bağlı olarak, dış yatırım da gittikçe artarak 1899 da 3 milyar 300 milyon dolara ulaştı. Amerikan endüstri devriminden sağlanan kârlarla biriktirilen bu sermaye, tekrar yeni makine ve fabrikalara yatırılıyordu. Fakat gittikçe artan bir bölümü Lâtin Amerika, Kanada ve Asya'ya akmaktaydı.

Tarım sektörü için dış pazarlar sorunu daha da önemliydi. 1855 de yeni toprakların üretime açılması ve tarımda makineleşmenin artması ile, üretim iç ihtiyaçları (ve bazan dünya ihtiyacını) aştı. Bunun sonucu fiyatlarda ani düşüş ve çiftlik iflaslarında artış oldu. Kalkınma devresinin başlangıcında, Batıdaki toprakların bir 100 yıl daha sınırsız imkanlar sağlıyacağı düşünülüyordu. Yarı-çöl bölgelerin bile sürme, yerleşme ve ağaç dikimi sayesinde kârlı yerler getirileceği iddia ediliyordu. Bu vaadlere inanan çiftçiler, hayvancılar ve spekülatörler geçen 300 yılda yerleştikleri topraklardan daha fazlasına 30 yıl içinde yerleştiler.[21] 1880 lerde bu rüya bir kâbusa dündü. Fiyat

20 Walter LaFeber The Empire-Interpretation of American Expansion 1860-98 1963, s 8. Bu eser 19 uncu yüzyılın ikinci yarısındaki Amerikan yayılmasını en iyi ve ayrıntılı olarak inceleyen kaynaktır; bu bölümdeki belgeler bu kitaptan alınmıştır.

21 LaFeber, a. g. e. s. 20.

düşüşü ve kötü toprakların sonuna kadar kullanılması araziyi ancak kendine yeterli bir hale getirdi. 1888-1892 arası, Batı Kansas nüfusunun yarısı yeni imkanlar aramak üzere topraklarını terkettiler. Fakat cephenin sonuna zaten ulaşılmıştı. Bunun diğer önemli bir sonucu daha vardı: 1886 da Amerikan demiryolu sistemi aşağı yukarı tamamlanmıştı. Demiryolu yapımında çalışan 200.000 kişi şimdi yeni bir iş bulmak zorundaydılar. Aynı şekilde, 1860 ve 1880 tarihleri arasında üretimlerini korkunç derecede artıran demir imalâtçıları da başka pazarlar bulmak zorundaydılar.

Bu üç büyük kriz devresi o dönemde, belki de diğer kapitalist ülkelerdekilerle kıyaslanamıyacak derecede, şiddetli sanayi ayaklanmalarına şahit oldu: 1877 demiryolu grevi, 1886 Çhicago Haymarket ayaklanması, Pullman grevi ve 1890 larda işsizlerin Washington'a yaptıkları Coxey yürüyüşü. Madison'un cephenin kapanmasını sınıf savaşının izleyeceği yolundaki tahmini doğru çıkmış gibi görünüyordu.

Böylece, İç Savaş modern emperyalizmi geliştiren geliştiren ekonomik bir altyapı yarattı. Güneyli ekicilere karşı kazanılan zafer, emperyalist genişlemenin genel olarak Avrupa'nın geniş sömürge bölgeleri üzerindeki açık politik egemenlik düzenini izlememesini garanti altına aldı. Birleşik Devletlerin kendi sınırları içinde genişlemesi bunun dışında kalmaktaydı. Sömürge imparatorluğu kurulması için rekabet eden önemli bir askerî-tarımcı sınıf mevcut değildi.[22] Yeni Amerika imparatorluğu kesin olarak bir burjuva ürünü olacaktı. Bu hem artı-ürün transferi sorununu çözecek, hem de içteki memnunsuzluğu azaltacaktı. 1870 lerden 1890 lara kadar süren endüstri krizinin açığa çıkardığı sınıf çatışması, orta sınıfın büyük bir çoğunluğunu Asya'da ve Lâtin Amerika'da gayri-resmi fakat dikkatle planlanmış bir ekonomik egemenlik politikası izlemeye itti.

Bu yeni politikanın ana hatları büyük bir titizlikle 1860 ların sonunda Dışişleri Bakanı olan William Seward tarafından saptandı.[23] Seward, ekonomi bir kere endüstrileşince, genişlemenin temel amacının artık bölgesel olamıyacağını anladı. Amerika'yı "dünyanın hakimi" yapacak anahtarın ticari genişleme olduğunu düşündü. Seward'ın görüşüne göre, devamlı bir ordu besleme telhikesi doğurduğundan, yeni ticari imparatorluğun artık sömürgeleştirilecek bölgelere ihtiyacı yoktu; ihtiyaç duyulan şey sadece ticaret ve yatırım akışını koruyacak bazı üslerdi. Bu yeni imparatorluğun anahtarı Asya olacaktı. Asyada giderek artan rekabete daha 1853 de işaret etmişti. Seward'a göre Fransa, İngiltere ve Rusya büyük rakiplerdir. "Onları kıskançlıkla takip edin ve size karşı olan planlarını yüzlerine çarpın... sizler zaten Amerika kıtasının en büyük gücüsünüz. Fakat bu sizi tatmin ediyor mu? Sanırım etmez. Siz bütün dünyanın ticaretini istiyorsunuz. Bu Pasifikte aranmalıdır. Topraktan en çok ürün alan ve en çok imalatta bulunan ve diğer uluslara en çok satan ülke, dünyanın en büyük gücü olmalıdır ve olacaktır da."

1867 de Seward Alaska'yı satın aldı. Bu kârlı işin amacı İngiliz Columbia'sını Amerikan sınırları arasında sıkıştırmaktı ve Seward böylece Amerika'ya katılması için Kanada üzerindeki baskısını artıracağını ümit ediyordu. Daha da önemlisi, bu, Seward'ın "Amerika ile Asya arasında köprü" dediği şeyi gerçekleştirecekti. Seward, Pasifik'e hükmetme amacını gerçekleştirme yolunda Alaskayı Kuzey kalesi olarak görmekteydi. Güney kalesi,

22 Bkz., Joseph Schumpeter, **Imperialism and Social Classes**. Amerikan emperyalizminin gelişmesi bu tezin belki de en kesin yanıtlayıcısı olmuştur.

23 Steward'ın stratejinin tartışması için, bkz. Williams, a. g. e. s. 318 ve devamı.

Amerika tarafından kontrol edilecek bir Panama Kanalı olacaktı. Merkezde Kaliforniya ve Havai olacaktı. Seward bu politikasını uygulamak için 1863 de havai'deki Amerikan temsilcisini İskan Bakanlığına terfi ettirdi. Ve dört sene sonra karşılıklı yapılan bir anlaşmayla adaları bir ilhaka hazırlamaya çalıştı. Bunun Senato tarafından veto edilmesine rağmen Seward 1867 de Havi'nin 1.200 mil batısındaki Midway Adalarını ilhak etmeyi başardı. Bu adaların önemi ekonomik bakımdan değerli olmalarından değil, Amerikan gemilerinin kömür ikmali yapacakları emin yerler olmalarından geliyordu.

1860 ların sonunda ve 1870 lerin başında Seward'ın politikasına ilgi azdı. Fakat 1870 lerde krizin başlaması ve 1880 ve 1890 lardaki yegane olağanüstü bolluk yılları ile imparatorluğun gerekliliği daha da çağı çıktı. 1870 lerdeki krizde, yeni Dıişleri Bakanı Havai ile bir anlaşma imzaladı ve Latin Amerika'nın kontrolünü ele geçirme yolunda daha aktif atılımlar yaptı. Birleşik Devletler Küba ve Venesuella'ya müdahalede bulundu ve (Panama kanalı hattını garanti altına almak için) Güney Meksika'ya yatırım yapılması için teşviklerde bulundu. Küba'daki 1878 devrimi birçok İspanyol ve Küba'lı ekiciyi borçlarının ödemeleri için geri kalan mallarını satmaya zorlayarak mahvetti. Avrupa şeker pancarı üretiminin genişlemesi fiyatları düşürüp ucuz satış yapan verimi düşük üreticileri iflas ettirince adaya büyük miktarlarda Amerikan sermayesi girdi. **North Amerikan Review**'un 1888 de gururla yazdığı gibi, bu tip mülkiyet Amerika'lılara politik sorumluluk olmaksızın mali kazançlar sağlıyordu. Birkaç yıl sonra, Amerikan sermayesi Meksika'ya sistemli bir şekilde girmeye başladı. Birleşik Devletlerdeki demir yolu yapımının tamamlanmasıyla, bir grup kapitalist sınırın ötesine geçerek Meksika hükümetinden 2 milyon dolarlık bir mali yardım alarak beş büyük demiryolu inşaası için anlaşma yaptılar. İç Savaşta Kuzey kapitalizminin zafere ulaşması yüksek gümrük duvarları politikasının da zaferi demekti. Yüzyılın son yarısında İngiliz emperyalizmi ile Amerikan emperyalizmini birbirlerinden ayıran tek unsur Amerikanın gümrükleri gayri resmi imparatorluğu için bir araç olarak kullanmasıydı. Bu egemenlik yöntemi Güney Amerika'da giderek artan bir şekilde karşılıklı bağımlılık anlaşmaları biçimini aldı. Koruyucu yüksek gümrük duvarları koymayı bir karşı pazarlık olarak kullanan o sıraların Dışişleri Bakanı Frelinghaysen, Meksika, Küba, Porto Riko, Santo Domingo, Salvador ve Kolombiya ile bu tip anlaşmalar imzaladı. Amerikanın mamul maddelerinin bu ülkelere tamamiyle serbest girmesine karşılık, Amerika'ya ithal edilen bazı hammaddeler üzerindeki gümrükleri azalttı ve böylece Latin Amerika devletlerinin ABD ekonomisine olan bağımlılıklarını arttırdı. Kendisinin de söylediği gibi, Karayib adaları meselesinde karşılıklı bağımlılık, "adalar ile Birleşik Devletleri sıkı bir ticari birliğe götürür ve bu birleşmeden doğabilecek bütün çıkarlardan hem biz hem onlar faydalanır."

1880 ve 1890 ların başında cephenin ticaret yoluyla Güney Amerika ve pasifiğe yayılması, içteki memnuniyetsizliği azaltacak sürekli genişleyen bir ticari cephe fikri ile belirleniyordu. 1890 larda Frederick Turner o ünlü Amerikan Demokrasisinin cephe tezini ortaya attı. Fikirleri hem Theodore Roosevelt'i hem de Woodrow Wilson'u (ki kendisini Turneri'in fikirlerini uygulayan kişi olarak görüyordu) büyük çapta etkiledi. Turner, ticari genişlemeyi, aksi takdirde ortaya çıkacak krizden kurtulmanın tılsımlı bir yolu olarak görüyordu. Pasifiğe doğru yayılış denize varıldığında durmayacaktı. Turner devamlı yayılmanın ve müteşebbis kapitalistlerin devletçe desteklenmesi gerektiğini gördü. "Dünya çapında ekonomik çıkarlar denizine bir kere

açıldık mı" diye yazıyordu, "politik çıkarlarımızı geliştireceğiz. Balıkçılığımız üzerindeki tartışmalar, Samoa'daki çıkarlarımız, Kongo ile olan ilişkilerimiz buna örneklerdir. Fakat belkide bunlardan en önemlisi, Monroe doktrini ile birlikte ele alındığında, Güney Amerika ile olan bugünkü ve gelecekteki ilişkilerimizdir. Borç alan devlet bu borcun tahsilini tehlikeye sokarsa şayet, borç veren devletin tahvil sahibi vatandaşlarının çıkarlarını korumak üzere müdahalede bulunabileceği uluslararası hukuk tarafından saptanmış bir husustur."

Turner bu yeni gelişen cephe fikrinde yalnız değildi. Buna benzer fikirler Protestan Misyoneri Josiah Strong'un en çok satılan eserlerinde de kuvvetle ifade ediliyordu. Strong, kamu arazilerinin politik önemi üzerinde duruyordu. Strong, bir çoklarının bir devrim beklediğini ve bu devrimin önündeki tek engelin Hıristiyan kilisesi olduğunu söylüyordu. Strong'un yazıları akademik tarihçilerin misyoner hareketinin ekonomik çıkarlarla ilgisi olmadığı yolunda sık sık tekrarladıkları iddialara ilginç bir biçimde açıklık getirdi. Ona göre, "insan hakları ve Hıristiyanlık ruhu faziletlerine sahip Anglo-Saksonlar Meksika ve Orta Amerika'ya, denizdeki adalara, Afrika ve ötesine yayılacaklardı ve bu ırk rekabetinin sonunda hayatta kalacak olanın en güçlü kimse olacağından kim şüphe edebilirdi?" Anglo-Sakson Hıristiyanlığının yayılması aynı zamanda fazla üretimin temel sorunlarını da çözecekti. "Buhar ve elektriğin dünya üzerindeki büyük etkisine" işaret ederek, "pazarlarımız çok miktarda genişlemelidir" diyor ve "ticaretin misyonerliği takip" ettiğinden... Hıristiyan uygarlığının bir ekmekler ve balıklar şahaseri yaratarak çöldeki binlerce kişiyi" beslediğinden söz ediyordu. Misyoner faaliyetleri yerli halkları Batı alışkanlıklarına ve Batının giyim şekline uymaya teşvik ediyor ve böylece misyoner ve tüccara yerli halkla sürekli bir dostluk kurma olanağı sağlıyordu.

1890 larda, iş adamları ve politikacılar arasında, ekonomik krizi önlemek için daha çok genişlemenin gerekli olduğu fikri yaygınlaşıyordu. Bu politikanın tohumları daha 1880'lerde, Kongrenin denizcilik harcamalarını büyük çapta artırmasıyla atılmıştı. Uzak yerlerde bölgesel genişlemeye karşı direnme vardı. Bu tip sömürgecilik büyük bir ordu beslemeyi ve gittikçe güçlenen askeri bir sınıfı gerektirdiğinden, Roma İmparatorluğunun çökmesine sebep olan tehlikelere yol açacağı söyleniyordu. Fakat gayri resmi egemenlik yöntemleri üzerinde bir anlaşmazlık yoktu. Amerikan Tarih kitaplarında ateşli bir anti-sömürgeci olarak anılan Başkan Cleveland'ın oynadığı rol bunu göstermektedir. 1894-95 Brezilya Devrimi, Amerikanın bu ülke ile olan ticaretini engelledi. Standart Oil ve W.S. Crossman and Brothers şirketleri tarafından mücadele için şiddetli baskılar yapıldı. Sonuç olarak, Cleveland deniz kuvvetlerine ayaklanmaları kontrol altına alması için müdahale emri verdi ve Amerikan mallarına zarar verilmesini engellemesi için bir yıl daha Rio açıklarında kalmakla görevlendirdi. Cleveland'in İngiltere müdahalesine karşı tutumu da aynı şekilde sert oldu. İngiltere geri çekilmeye zorlandı, çünkü Dışişleri Bakanı Olney'in iddia ettiği gibi, "Birleşik Devletler bugün kıtada egemen durumdadır ve emirleri burada yaşıyanlar için kanundur." Henry Cabot Lodge, Monroe doktrininin yeniden formüle edilerek yayınlanan baskısında şöyle diyordu: "Doktrinin Birleşik Devletlerin genişlemesiyle bir ilgisi yoktur; sadece hiç bir Avrupa gücünün Amerikaya yerleşemiyeceğini ve Amerikan hükümetlerine müdahalede bulunamıyacağını belirtir".

4. İSPANYOL - AMERİKAN SAVAŞI

Amerika'nın İspanya ile savaşa girişmesine 1890'ların şiddetli krizi sebep oldu. 1893 de kriz patlak verdiğinde, iş çevrelerine, ticaretteki durgunluğun güdülen mali politikanın yanlışlığı sonucu ortaya çıktığı düşüncesi hakimdi. Ancak Cleveland'ın krizi mali tedbirlerle ortadan kaldırma teşebbüsleri pek bir sonuç vermedi. Bunun üzerine krizin sebebinin aşırı üretim ve pazar yokluğu olduğu hususunda fikir birliğine varıldı. Mc Kinley 1895 de varılan bu fikir birliğini şöyle ifade ediyordu: "Bütün enerjimizi ticaretimizi genişletmeye harcıyoruz... Mamullerimiz ve tarım ürünlerimiz için pazar istiyoruz... Üretim fazlamız için bir dış pazar istiyoruz... Üretim fazlamız için bize dış pazarlar sağlayacak olan ve karşılığında bizim üretmeyip yabancıların ürettiği mallara kendi pazarlarımızı açacak olan karşılıklı ilişkiler istiyoruz." Milli imalatçılar Birliği bu gayeye şevkle sarıldı ve özellikle efsanevi Asya pazarlarına göz dikti. Japonya ve Kore'de bazı başarılar elde edildi. Japonya 1895 de pamuk ithalatını iki misli artırdı ve Amerikalılar gemi yapımı için önemli siparişler aldılar. Kore'de, bin misyoner ve aynı zamanda Amerikan elçiliğinin ekonomi sekreteri olan Horace Allen, Uzak Doğunun en zengin altın yatakları olan Un San madenlerinin işletme hakkını aldı. Daha sonra Allen, Japonya taraftarlarının imtiyazlara itiraz etmemeleri için Kore Kabinesinde değişiklikler yaptı ve Kore hükümetini bölgedeki Amerikan mallarını taklit eden Japon tüccarlarına ölüm cezası vermeye razı etti. Uzak Doğu'da elde edilen bu mali ve imalat tröstüne bölgede yoğunlaştırılan misyonerlik faaliyetleri eşlik etti. Bir misyoner, **Congregationist Magazine**'de kendi rolünü açıkça şöyle ifade ediyordu: "Büyük Amerikan Çelik Şirketi veya Standart Oil veya Baldwin Lokomotifleri... veya Singer dikiş makineleri için en iyi reklam biçiminin Çin'de ne olduğunu bana sorsalar, bir veya iki düzine misyon bürosunun desteğini alın derdim." Bu köklü çabalara rağmen ABD emperyalizmi Çin'de Japonya, Rusya, İngiltere ve Fransa'nın kuvvetli rekabeti ile karşılaştı. Diğer güçlerin gizli anlaşması sonucu, Amerikan kapitalistleri Çin'in Japonya'ya karşı savaş masraflarını finanse etme şansını ve demiryolu imtiyazlarını kaybettiler. İspanyol-Amerikan Savaşında, Filipinlerin Amerika'ya ilhak edilmesinde Çin pazarı üzerinde duyulan endişelerin çok büyük bir rolü oldu.

1895 de Küba'da İspanya'ya karşı yöneltilmiş bir devrim oldu. Adadaki memnuniyetsizliğin asıl nedeni doğrudan doğruya ABD ile imzalanan Karşılıklı Bağımlılık Antlaşması idi. 1895 de yeni bir Amerikan gümrüğü Küba'nın Amerikan şeker pazarındaki durumunu sarsmış ve bunun sonucu plantasyonlar üretimi azaltmak zorunda kalmışlardı. Bunu takip eden Devrim'de Küba ve Amerikan mallarına önemli zararlar verilmişti. Güçlü ABD şirketleri adaya müdahale edilmesi için bir kampanyaya giriştiler. İlk önceleri görülen devrimi destekleme eğilimi sonradan Küba'nın ılımlı ve tutucu unsurlarını desteklemek üzere girişilecek bir müdahale isteğine dönüştü. Aynı zamanda, kendilerini koruyacak güce sahip olmayan ve o zamana kadar savaşa karşı olan iş adamları da, durumun piyasada istikrarsızlık atmosferi yarattığını ve kalkınmanın ve Asya'daki genişlemenin kesintisiz olarak devam etmesi için müdahalenin gerekli olduğunu öne sürdüler. Amerikan hükümeti tarafından İspanya'ya verilen bir notada savaşın sebepleri oldukça açık bir şekilde ortaya konmaktaydı. Nota şöyleydi: "ABD'nin Kübadaki hayati çıkarları inkar edilemez... Vatandaşlarımızın endüstriyel ve ticari yatırımların sahipleri olmaları bir yana... kronik bir hal alan karışıklıklar kendi halkı-

mızın sosyal ve politik durumunun sarsılmasına sebebiyet vermektedir... Sınırlarımızda yaratılan sürekli huzursuzluk iş hayatının normal işleyişini bozmakta ve bu ülkenin yaratmakla yükümlü olduğu bolluk ortamının gerçekleşmesini geciktirmektedir.»

Savaş, Seward'ın 40 yıl önce öngördüğü çizgide gelişti. Havai ve Filipinler Çin'e nüfuz etmek için gerekli ilk basamaklar olarak ilhak edilmişlerdi. Filipinler'in ilhakı bir Avrupa tipi sömürgeciliğe geçişin ilk adımı olarak görüldüğünden ve bu büyüyen bir askeri sektör ve artan vergiler içerdiğinden direnme ile karşılaştı. Fakat Mc Kinley'in başlangıçtaki niyeti bu değildi. Başlangıçta gerekli olan tek şey yeterli bir deniz üssü edinmekti. İlhakı talihsiz bir gereklilik haline getiren ABD işgaline karşı girişilen Filipin ayaklanması idi. Küba'da bu gereklilik Connecticut senatörü Patt'ın hükümet ve ada kontrolünün halk elinde kalmasını sağlayan, ancak yabancı güçlerle ilişkilerinde kısıtlamalar getiren, milli borçlanmayı sınırlandıran, Amerikanın girişeceği hareketlerin desteklenmesini ve Amerika'ya üsler verilmesini sağlayan bir karar almasıyla engellendi. Irksal duyguların doğmasına yol açmadan etkili bir kontrol sağladığından bu, Porto Rico'nun ilhakından çok daha iyi bir çözümdü.

Savaş, Asya ve özellikle Çin üzerinde tam bir ekonomik egemenlik sağlama yönünde atılan ilk adımdı. 1899 da, Dışişleri Bakanı Çin'deki Amerikan ekonomik gücüne eşit kolaylıklar sağlanmasını ve eşit davranılmasını isteyen bir bildiri yayınladı. Bir diğer notada, Çin'in bölgesel ve idari bütünlüğünün korunmasında Amerikanın doğrudan doğruya çıkarı olduğu belirtiliyordu. Bu Açık Kapı notaları Amerika'nın Emperyalizm pratiğine tipik katkılarıydı. [24] Bu, İngiltere'nin aynı dönemdeki emperyalist politikasına benzemiyordu. Londra kendisne imtiyazlar sağlamaya yönelik bir politika izlerken, ABD kesin bir eşitlik istiyordu. Genişlemenin gerekliliğine inanmış, fakat resmen sömürgeci bir imparatorluk haline gelmenin mahzurlarından sakınmak isteyen Amerika, gelişen ekonomik gücünü Açık Kapı stratejisi izleyerek kullanma yolunu benimsemişti.

1890 lardaki krizin değişen Amerikan emperyalizminin pratiği üzerinde diğer önemli bir etkisi daha vardı: finans kapitalin endüstriyel sermaye üzerindeki artan egemenliği. Örneğin, Rockefeller bir mali sermayeci olurken, Carnegie gibi eski dev kapitalistler işten çekildiler. Kriz sırasında sanayici kapitalistlerin büyük bir çoğunluğu geçici olarak mali sermayeye bağımlı hale geldiler. Morgan ve Rockefeller gibi bankalar, Standart Oil ve US Steel gibi fabrikalardan elde edilen kârlara ek olarak, sigorta şirketlerine bağlanmış büyük miktarda sermayeyi de kontrol edebiliyorlardı. Mali ve endüstriyel sermaye arasındaki bu çelişkinin Amerikan İmparatorluğunun karakteri üzerine bazı etkileri oldu. Fakir ülkelerin Amerikanın ihraç ettiği mal ve hizmetleri satın alabilmeleri için paraya ihtiyaçları olduğundan, bu parayı ya hammadde ihracını arttıracak ya da dışrdan ödünç larak biriktirmvleri gerekiyordu. Sonuç, Taft'ın «dolar diplomasisi» dediği şey oldu. Geri kalmış ülkelerin sermayeye ihtiyaçları vardı, fakat sermayecilerin de denizaşırı yatırımları güvensiz bulan bir sürü şüpheci tasarruf sahiplerinden sermaye çekebilmesi için hükümet yardımına ihtiyaçları vardı. Bu, sermayecileri borçlu ülkelerden sağlam ödeme garantileri alınmasında özellikle titiz hale getirdi.

24 Resmi tarihçiler Açık Kapı Notaları ile Amerikan emperyalizminin uygulaması arasında her hangi bir bağ bulunduğunu kesinlikle reddederler. Örneğin, bkz. George Kennan, **American Diplomacy 1900-50**, 1952.

5. ABD EMPERYALİST SİSTEMİNİN OLGUNLAŞMASI

Açık Kapı politikası, dolar diplomasisinin uygulanması ve Kolombiya'-dan Panama Kanalı bölgesinin alınması ile ilk ABD emperyalist sisteminin temel alt-yapısı tamamlanmış oldu. Theodore Roosevellt. "Monroe doktirinini, Güney Amerikadaki açık kapı ile eş anlamlı olarak ele alıyorum", demekle Monroe doktrinine son şeklini vermiş oluyordu. Roosevelt her Latin Amerika ulusunun, eğer "sosyal ve politik meselelerde yeterli ve samimi olurlarsa" ve "düzenlerini koruyup, mükellef oldukları şeyleri yerine getirirlerse" Amerika ulusunun, eğer "sosyal ve politik meselelerde yeterli ve samimi olurlarsa" uyarlarsa başarılı bir şekilde gelişecekler, uymazlarsa Amerikan müdahalesi ile cezalandırılacaklardı.

Bu sistem Küba'ya uygulandı. [25] 1917 deki bir ayaklanma derhal adadaki Amerikan iş çevreleri tarafından protesto edildi ve doğal olarak Küba'ya Deniz Kuvvetleri gönderildi. Dışişleri Bakanlığı tarihçileri bu müdahaleyi, adadaki Alman faaliyetlerinin gerektirdiğini iddia ediyorlar, fakat her zamank gibi bu ididayı destekleyecek bir delil gösteremiyorlardı. Müdahalenin amacı tekrar siyasi istikrarı sağlamak ve böylece kârlı iş faaliyetleri için gerekli şartları yaratmaktı. Bu istikrar politikasının bir parçası olarak General Enoch Crowder, yeni bir seçim kanunun hazırlanmasına ve 1920 seçimlerinin yapılmasına nezaret etmekle görevlendirildi. Crowder Küba başkanı ve Küba kabine üyesi olabilmek için altı şart koydu. Birinci şart, "ABD hükümetlerinin isteklerini iyi bilmek," ve altıncı şart ise, "Amerikan Elçiliği tarafından yapılacak tavsiyelere uymak" idi. O zamana kadar bir askerin diplomatik bir makam işgal etmesi kanunsuz olmakla birlikte, Morgan hadisesi sırasında Crowder Küba elçiliğine atandı. Morgan tarafından Küba hükümetine verilen bir banka borcu Amerikan hükümeti tarafından onaylandı; ve gelir sağlamak amacıyla yüzde 4'lük bir kâr vergisi koyma yolunda Küba hükümetince girişilen ürkek teşebbüsler, Amerikan hükümetinin bunun yerine yüzde birlik bir satış vergisi koymasıyla engellendi. Özellikle aşikar olmasına rağmen, bu hadise, Amerikan mali sermayesinin Güney Amerika içinde bu kadar etkin olmasının tipik bir sonucuydu.

Tarihçiler, resmen, Roosevelt ve Taft'ın kendini beğenmiş kaba dolar diplomasisi ile Wilson'un mağrur idealizmini, "uluslararası sorunlara kanuni-ahlaki yaklaşımı" nı karşılaştırma eğilimindedirler. [26] Roosevelt ve Wilson arasındaki karşılaştırma, "gerçekçi" ile "ahlakçı" olanın karşılaştırılması olarak sunulmaktadır. Roosevelt "büyük sopa" nın idarecisi ve Büyük Beyaz Filosunun yaratıcısı olarak görülürken, Wilson dolar diplomasisinin ateşli bir eleştiricisi, tröstlerin vurucu gücü ve dünya barışının saf öncüsü olarak görülmektedir. Bu anlamda, Wilson'un Taft tarafından desteklenen Uluslararası Bankacılık Konsorsium'unu reddetmesi Wilsoncu ahlakçılığa bir örnek olarak verilmektedir. Halbuki, bu yanlış bir anlamadır. Wilson Çin'e bu şekilde borç verilmesine karşı çıkmadı; sadece Amerikan bankacı gurubunun kontrolü altında olmayacak borçlara itiraz etti. Bankacılara yaptığı açıklamada da görüldüğü gibi, Birleşik Devletlerin, "Çin'e açılmasını ve Çin'in dokunulmamış ve belki de rakipsiz kaynaklarının kullanılmasına katılmasını, hem de çok cömertçe katılmasını" tasarlıyordu. Büyüyen şirketleri anti-tröst kanunların

25 Bkz. Robert F. Smith, The United States and Cuba: Business and Diplomacy 1917-60, 1960, Birinci bölüm.

26 Bu yaklaşımın eleştirisi için, bkz. Lloyd C. Garner, «American Foreign Policy: 1900-21: a second look at the realist critique of American Dijlomacy», Berstein a. g. e. s. 202-31.

kapsamı dışında bırakarak ve sermayecilere arzuladıkları kanuni desteği sağlıyarak sözünde durdu.

Aslında Woodrow Wilson 20. yüzyıl Amerikan emperyalizmine en tutarlı savunmayı sağladı. Turner'in cephe tezinin eski bir taraftarı olarak[27] Wilson, ulusun doğal politik-ekonomik gelişmesini ve kalkınmasını Batıya doğru genişlemenin bir fonksiyonu olarak tanımladı. [28] Ona göre, Kıta sınırlarının sonuna varılmasıyla ekonomik dengenin ve kalkınmanın sağlanması bakımından ülkenin ekonomik ürün ve sermaye fazlasıyla dünya pazarlarına yayılması kaçınılmazdı. Aynı zamanda bu, herhangi bir endüstriyel ulusun doğal gelişiminden başka bir şey değildi. Ve ahlaken de kötü bir yanı yoktu, zira kendi görüşüne göre, ulusun ekonomik olarak genişlemesi kendisi ile birlikte demokrasi ve Hıristiyanlık ilkelerini, uluslararası anlayış ve barışı getiren uygarlaştırıcı bir güçtü. Üstün sanayi verimliliği ile ABD, dünya pazarlarında üstünlüğünü sağlayacaktı; yeter ki, ekonomik genişlemesini engelleyen suni barikatlar bertaraf edilsin. Bana ilişkin olarak, Wilson, Hay'in Açık Kapı politikasının öncülüğünü yaptı ve bu amaçlara varılması için hükümet desteği sağlanmasından yana oldu. 1921 deki bir konuşmasında şöyle diyordu: "Eğer ekonomik bakımdan duraklamıyacaksak, dünyanın uluslararası mübadelelerine giden yolu bulmak zorundayız... Dünyanın ticari istilası için ulusun karşı durulmaz enerjisi serbest bırakılmalıdır." Bunu başarmak için izlenecek politika olarak güçlü bir ticaret filosu edinilmesini, gümrük duvarlarının indirilmesini ve Amerikanın deniz aşırı bankacılığını teşvik edecek kanunların çıkartılmasını önerdi. Wilson'un evrensel barış hakkındaki inançları ticari felsefesinin ayrılmaz parçalarıydılar.

Wilson Birinci Dünya Savaşı dışında kalmayı ve sonraki barış görüşmelerine dünyanın tartışmasız ekonomik hakimi olarak katılmayı tasarlıyordu. Yine de, Almanya'nın ticari tehditlerinden korkuyor ve askeri egemenlik altında bulunan hükümetinden nefret ediyordu. Buna ek olarak, Dupont ve Morgan gibi önde gelen mali şirketler, Müttefiklerin savaş çabalarını desteklediler. Wilson'un savaş emelleri Cemiyet-i Akvam için hazırladığı hükümlerde samimi olarak ifade edilmişti. Zira Amerikan emperyalizminin istekleri ile Covenant'ın içeriği arasında temel bir ayrılık yoktu. On Emir gibi, orada da Amerika'nın ekonomik genişlemesinin ilkeleri vardı: açık kapı, denizlerin tarafsızlığı, yerli halkın isteği dışında sınırlarda değişiklik yapılmasının önlenmesi, gelişmiş güçlerle azgelişmiş bölgeler arasında birincinin ekonomik genişlemesini garanti altına alacak uzlaşmalar, ABD, İngiltere, Fransa, ve Japonya'nın egemenliği altında politik bir kontrol sistemi.

Bu üstün burjuva vaazcılığı, Wilson'un o kadar idealize ettiği kapitalist sistemin kendi ihtirasları ile bozulmuştur. Ekim 1917 de Bolşevik Devriminin yapılması ile bu planı tehlikeye girdi. [29] Wilson'un sosyalizme karşı tutumu kararsız değildi. Resmi biyograficisinin yazdığına göre, Başkanın düşünceleri "oturmamış politik idareye ve bir hükümet yöntemi olarak devrime kapalıydı." Böylesine bir felsefe kendisinin Haiti, Nikaragua, Dominik Cumhu-

27 Turner tezinin yanlışları için, bkz. Clearence H. Danhof, «The Economic Validity of the Safety Valve Doctrine», Coast ve Robertson, **Essays in American Economic History**, 1969, s. 219-27 ve Stephen Thernstrom, "Urbanization Migration and Social Mobility in Late 19 th Century America", Berstein, a. g. e. s. 158-76.

28 Wilsonyanizmin tartışması için, bkz. Williams, a. g. e. s. 411 ve devamı; Gardner, a. g. e.; Martin J. Sklar, "Woodrow Wilson and the Political Economy of Modern US Liberalism", **Studies on the Left**, No. 3, 1960.

29 Rusya'ya Amerikan karşı-devrimci müdahaleleri için bkz., Appleman William, **Containment and Revolution**, 1967.

riyeti ve Meksika Devrimine karşı giriştiği geniş müdahalelerini de haklı çıkartmaktaydı. Kendi sözleri ile, Wilson, "Güney Amerika Cumhuriyetlerine iyi adam seçmesini öğretmeye" ve Meksika'da "bütün kontratların, iş hayatının ve anlaşmaların daha güvenlik altında olacağı" bir hükümet kurmaya çalışıyordu.

Kendisinin "kesinlikle ve tamamiyle her insanın kendi kaderini ve kendi işlerini kendisinin tayin etmesinden yana" olduğunu belirtmesine rağmen, Wilson, Bolşeviklerin bu kendi kaderini tayin ilkesine neden bir istisna teşkil ettikleri konusunda pek kafa yormadı. Bolşevikleri Alman ajanı olarak gösterince, kendini haklı çıkarma işi kısmen kolaylaşmıştı. Wilson'u Rusya'ya kolay ve etkili bir müdahaleden alıkoyan ne ahlaki kararsızlık ne de Almanya ile olan savaşın kanunlarıydı, zira Wilson'un Amerikan birliklerinin müdahale etmeleri hakkındaki kararı Almanların ikinci Marn savaşında durdurulmalarından önce verilmişti. Pasifik emperyalistlerini müdahaleden alıkoyan şey genişleme arzuları ve karşılıklı şüphecilikleriydi. Amerika Mançurya demiryolunu Japon kontrolünde bırakamazdı ve Bolşevizm üzerine geniş bir saldırıya geçmektense Çin ve Sibirya'daki gizli Japon genişlemesini önlemekle daha çok ilgileniyordu. Burada Wilson büyük fakat tipik bir hata yaptı. Bu bölgesel emperyalist kavganın sonucu, tabii ki, Pearl Harbour ve Pasifik Savaşı oldu.

6. SONUÇLAR

Amerika'yı 19. yüzyıl Avrupalı emperyalist güçlerden ayıran bir kaç önemli nokta vardı. Amerika güçlü bir askeri aristokrasiden yoksundu, Avrupa sömürgeciliğine yol açan toprak kıtlığı yoktu ve özellikle gerekli hammaddeler bakımından zengindi. İç Savaştaki Kuzey zaferi, başlangıçta meselesi hammadde sıkıntısı olmayıp, Amerikan malları için pazarlar ve Amerikan sermayesi için çıkışlar sağlamak olan, bölgesel olmayan bir buburjuva emperyalist sisteminin ortaya çıkmasını sağladı. 20. yüzyılın başında, Amerikan emperyalist sisteminin alt yapısı tamamlanmıştı. Başından beri, Amerikan gücünü Latin Amerika ve Uzak Doğu üzerinde yoğunlaştırma yoluna gidilmişti. Bu alanlar Amerikan Emperyalizminin iki klasik bildirisi ile garanti altına alınmıştı: Monroe Doktrini ve Açık Kapı Notası.

19. yüzyılın sonunda, bu iki bölgedeki Amerikan istekleri çok yakında tamamen gerçekleşecek gibi gözüküyordu. Bundan önceki yarım yüzyılda, Amerikanın ekonomik genişlemesinin önündeki temel engel İngilizler olmuştu. Fakat yüzyılın başında ekonomik güç dengesi değişti. Güney Amerika'daki İngiliz ekonomik hegemonyası Amerikan sermayesi karşısında gerilemeye başladı. Güç dengesindeki bu değişme Amerikalılara göre 1895 teki Venezuella anlaşmazlığının çözümlenmesi ile olmuştu. İngiltere'ye olan geleneksel düşmanlık veya şüphecilik gittikçe yerini Britanya Barışı ile Amerikan Barışı arasındaki geçişi yumuşatacak İngiliz-Amerikan dostluğuna bırakıyordu. [30] Bu, Birleşik Devletlere emperyalist kontrolün mali ve askeri zorluklarından arınmış meyvelerini sağlıyacaktı. Amerika'nın resmen sömürgeci bir impratorluğa ihtiyacı yoktu. Emperyalist gücünü sırf üstün olan

30 Bkz. LaFeber, a. g. e. s. 313-18.

ekonomik gücüne dayanarak artırabilirdi. [31] Eski İngiliz emperyalizminin Portekiz imparatorluğundan onun esas yapısını koruyarak faydalandığı gibi, İngiliz İmparatorluğu ile Birleşik Devletler arasında da böyle özel bir ilişki kurulabilirdi. ABD, Polk'un kaba bölgesel genişleme politikasından, mülkiyete ve Açık Kapı'ya saygılı barışçı ve düzenli bir dünyaya geçebilirdi. İngiliz endüstriyel üstünlüğünün John Brigth'ın pasifizmini yaratması gibi, Amerikan endüstriyel üstünlüğü de Woodrow Wilson ve Cemiyet-i Akvamın ilahi ahlakçılığını yaratacaktı.

Fakat, 1914'ten önceki yıllarda Amerika'nın ekonomik gücünün rakipsiz kalmıyacağı açıkça ortaya çıktı. Rus-Japon savaşını izleyen yıllarda Uzak Doğu'daki Amerikan varlığı Japonya tarafından gittikçe daha fazla tehdit edilirken, Alman "askeri" emperyalizminin yükselmesi de Amerika'nın Doğu Avrupa ve Orta Doğu üzerindeki nüfuzunu tehdit ediyordu. Ayrıca, asrın ikinci on yılında, ortaya milliyetçilik ya da sosyalizm bayrağı altında emperyalizme karşı bir takım yerel hareketler çıktı. 1911 Çin Devrimi, Meksika Devrimi ve sonraki Rus Devrimi Wilsonizm ideolojisine indirilen ağır darbelerdi. Dolayısiyle, Wilson'un Cemiyet-i Akvam'ı, resmi sömürgeci bir imparatorluk kurmadan veya emperyalist arası savaşa girmeden, Amerika'nın emperyalist üstünlüğünü sağlamlaştıracak ve ikinci olarak da, azgelişmiş ülkelerin isyankar güçlerini sindirecek endüstriyel güçler arası Kutsal İttifak kuracak bir araç olarak düşünülüyordu. Her bağımlı ülkenin Birleşik Devletlere Platt anlaşması yolu ile bağlı olacağı gayr-i resmi bir Amerikan imparatorluğunun güçlenmesini öngörüyordu. Bilindiği gibi, Wilson'un Akvam ile ilgili önerisi savaştan sonra Amerikan seçmenleri tarafından reddedilmişti. Açık Kapı düzeninin devamını güvenlik altına almanın en ucuz şekli olarak düşünülen şey neticede gereksiz çıkarların korunması için dünya polisliği yapmaya dönüşmüştü. Yine de, Akvamın reddini masum bir invizaya dönüş olarak yorumlamak hata olur. Amerikanın bir Açık Kapı dünyası yaratma yolundaki ihtirası aynen devam etmekteydi. Fakat 1920 lerde bu amaca Akvam vasıtasiyle ulaşılacağı düşünülüyordu. [32] Washington Konferansı Uzak Doğu ile ilgili Açık Kapı hükümlerini ortaya koymak ve Japonya'nın İngiliz-Amerikan bölgesinde alt bir emperyalist ortak olarak kalmasını garantilemek için yapılmıştı. Dawes planı ile birlikte, Kellog-Birand Paktı ve Lozan Konferansları Açık Kapı ilkesinin Avrupa, Orta Doğu ve Afrika'ya kadar uzanmasını sağlamak için aynı şekilde Amerika'nın ekonomik gücünden yararlandılar. Dolayısiyle, Birleşik Devletlerin birinci Dünya Savaşından sonraki endüstriyel üstünlüğüne rağmen dünya politikasına olan müdahalelerinin sınırlı olmasından doğan çelişkili durum aslında göründüğü kadar büyük değildi.

---

31 Amerika bu dönemde belkide en fazla kendi kendine yeten ülkeydi. Buna rağmen 1910'da dünya ticaretinde üçüncü devletti Amerikan ihracatı 1914'e kadar gayrısafi milli hasılanın sadece yüzde 4-5 ini oluşturuyordu. En önemli ithalatı emek ve sermaye idi. 1914 de Amerika'daki yabancı yatırımlar 7.2 milyar dolar iken, Amerika'nın dış ülkelerdeki yatırımı 3.5 milyar dolardı. Bu denge Birinci Dünya Savaşı sırasında hemen hemen tam tersine döndü. 19. yüzyıl Amerikan ekonomisinin yarı-otarşik niteliği ilk bakışta Amerikan emperyalizminin gelişmesini izah eden bir ekonomik tahlil ile çelişiyor gibi görünebilir. 1870-1900 devresinde nüfus yüzde 97 arttı ve yerli tüketiciler tüm Amerikan üretiminin yüzde 90 ını tüketiyorlardı. Bununla birlikte, 1898 de arta kalan bu yüzde 10,1 milyar dolar değerinde idi ve çelik, demir, tekstil, tarımsal makinalar - yani, deniz aşırı genişlemeyi en çok zorlayan endüstrilerde - yoğunlaşıyordu.

32 Savaşarası dönemde Açık Kapı'nın yayılmasını amaç edinen Amerikan manevraları için bkz., R. F. Smith, "American Foreign Relations, 1920-1942", Bernstein, a. g. e. s. 232-62.

Fakat, Büyük Buhran ve İkinci Dünya Savaşın gelişi bu gayr-i resmi ekonomik egemenlik görüşüne son verdi. Dünya pazarının çöküşü emperyalist güçler (ABD, İngiltere, Fransa) ile ateşli rakipleri (Almanya ve Japonya) arasındaki yoğun kavgayı da beraberinde getirdi. Amerika'daki geniş işsizlik ve artan sosyal memnuniyetsizlik, 1890 larda olduğu gibi, eski ihraç pazarlarının korunması ve yenilerinin bulunması ile ilgili yoğun çaba ile kendini bir kere daha hissettirdi. Ottowa anlaşmasındaki **Imperial Preferense**'ın yayınlanması ile İngiltere İmparatorluğuna Açık Kapı yoluyla sızmayı amaçlayan Amerika'nın işi zorlaştı. Fakat bundan en çok zarar görenler Almanya ve Japonya idi. Japon malları sistemli bir biçimde İngiltere İmparatorluğundan, ABD'den ve ABD'ye bağımlı ülkelerden tecrit ediliyordu. [33] Kendi emperyalist sistemi icabı, Amerika için Avrupa ve Pasifik savaşlarına katılmaktan başka çare kalmıyordu. Zira kuvvetlenen Japon militarizmi Asya'da Açık Kapı'yı tehdit ederken, Alman egemenliği ihtimali de Avrupa'daki pazarları ve Latin Amerika'daki ABD bölgelerini tehdit ediyordu. Fakat, 1940-41 senelerinde Fransa çöküp İngiltere de yenilginin eşiğine geldiğinde, Amerika çökmekte olan İngiliz İmparatorluğuna kendi şartlarını kabul ettirerek destek olabilecek bir güce sahipti. [34] Amerikan yardımına karşılık, İngilizler Açık Kapı maddelerini tamamen kabul etmeye ve Amerika'nın ekonomik nüfuzunu artırabilmesi için Ottowa anlaşmalarını değiştirmeye zorlanmışlardı. İngiliz emperyalizminin baltalanması, Almanya'nın çöküşü ve Japonya'ya uygulanan Amerikan politikası ile ABD, uzun zamandan beri arzuladığı şeyi, kapitalist dünyanın rakipsiz liderliğini ele geçirdi.

Bunun için, 19. yüzyılın ikinci yarısında gelişen Amerikan emperyalizmi ile 1945 ten sonraki Amerikan emperyalizmi arasında hem ideolojide hem de politik yapıda oldukça önemli bir devamlılık vardır. 1914 ten önceki yüzyılın Amerikan Emperyalizminin ideolojisi ve politik görüntüsü emperyalistler arası kavganın gerekleri tarafından belirlenmişti. Amerikalıların Birinci Dünya Savaşından önce, ekonomik egemenlik planları ve yöntemlerini açığa vurmaları için bir sebep yoktu. Bunun nedeni kendilerine özgü emperyalizmi, emperyalizm saymamalarıydı. Wilson veya kendinden önceki dolar diplomasicileri gibi "liberaller", diğer ulusların hammaddelerine, ulaşımlarına, endüstrilerine ve mali işletmelerine sahip olmayı ve yatırım yapmayı emperyalist bir sömürü biçimi olarak düşünüyorlardı. Onlara göre emperyalizm, İngiliz ve Avrupa tipi bir bölgesel genişleme ve geniş ve tehditkar askeri kastlar tarafından korunan tekelci çıkar alanlarına sahip olmaktı. Sömürü ise hükümet memurlarına yapılan baskılar sonucu elde edilen sınırsız karlı imtiyazlardı. Kısacası, demestic progressivism liberal mitelojisindeki "haksız uygulamalar," tröstün sıhhatsizliğini korporasyonun sıhhatliliğinden ayırmaktaydı.

Öte yandan, bunlara, Açık Kapı yoluyla genişleme hiç bir mesele yarat-

33 Anglo-Amerikan ekonomisinin Japon emperyalizmini boğmasını Pasifik Savaşının en önemli sebeplerinden biri olarak inceleyen bir eser için bkz., Noam Chomsky, "The Revolutionary Pacifism of A. J. Muste", **American Power and the Wew Mandarins 1969**, s. 130-77.

34 Roosevelt, İkinci Dünya Savaşı patladığı sıralarda oğluna şöyle diyordu : 'Bu fazla farkına varılan bir şey değil, fakat İngiliz ve Alman bankacıları uzun zamandan beri dünya ticaretini kendi çıkarlarına göre çok iyi ayarlamışlardır... Bu da Amerikan ticareti için çok iyi olmasa gerek... Eğer geçmişte Alman ve İngiliz ekonomilerinin çıkarları, bizi dünya ticaretinden uzak tutmak, tüccarlarımızı ziyan ettirmek, şu veya bu pazarı bize kapatmak için birleşmişse ve şimdi Almanya ve İngiltere savaşmaktalarsa bizim ne yapmamız gerekmektedir?', Smith, a. g. e., s. 252 den aktarma.

mayan endüstrileşmiş ülkelerle tarımcı ülkeler arasında doğal bir işbölümü olarak görünüyordu; bu her iki tarafında yararına olan karşılıklı iş ve ticaret ilişkileri demekti; bu Birleşik Devletlerin rekabetçi ticaret kanunlarının işleyişine engel olan suni barikatları tasfiye ederek dünya ekonomisindeki yerini alacağı varsayımına dayanıyordu. Başkan Truman'ın sözleri ile, "Açık Kapı politikası emperyalizm değil, serbest ticarettir."

Anti-emperyalist ve sosyalist bir devrimin başarıya ulaşabileceğini ispatladığından, 1917 Ekim Devrimi Amerikan Emperyalizmine indirilen ağır bir darbe oldu. Devrimi önce kuvvet yoluyla bastırma çabasından sonra, iç ve uluslararası liberal pratiğe bu kadar ters düşen bir rejimin sonunda çökmeye mahkum olduğunu sanarak, Birleşik Devletler, Sovyetler Birliğini tecrit etti. Fakat rejim çökmedi ve Wilson'un uluslararası ilişkileri idare ettiğine inandığı bütün sosyal-darwinist kanunlara rağmen varlığını sürdürdü.[35] Bunu izleyen Çin, Kore, Vietnam ve Küba devrimlerinin de varlıklarını sürdürmeleri bu korkuyla karışık şaşkınlık duygusunu güçlendirdi. Buna rağmen, onlara göre, Komünizm aynı zamanda bütün "kötülüklerin nedeni" dir. Zira sadece büyük miktarlarda savunma masraflarına sebep olmakla kalmamakta, aynı zamanda resmi anti-emperyalist mitelojiye hayatiyet kazandırmaktadır.
list bir sömürü biçimi olarak düşünüyorlardı. Onlara göe empeyalizm, İngi-

ABD Emperyalizmi, aynı zamanda, bölgesel olmayan özelliğini de korumaya çalışmıştır. Sayıları onbinlerce olsa bile, Amerikan "müşavirler" mitolojisi ve CIA'nın gizli faaliyetleri bunu gösteriyor. Fakat geçen yarım yüzyıldaki gayr-i resmi imparatorluğu koruma çabaları bizzat Amerikan kapitalizminin rakip emperyalist sistemlere saldırmaktaki başarısı tarafından sürekli olarak baltalanmaktadır. ABD, İkinci Dünya Savaşında Japonların emperyalist arzularını yok etti, Almanya'nın yıkılmasına katkıda bulundu ve İngiliz emperyalizminin ekonomik yeteneklerini baltaladı. Sonu yakın bu sömürgeci sistemlerdeki anti-emperyalist hareketlerin tehditleri karşısında, ABD gittikçe boşluğu doldurmağa, askeri ve mali masrafları karşılamağa zorlanmıştır. Sonuç rollerin garip bir şekilde değişmesi olmuştur. Amerikalılar, dünyanın polisliğini yapıp uluslararası kapitalist sistemin savunmasında alt-yapı masraflarının önemli bir kısmını karşılarken, Almanya ve Japonya (savunma masraflarının çok ufak bir kısmını karşılayarak) Amerika'nın askeri himayesi altında yayılmışlar ve şimdi Amerikan pazarlarında Amerika ile rekabet etmektedirler. ABD'nin "görünmeyen imparatorluğu" kaybolmuş ve onun yerini Vietnam üzerine ölüm yağdıran somut bir askeri makina almıştır. Profesyonel asker ile ilgili eski Amerikan yağdıran somut bir askeri makina almıştır. Profesyonel asker ile ilgili eski Amerikan endişesi askeri-endüstrinin genişlemesi ile geniş çapta gerçekleşti. Tarih tam bir daire çizmiştir. Kuzeyli burjuva emperyalistleri tarafından hor görülen bölgecilik, şimdi Güney egemenliğindeki [36] ordu tarafından bütün dünyada geniş çapta uygulanmaktadır.

---

35 Wilson verimlilik fikrini kayıtsız şartsız savunmuştur. 1912 de işadamlarına yaptığı bir konuşmayı şu sözlerle bitirmiştir: 'Bu analizi can sıkıcı bir duruma getirmek istemiyorum. Sadece evlerinize gittiğiniz zaman bu teklif üzerine düşünmenizi isteyeceğim; bizim son 100 senedir şahit olduğumuz Newtoncu bir Anayasa.nın Darwinci bir Anayasa'ya dönüşmesidir. 'Gardner, a. g. e., s. 212 den aktarma.

36 Bkz: Morris Janowitz, **The Professional Soldier**, 1960, bölüm 3.

aydınlık'ta dünya ve türkiye

DEVRİMCİ GENÇLERİN MÜCADELESİ

Türkiye halkının, demokratik mücadelesi ve devrimci gençlerin milli demokratik devrim uğruna kavgaları gelişmekte ve birbirini etkilemektedir. Devrimci gençlik örgütü TDGF yurdun dört bir yanında sesini duyurmaktadır. Yöneticilerinin ve militanlarının tevkif edilmesine, aranmasına ve her türlü baskıya uğramasına rağmen, TDGF safları hem sıklaşmakta, hem de daha bilinçlenmektedir. Bu saflar proleter devrimci ideolojiyi gün geçtikçe daha derinlemesine ve etraflı olarak kavramaktadır. Ve dolayısıyla proleter devrimci ideolojinin ışığında yürütülen kitle çalışmaları da daha etkili ve kalıcı olmaktadır.

Devrimci gençler, (üniversitelerin tatil olmasından da yararlanarak) mahalli devrimcilerle ve devrimci örgütlerle sıkı bağlar kurarak geniş köy çalışmaları içine girdiler. Bu çalışmalar içinde Dev - Genç'li militanlar yeni yeni deneyler kazandı. Bilhassa son 1 - 1,5 ay içerisinde proleter devrimcileri yurdumuzun en ücra köşelerine kadar seslerini duyurdular ve kitle hareketleri düzenlediler. Yurdumuzdaki hızlı uyanışı daha da hızlandırma görevlerini yerine getirmeye çalıştılar. Ancak, proleter devrimcileri siyasi bir örgütlerinin olmayışı ve kısıtlı mali imkânlar bu çalışmaları yer yer aksattı ve özlenen hedefe tam olarak ulaşılamadı.

Ege ve karadeniz'de Karadeniz'in Alaçam İlçesinde tütün üreticilerinin başlattığı mücadele, Mayıs'ta çay üreticilerine daha sonra da fındık üreticilerine sıçradı. Fındık üreticilerinin büyük direnişleri işbirlikçi iktidarı bir hayli bocalattı. Fındık üreticilerinin proleter devrimcilerle ortaklaşa düzenledikleri Giresun, Ordu, Fatsa ve Bulancak'daki mitinglere binlerce köylü katıldı. Yollar kesildi, tüccarların iş yerleri tahrip edildi ve fındık üreticileri bir şehit verdiler. İşbirlikçi iktidar, yüzlerce üreticiyi ve devrimciyi tutukladı.

Köylülerin direnişini sindirebilmek için türlü yollara başvurdu. Devrimci gençleri Karadeniz bölgesine sokmamak, onları kitlelerden tecrit etmek için türlü yollar denedi. Ancak, proleter devrimcileri halk düşmanlarının bu çabalarını boşa çıkardı.

Karadenizde fındık üreticilerinin mücadelelerinin devam ettiği günlerde başka bir grup Dev - Genç militanı Ege bölgesinde köy çalışmaları yapıyordu. Örneğin, Söke'nin bütün köyleri Söke'li proleter devrimcilerle beraber tarandı ve köylülerin ekonomik sorunlarından hareketle, onlara siyasi hedefler gösterilmeye çalışıldı. Ayvalık'da zeytin üreticilerinin düzenledikleri mitinge oldukça kalabalık bir köylü topluluğu katıldı. Proleter devrimciler üreticilere asıl mücadelenin ne olduğunu anlattılar ve köylülere siyasi hedefler göstermeye çalıştılar. Eşme'de yapılan köy çalışmalarında bir Dev - Genç üyesi ve 8 köylü tevkif edildi. Yine Salihli'de üzüm ve pamuk üreticilerinin düzenledikleri ilk mitingi geri güçlerle ortaklaşa polis dağıttı ve 19 Dev - Genç üyesi tutukladı. Ancak bir hafta sonra yapılan mitingde, binlerce üretici karşısında, işbirlikçilerin sesi çıkmaz oldu.

Son aylarda ağır vergi ve ardı ardına zamların gelişi ve hayat pahalılığının alabildiğine artması üzerine, yurdumuzun çeşitli yerlerinde işsizliği, pahalılığı, zamları protesto gösterileri yapıldı. Çarşamba'da, Çorlu'da, Ödemiş'de, Mersin'de, Turhal'da mitingler oldu. Bu mitinglere geniş köylü kitleleri katıldı. Bu kitle hareketlerinin hepsinin içinde de Dev - Genç militanları aktif görevler aldılar ve kitlelere siyasi hedefler göstermeye çalıştılar, yeni yeni deneyler kazandılar.

Amerikanın emriyle, işbirlikçi iktidarın haşhaş ekimini yasaklaması üzerine, 102 bin üretici aile açlıkla karşı karşıya kaldı. Amerikan emperyalistlerinin kendi sentetik uyuşturucu maddelerini satabilmek için bu oyunu düzenlediğini, işbirlikçi iktidarın bunu neden kabul ettiğini, asıl düşmanın kimler olduğunu ve nasıl mücadele edilmesi gerektiği, proleter devrimcileri tarafından haşhaş üreticilerine anlatıldı. Çivril'de, Merzifon'da, Çorum'da haşhaş mitingleri düzenleyen haşhaş üreticileri proleter devrimcilerle bağlar kurdular. Merzifon'daki haşhaş mitinginde haşhaş üreticileri Amerikan bayrağını yaktılar. Çorum'da düzenlenen haşhaş mitingine gericiler saldırmak istedi. Ancak hakettikleri dersi aldılar. Gericilerin bozguna uğradığını gören polis köylülere saldırdı. Biri Dev-Genç üyesi olmak üzere 5 kişiyi tutukladı ve karakolda saatlerce işkence yaptı. Jandarma ise polisin bu saldırısına yardımcı oldu. Haşhaş üreticileri önümüzdeki günlerde Malatya'da, Uşak'da ve diğer birçok yerde de direnişe geçeceklerini bildirmişlerdir.

Keban'da köylüler istimlak edilen topraklarının değerinin hala ödenmemesini protesto için Elazığ'da bir miting düzenlediler. İstanbul'da Boğaz Köprüsüne yüz milyonlar yatırılırken, Keban köylülerinin ellerinden alınan topraklarının parası hala verilmemektedir. Köylüler, eğer hakları verilmezse daha büyük direnişlere geçeceklerini bildirdiler. Yine Konya-Ereğlisinde susuzluğu protesto mitingi yapıldı. İçme suyu bulamayan köylüler, kendilerine ve hayvanlarına su ihtiyacını karşılamak için ağaların topraklarından çıkan suyu para ile kullanıyorlardı. Yıllardır su verilecek diye uyutulan köylüler Devrimci Gençlikle bağlar kurarak halk düşmanı iktidara ve ağalara karşı direnişe geçti.

Antep üzüm ve fıstık üreticilerinin Antep'te düzenledikleri mitinge işbirlikçi iktidarın yıldırma politika-

sına rağmen binlerce kişi katıldı. Şehir Merkezine tankından ağır makinelisine kadar ağır silah yığınağı yapan halk düşmanları şehre giriş yollarını kestiler ve köylülerin çoğunu şehre sokmadılar. Halk düşmanlarının bu baskı ve terörleri köylüleri sindiremedi ve binlerce köylü mitinge katıldı. Dev-Genç militanları, bu mitingin de hazırlanmasında ve yapılmasında aktif görevler aldılar, üreticilere siyasi hedef gösterdiler.

Bir yandan sanayi bölgelerinde işçi direnişleri alabildiğine gelişir, siyasi boyutlar kazanma dönemine girerken öte yandan da kırsal alanlarda halk düşmanlarına karşı direniş hızla ilerlemektedir. Bu durumda proleter devrimcilerine düşen görev, bilimsel sosyalist teorinin ışığı altında, proleter devrimci bir çalışma tarzı içinde bu direnişlerde aktif rol oynamak ve onları siyasi hedeflere doğru kanalize etmektir. Kırsal alanlarda direniş ve protesto gösterilerinin hızla artması, sanayi bölgelerinde işçi denişlerinin yaygınlaşması karşısında proleter devrimci görevlerimizi, siyasi bir örgütten yoksun olduğumuzdan layıkiyle yerine getirememekteyiz. Bir yandan bu kitle hareketlerine etkin olmaya çalışırken öte yandan da örgütlenme doğrultusunda olumlu adımların atılması gerekliliği her geçen gün biraz daha zorunluluk haline gelmektedir. Proleter devrimcileri bu güçlü görevi omuzlamalıdır, omuzlayacaktır!

İKTİDARIN DESTEĞİNDEKİ FAŞİSTLER SALDIRIYA GEÇTİ

Yurdumuzun her yanında halk kitlelerinin uyanışının hızla gelişmesi ve proleter devrimcilerinin bu uyanışta aktif rol oynaması halk düşmanı, işbirlikçi iktidarın yüreğine korku saldı. Proleter devrimci militanları şehirlerde tutmak ve sıkı yönetimi bütün yurt sathına yaymak için türlü tertiplere girişen halk düşmanı iktidar, faşistlere Hukuk ve Dil Tarih Coğrafya Fakültesini işgal ettirdi. Oyun çok açıktı. Faşistlerle devrimciler arasında çatışma çıkartmak ve bu çatışmadan yararlanarak sıkı yönetimi bütün yurda yaymak. Bunu iyi tahlil eden devrimci gençler geniş çatışmalara gitmediler ve halk düşmanı, işbirlikçi iktidarın oyunlarını boşa çıkardılar.

Hukuk fakültesi bekçisini silahla tehdit ederek fakülteyi işgal eden faşistleri, dekanın isteği üzerine, polis fakülteden çıkarttı. Ondan fazla tabanca, tüfek ve yüzlerce mermi, dinamit lokumları bulundu. Ancak polis her zamanki gibi faşistlerin yanında yer aldı. Ve yakalanan 18 kişiden ancak dördü tevkif talebiyle mahkemeye verildi.

Devrimci avlarında boş gazoz şişelerini bomba diye ilan eden polis ve gerici basın, faşistlerin tabancalı, dinamitli baskılarında kuzu kesilmiş, dilini yutmuştur. Bunca devrimciye işkence eden, dayak atanlar faşistlerin kılına bile dokunmadan salıverdiler. Bu faşistlerle hakim sınıfların polisinin ortak çalıştığının açık delilidir.

Bu olaylar önümüzdeki günlerde halk düşmanı, işbirlikçi iktidarın yeni yeni tertiplere girişeceğini göstermektedir. Bu tertiplere karşı devrimci gençlik uyanık olmalı ve halk düşmanı işbirlikçi iktidarın oyunlarını açığa çıkarmalıdır.

İTÜ ÖĞRENCİLERİNİN FAŞİZME KARŞI ÖRNEK DİRENİŞİ

Vebadan korkar gibi Milli Kurtuluş hareketlerinden korkan, genel olarak halklar üzerinde ve özel olarak da milli kurtuluş bilincinin bayraklaştığı yerlerde baskısını ar-

tıran emperyalizm, 16 Haziran'daki demokratik işçi hareketlerinden sonra işbirlikçi iktidarı vasıtasıyla İstanbul ve İzmit'te sıkı yönetim ilan etmiş, kurtuluş hareketinin sancılarını çeken ülkemizde biraz daha fazla rahat yaşamak imkanını aramıştı.

Politik bilincin silahların gücünden çok daha etkin olduğunu ve tayin edici faktörün politik bilinç olduğunu anlayamayan faşizmin kırıntılarına İTÜ öğrencileri örnek bir dayanışma ve yüksek bir politik bilinçle sıkılmış tek bir yumruk halinde karşı çıkmışlardır.

1968 Haziranından beri koyduğu devrimci eylemlerle işbirlikçilerin hedefi haline gelen İTÜ bu kez de ortaya koyduğu doğru eylemle toplumumuzun bütün devrimci ve demokratik unsurlarına örnek olmuştur.

Öğrenim yılı başından beri bütün üniversitelerde, bu arada İTÜ üzerinde, baskısını artıran işbirlikçi Demirel iktidarı güç geçmiyordu ki Gümüşsuyu Öğrenci Yurdu'nu basmasın, faşizan yöntemlerle öğrencileri uyandırmasın, anayasaya aykırı olarak öğrencilerin dolaplarını aramasın.

Bırakınız proleter devrimci yayınları, "orta sol" yayınları okuyanları bile nezarethaneye götürüyor, dövüyor, hakaret ediyor veya tutukluyordu. Bununla da yetinmeyen faşizm, sık sık silahlı komando bozuntularını üniversiteye gönderiyor ve okulda bir terör havası estirmeye çalışıyordu. Fakat bu komando bozuntuları her defasında püskürtülerek geri gönderiliyordu. Ve çoğu kez ellerinden silahları alınıyordu. Bu genel hava içerisinde çoğu üniversitelerde sınavlar Eylül ayına ertelenmişti. İTÜ senatosu da Öğrenci Birliğine yaptığı müracaatta öğrencilerin, sınavların Eylül ayına ertelenmesini isteyip istemediklerini tespit için anket düzenlemesini istemişti. Yapılan anket sonucu öğrenciler % 95 çoğunlukla sınavların Eylül ayına ertelenmesini istemiş ve bu isteği senatoya iletmişti.

Senato, sınavlar yaklaşana kadar bu isteği hasır altı etmiş ve sınavlara 3 hafta kala konunun önemli olduğunu ve bir hafta daha düşünmeleri gerektiğini bildiren bir bildiri yayınlamıştı. Sınavlara 2 hafta kala yayınladığı bildirisinde ise sınavların normal zamanda yapılacağını söylüyor ve öğrencileri sınava girmeye çağırıyordu.

Aslında sınavların olup olmaması işbirlikçi senatörler ve profösörler için önemli değildi. Önemli olan sıkı yönetim şartlarından yararlanarak sınav gibi önemli bir konuda öğrencileri birbirine düşürmek, böylece bir avuç sandıkları devrimci militanları faşizme teslim etmek ve öğrencilerin örgütlerine olan inançlarını sarsmaktı. Böylece satılmış profesörler maskelerini düşüren devrimci öğrencilerin tutuklanması ve saf dışı edilmesiyle haraç-mezat pazarında daha rahat boy gösterecekler ve kendilerini kimse denetleyemiyecekti.

Sınavların yapılması kararını öğrenen devrimci öğrenciler forum yaparak öğrencilerin isteklerini son bir kez daha tespit etmeye ve ona göre davranmaya karar verdiler.

Sıkı yönetim şartlarında en az devrimcinin tutuklanması ve devrimci cephenin mümkün olan en az kaybı vermesi için ertesi günü sınıflarda forum yapılmasına karar verildi.

Burada tüm İTÜ öğrencileri için iki şık vardı. Ya şimdiye dek sürdürdükleri "tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye" ilkesi ışığında sınavlara girmemek, faşizme ve faşizmden yararlanmak isteyen işbirlikçi profesörlere gereken dersi vermek, ya da şimdiyedek sürdürdükleri devrimci mücadeleyi in-

kâr ederek faşizme boyun eğmek. Şimdiye kadar sürdürdükleri eyleminin politik özünü kavrayan İTÜ öğrencileri birinci şıkkı tercih etmişler ve % 100'e yakın bir çoğunlukla sınavları boykot etmeye karar vermişlerdi.

Sınav günü üniversitenin civarı, içi ve kapıları polis ve askeri kuvvetlerle tahkim edilmiş, hakim gerici ittifak, "demokrasi" paravanasını bir yana bırakarak, en açık ve sevimsiz halini yani gerçek yüzünü öğrencilere göstermişti. Öğrenciler kapıda toplanıyor fakat içeri girmiyordu. Bu sırada devrimci öğrenciler faşizmin yasakladığı bildiri basma ve yayma işini büyük bir yüreklilikle yerine getiriyor ve arkadaşlarını uyarıyorlardı.

Devrimci İTÜ öğrencileri yayınladıkları bildiride ordu mensuplarını kemalist çizgiye çağırıyorlar ve bu çizgiden sapanları karşı devrimci saflarda ilan edip işbirlikçilere ve satılmışlara karşı yürüttükleri mücadeleyi aynen onlara karşı da yürüteceklerini belirtiyorlardı. Nitekim maden fakültesinde "Bağımsız Türkiye" diye bağıran öğrencilere karşı gelen bir ordu mensubu ile tartışmalar oldu ve bunun sonucu 10 - 15 kadar arkadaşımız Selimiye kışlasına götürüldü. Bundan başka İTÜÖB mühürlendi, içindeki daktilo ve teksir makinası, masa, gibi şeyler kırıldı ve en sonunda da Teknik Üniversite Yurdu boşaltıldı.

Teknik Üniversite'deki bu eylem bizlere her somut ortamda egemen sınıflara karşı direnilebileceğini öğretmiştir. Burada önemli olan bir başka husus da, Üniversite özerkliğinin adım adım yok edilmesine karşılık yurtsever öğretim üyelerinin seslerini çıkarmayışlarıdır. Üniversite özerkliğinin en geniş anlamıyla anayasada yer alması için kavga veren yurtsever öğretim üyeleri, üniversiteye polis ve jandarma çağıran işbirlikçi-tüccar profesörleri ikaz etmeli ve onlara karşı kesin tavır almalıdırlar. Aksi takdirde derin uykularından birgün uyandıklarında Üniversite özerkliğinin yerinde yeller estiğini içleri burularak öğreneceklerdir.

TÖS-İLKSEN ORTAK GENEL KURULU

624 sayılı sendikalar kanunun yayınlanmasından bir ay sonra 10/7/1965 tarihinde TÖS'ün kuruluşu kesinleşmiş ve bundan iki gün sonra hakim sınıflar tarafından tezgâhlanan bir oyunla, TÖS'e karşı İLKSEN kurulmuştur. İlk kuruluşunda federasyon olarak örgütlenen İLKSEN, 1969 da Trabzonda yapılan genel kuruldaki tüzük değişikliği ile merkezi sendika haline dönüşmüştür.

Kuruluşundan bu yana hiç bir devrimci eylemde bulunmayan ve karşı-devrimci saflarda yer alan İLKSEN, tabandan gelen baskılar karşısında TÖS'le birlikte ortak eyleme girme zorunluluğunda kalmış ve 12/Aralık/1969 da TÖS'ün bütün Türkiye'de öğretmen boykotu ilanının ardından, 13/Aralık/1969 da iki öğretmen sendikası arasında boykot süresince ortak eylem protokolü imzalanmıştır. Bütün Türkiye'de başarıyla yürütülen öğretmen boykotu eylemi TÖS ve İLKSEN tabanını birbirine daha da yakınlaştırmıştır. İLKSEN yöneticileri tabandan gelen birleşme istekleri karşısında TÖS'le birleşme görüşmeleri yapmak üzere bir masaya oturmuştur. Ancak İLKSEN yöneticilerinin olumsuz tutumları burada da kendini açıkça göstermiş ve bu görüşmeler birleşme ile neticelenememiştir. Bu görüşmelerde alınabilen tek karar, yüzer delege ile İLKSEN-TÖS ortak genel kurulunun toplanması olmuştur.

6/7 Ağustos 1970 tarihinde Ankara'da toplanan ortak genel kurula her iki örgütten yüzer delege gel-

miş ve birleşme görüşmeleri İLKSEN'in katı ve karşı devrimci tutumuyla baltalanmıştır. İLKSEN, tabanın zorlamasından yakayı kurtarmak, sorumluluğu TÖS'e yıkabilmek için, ortak kongreye razı olmuştur. Hiçbir sonuca varamadan sona eren ortak genel kurulda bulunan delegelerin seçimi bunun en güzel örneğidir. Anadolu'da kongreler sonucu seçilen delegelerden oluşan TÖS grubuna karşılık, İLKSEN, ortak genel kurula merkezden tayin ettiği delegelerle katılmıştır. Ve böylece tabanın sesini yansıtacak delegelerin ortak genel kurula gelmesi önlenmiş ve de birleşme çabaları İLKSEN yönetici kliğinin oportünist tutumunu belgeler bir şekilde **'başarıyla'** baltalanmıştır.

TÖS içerisinde filizlenme olanağı bulamayan Aren-Boran oportünizmi, İLKSEN'in tabanından gelen sesten yararlanarak, iki öğretmen örgütünün birleşmesi için yürütülen çabalara, karşı-devrimci İLKSEN yöneticileri safında katılmış ve öğretmen örgütlerini bölerek hakim olmayı planlamıştır. Ortaya çıkan İLKSEN tezi de Aren-Boran oportünizminin damgasını taşıyan bir belgedir.

Eğer her iki öğretmen örgütünün tezlerine bakacak olursak gerçek çok açık bir şekilde ortaya çıkacaktır.

TÖS TEZİ : "..Türkiyemizde anti-emperyalist mücadele başarıya ulaştırılmadıkça ve toplumsal yapı devrimleri gerçekleştirilmedikçe, yani üretim ilişkileri ve üretim biçimleri yönünden emekçi sınıflar yararına değişiklikler yapılmadıkça, bu alt yapı üzerinde ulusal eğitim de gerçekleştirilemeyecektir... Türkiye'nin bu genel sorunu çözümlenmedikçe, hangi kademelerde olurlarsa olsunlar öğretmenlerin meslek ve özlük sorunları çözümlenemeyecektir.... Öğretmen örgütlerinin önündeki, zor, fakat kazanılması gereken savaş bu olunca, yurt düzeyinde disiplinli savaşı sağlayacak güçlü bir milli örgüte ihtiyaç vardır."

"..eğitim mesleğinin emperyalist etkilerden arındırılması yalnız ilkokul öğretmenlerinin sorunu değildir. Eğitim eşitsizliğinin giderilmesi.., üretici eğitimin yapılması, eğitimin halk yararına planlanması ve uygulanması da böyledir ve.. bütün öğretmenlerle birlikte tüm halkın sorunudur."

Bu temel esaslardan hareketle TÖS'ün önerdiği birleşme biçimi 'Milli tipte' bir sendikada örgütlenerek tek merkezden genel yönetimdir. Yönetim organlarının kuruluşunda ise, her öğretim basamağındaki üye sayısına orantılı olarak temsil olanağının sağlanması esas teşkil etmektedir. Bunun yanı sıra, değişen ihtiyaçları karşılamak için her basamak esas alınarak bölümlerin kurulması ön görülmektedir.

TÖS tezine karşı, özünde oportünizmin hedefi saptırıcı ve bölücü özelliklerini taşıyan Aren-Boran oportünizminin tezgâhladığı İLKSEN tezi ise şöyledir:

İLKSEN TEZİ : "27 Mayıs 1960 hareketine kadar öğretmenler, bilinçli ve örgütlü olarak, biz kimiz, kimden yanayız, kime karşı kimle birlik döğüşeceğiz sorusuna açıkça cevap verip ortaya eylem koymamışlardır.. Sendika, sömürüye karşı emeğin korunması ve giderek emeğin kurtuluşu mücadelesinin aracıdır.. Bu mücadele ayakta kalma mücadelesidir. Ama temel mücadele değildir. Asıl mücadele, ülkesinin diğer devrimci güçleriyle birlik olup hiçbir zaman sömürülmeyecek düzeni gerçekleştirmektir... sendikalar iş dalları ve iş şartlarına göre kurulup üyelerin özlük hakları için mücadeleyi verirken, bir yandan da gerici iktidarlara karşı emeğin kurtulacağı devrimci iktidarların kurulmasına yardımcı olurlar. Bu görevlerini güçlü konfederasyonlara

katılarak ve devrimci güçlerle dayanışarak başarırlar.. İş şartlarımız ve özlük sorunlarımız için verilecek mücadele, devrim için verilecek mücadelemizle bütünleşip gelişecektir."

"..toprak ağasıyla, topraksız köylünün ve fabrika patronuyla, işçinin aynı örgüt içerisinde olması nasıl mümkün değilse, üniversite profesörü ile, lise öğretmeniyle ve orta okul öğretmeniyle, ilk okul öğretmeninin bir sendikada birleşmesi de mümkün değildir."

"..eğer bir profesör devrimden yana ise vatanseverdir, ama sınıfına ihanet etmektedir. Bir lise öğretmeni devrimden yana ise vatanseserdir, ama kendi sınıfına ihanet etmektedir ve bir ortaokul öğretmeni için de bu aynıdır. Fakat, bir ilkokul öğretmeni devrimden yana olmakla hem vatanseverdir hem de kendi sınıfının çıkarlarını savunmaktadır."

İşte bu temel görüşler çerçevesinde oluşan İLKSEN tezi 'ilk öğretim, orta öğretim, yüksek öğretim, teknik öğretim'den oluşan kademeler içerisinde sendikalaşmayı önermekte ve bir 'ÜST' örgüt olan federasyonda birleşme tezini savunmaktadır. İLKSEN'in tezinde ileri sürülen fikirlerin, koyu bir cehalet örneği olması, bilime aykırı olmasını bir yana bırakarak görünüşte birleştirici olan bu tez, özünde parçalayıcı ve bölücüdür. Çünkü: 1969 sonu itibariyle 162764 öğretmenin bulunduğu ülkemizde, 113549 ilkokul öğretmeni vardır. Bunun dışında kalan öğretmenlerin dağılımı ise şöyledir: Orta öğretimde- 28003, Yüksek öğretimde 7627 ve Teknik öğretimde-13585. Bu öğretmenlerin büyük kesimi TÖS ve İLKSEN'de örgütlenmişlerdir. İLKSEN, bünyesinde sadece ilkokul öğretmenlerini barındırmakta olup 10000 üyesi vardır. Halbuki TÖS bünyesinde bütün öğretim alanlarındaki öğretmenleri barındırmakta olup 72000 üyesi mevcuttur. TÖS'ün bünyesindeki öğretmenlerin % 86 sı (İLKSEN'in savı % 96.5 olduğudur) ilkokul öğretmenidir. Görüldüğü gibi İLKSEN'in tezinin kabul edilmesi demek, bugüne kadar devrimci eylemleriyle kendini kabul ettirmiş olan TÖS'ün ortadan kaldırılması, bugüne kadar devrimci eylemlerde hiç bir ağırlık taşımamış olan İLKSEN oportünizminin kucağında öğretmen sendikacılığını öldürmek demektir. İLKSEN tezine karşı TÖS'ün tezinin kabul edilmesi aynı şartlarla iki öğretmen sendikasının birleşmesi ve 110000 üyeli daha da güçlü milli tipte bir sendikanın ortaya çıkmasını temin edecektir.

Kaldı ki, İLKSEN'in ortaya attığı, 'böyle bir sendikada ilkokul öğretmenlerinin temsil olanağı yoktur,' safsatası gerçekle hiçbir şekilde ilişkili değildir. Çünkü, sendika yönetim organları, TÖS'ün tezinde açıkça belirtildiği gibi, her öğretim basamağındaki üye sayısına göre orantılı olarak seçilecektir. Bir diğer İLKSEN uydurması ise, TÖS'ün Personel Kanunu çıkarken ilkokul öğretmenlerinin haklarını savunmadığıdır. Böyle bir savunmanın hangi ölçüde olumlu sonuçlar vereceği bir yana, 20/7/1970 tarih ve 11039 sayılı, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına ve senatoda grubu bulunan partilerin senato grup başkanlıklarına yollanan yazıda ilkokul öğretmenlerinin hakları en açık şekilde savunulmakta ve "Personel kanunu tasarısında, ilkokul öğretmenlerini ilgilendiren bu kadar haksız ve eşit olmayan hükümler Yüce Senatonuzca da düzeltilmezse, sayıları 120 bine yaklaşan meslek grubunun tepkileri tüm öğretmen topluluğunca desteklenecek ve böylece, kanun yeni kaynaşmalara ortam hazırlamış olacaktır" denmektedir. Görüldüğü gibi tüm öğretim basamaklarını gereğinde bir öğretim basamağının hakları için kanalize ede-

bilecek olan böyle güçlü bir birleşmeye karşı İLKSEN yalan ve tahriplerle öğretmen sendikacılığını öldürmeyi yükümlenmiştir. İLKSEN'in bu konuda en büyük destekçisi olarak ortaya AREN-BORAN oportünizmi çıkmaktadır.

Tüm öğretmenlerin ve devrimcilerin görevi Aren-Boran oportünizminin, oportünist İLKSEN yöneticileriyle tezgâhladıkları oyunu açığa çıkararak, İLKSEN tezini ve bu tezde oportünizmi ezmek ve ortadan yok etmektir.

TÖS'ün doğru devrimci stratejisini, doğru devrimci eylemlerle güçlendirmek ve radikal küçük burjuvazinin sivil-aydın kesiminin bir parçası olan öğretmenleri tek milli tipte bir sendikada birleştirmek güçbirliği saflarımızı sıklaştırmak devrimci cephedeki çabaların bir yanı olmalıdır.

ORTA DOĞU

YÜRÜTÜLEN PAZARLIKLAR

Amerikan emperyalizminin Orta-Doğu'daki en güçlü ortağı siyonist İsrail hükümetinin saldırgan politikası, Arap halkları arasında giderek güçlenen bir ulusal kurtuluş hareketinin doğmasına yardımcı oldu. Halklarını sağlam bir biçimde örgütleyip silahlandırmaktan korkmaları; zayıf hissettikleri iktidarlarının her an bir karşı darbe ile yıkılabileceği korkusu içinde olmaları yüzünden, kuvvetlerinin önemli kısmını cepheye sürmemeleri; sağlam bir ideolojik ölçüleri olmadığı için aralarına kolaylıkla sızan emperyalizmin ajanlarının faaliyetleri nedenleriyle, küçük burjuva diktalarının 5 Haziran 1967 Savaşında faşist İsrail hükümeti karşısında çabucak çözülmeleri ve bu kolay yenilgide Ürdün, Lübnan, Suudi Arabistan gibi işbirlikçi Arap hükümetlerinin büyük ihanet paylarının açıkça gözükmesi, Arap milliyetçilerine yeni savaş örgütleri kurma gereğini duyurdu ve böylece ilk fedayi örgütleri doğmaya başladı.

İçlerinde küçük burjuva diktalarının, emperyalizmin kontrolü altındaki gerici Arap rejimlerinin ve örgütlerinin ajanlarının sızdığı ilk fedayi örgütleri küçük burjuva milliyetçilerinin insiyatifinde kuruldu. Emperyalizmin ajanlarının çabaları ve hareketin yönetimini elinde tutan küçük burjuva milliyetçilerinin sınıfsal nitelikleri, küçük burjuva ideolojisinin milli demokratik devrimi tamamlayacak ve gerçek bir halk savaşına öncülük edebilecek güçten yoksun olması nedenleriyle, fedayi hareketi başlangıçta sadece İsraili hedef alan dar çerçeveli bir askeri hareketten (sınırlarda sürdürülen komando baskıları) öteye geçemedi. Şüphesiz, başta Filistin halkı olmak üzere bütün ezilen Arap halklarının demokratik taleplerine acil çözüm yolları bulunması gereken ve dar çerçeveli bir askeri hareketten öteye geçirilmemeye çalışılsa da halkın emperyalizme karşı silahlı bir mücadele süreci içine girdiği Filistin gibi hareketli bir bölgede ahtapotun bir koluna (İsrail hükümetine) karşı savaşılırken diğer kolları ile (işbirlikçi Arap rejimleri ile) uzun süre uzlaşmalı bir tavır sürdürebilmek, Arap halkının devrimci atılımını sadece İsrail'e karşı yürütülen dar çerçeveli bir askeri hareket içinde boğmak mümkün değildi. İşte, Arap marksist-leninistleri'nin çeşitli küçük burjuva örgütleri içindeki faaliyetleri, doğru devrimci strateji izleyen marksist-leninistlerin önce Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi'ni ve peşinden de cephenin esas yöneticisi durumuna gelecek olan marksist-leninist bir partiyi oluşturmaları ve bunların gerici Arap rejimlerine karşı kesin politik tavır takınıp, küçük burjuva milliyetçileri-

ne karşı da doğru bir cephe politikası izlemeleri; emperyalizme ve yerli ortaklarına karşı amansız bir halk savaşı veren başta Çin-Hindi halkı olmak üzere Dünya halklarının mücadelelerinin etkileri; dar bir askeri hareket çerçevesinde olsa da, kesintisiz sürdürülen komando baskınlarının faşist İsrail hükümetini belirli ölçüde rahatsız etmesi ve bu hükümetin Amerikayı da yanına alarak yaptığı baskılar sonucu İşbirlikçi Ürdün ve Lübnan hükümetlerinin fedayileri geriden vurma çabaları, hareketi daha radikal anti-emperyalist bir çizgiye çekti. Giderek emperyalizmin ajanlarının kontrolü altındaki fedayi örgütleri silinmeye, küçük burjuva milliyetçilerinin kontrolü altındaki örgütlerinin içinden emperyalizmin ajanları ve harekete ayak uydurmayan küçük burjuva milliyetçileri ayıklanmaya, Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi gibi marksist-leninistlerin yönetimindeki bir cephe hızla gelişmeye, hareket içinde marksist-leninist unsurlar ağırlık kazanmaya, daha radikal anti-emperyalist bir çizgiye gelen küçük burjuva milliyetçilerinin yönetimindeki fedayi örgütleriyle marksist-leninistlerin yönetimindeki örgütler arasında sağlam bir anti-emperyalist milli cephe oluşmaya başladı. Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesinin zorlu bir mücadele sonucu kabul ettirdiği "faşist İsrail Devleti yenildikten sonra, Arapların ve Yahudilerin bir arada yaşayabilecekleri ve emperyalizm ile göbek bağı olmayan bütün sınıfların temsil edilebileceği Demokratik Filistin Halk Cumhuriyeti" ilkesini hedef olarak kabul eden ve aralarında El-Feth, El-Saika, Filistin Halk Kurtuluş Cephesi ve Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi gibi en güçlülerinin de bulunduğu onbir fedayi örgütünün aynı askeri komutanlık altında birleşmesi, oluşan söz konusu anti-emperyalist milli cephenin en somut örneğidir. Sözün kısası, Siyonist İsrail hükümetinin Filistin'deki saldırgan politikasının dar çerçeveli bir askeri hareket, sınırlarda yürütülen komando baskınları biçiminde parlattığı kıvılcım, Arap dünyasında ve bütün Orta-Doğu çapında emperyalizmi ve yerli köpeklerini yakacak güçlü bir ateş, amansız bir halk savaşı olma yolunda hızla gelişti.

Hareketin kontrolunu giderek marksist-leninistlerin ele almaya başlaması ve hareketin bir halk savaşı olma yolundaki gelişimi, başta Amerikan emperyalizmi ve işbirlikçi Arap hükümetleri olmak üzere küçük burjuva diktalarının ve yine emperyalizme karşı verilen silâhlı halk savaşlarını kendi devrim stratejisine aykırı bulan Sovyetler Birliği'nin telaşlanmalarına, hareketi durdurabilmek için çareler aramalarına yol açtı. Panik içinde olan işbirlikçi Ürdün ve Lübnan hükümetleri Amerikan emperyalizminin etkisiyle de en soldaki Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi ve Filistin Halk Kurtuluş Cephesi gibi örgütlere saldırarak kendileri için başarısızlıkla sonuçlanacak olan son büyük Lübnan ve Ürdün çatışmalarını başlattılar. Bu hareketin Ürdün ve Lübnan'daki gibi tertiplerle kolay kolay yıkılamıyacağı, harekete karşı kesin bir silâhlı saldırıya girişmenin ise, Arap halklarının uyanma sürecini çok daha kısaltacağı gerçeğini kavrayan emperyalizm, Sovyetler Birliği ve Mısır Hükümetleri ile de anlaşarak "Rogers Planı" diye adlandırılan barış planını tezgâhladı. Ateş-kesin sağlanması, Arabuluculuk çalışmalarının yeniden başlaması, İsrail'in 1967'de işgal ettiği topraklardan çekilmesi ve Arap devletlerinin de onun varlığını kabulleri olarak özetlenebilecek bu Amerikan Ba-

rış Planı (!) ile fedayi örgütlerinin varlık nedenleri ve gelişme şansları ortadan kaldırılmaya, emperyalizme bütün Orta-Doğu çapında korkulu rüyalar gördüren daha doğum halindeki halk savaşı bastırılmaya, Orta-Doğu'nun statükosu muhafaza edilerek emperyalizmin menfaatleri garanti altına alınmaya çalışılmaktadır. Gelişen halk savaşı karşısında işbirlikçi Arap rejimlerinden sonra kendi iktidarlarını da tehlike altında gören küçük burjuva diktalarından Mısır'ın plana hemen "evet" demesinin, Irak dışında, (bunun da ciddiyeti kesinlikle belli değil) diğerlerinin ise önemli bir tepki göstermemelerinin pek garipsecek bir yanı yoktur. Dünyadaki baş çelişkiyi sosyalist ülkeler ile kapitalist ülkeler arasındaki çelişki olarak gören ve geri kalmış ülke halklarını dünya devriminin yardımcı gücü olarak kabul eden; emperyalizmin gücünü abartıp bir nükleer savaş fobisi içinde yaşadığı için silâhlı halk savaşlarını kuşku ile izleyen ve onlara gereken yardımı yapmaktan kaçınan; kapitalist dünyayı teknik ve ekonomik alanda geçip sosyalizmin gücünü bütün dünyaya ispat ederek barışçıl bir yolla sosyalizme geçişin mümkün olabileceği hayali içinde yaşayan ve bu yüzden başta anti-emperyalist görünümlü küçük burjuva diktaları olmak üzere karşı-devrimci hükümetlerle de sıkı ekonomik ilişkiler kuran, kapitalist dünyanın pazarlarını ele geçireceğim diye bu tip hükümetlere her türlü ekonomik ve askeri yardımı yaymaktan kaçınmayan Sovyetler Birliği de, Kamboçya olayındaki tavrının hemen arkasından, Orta-Doğudaki bu tavrı ile emperyalizmin ekmeğine yağ sürdüğünü bir kere daha açıkça göstermiştir.

Marksist-leninistlerin ideolojik etkinlikleri altında olan onbir fedayi örgütünün birleşmesiyle meydana gelmiş ortak askeri komutanlığın sert tepkisiyle karşılaşan bu barış tuzağı, daha işin başında fiilen uygulanamaz duruma gelmiştir. Ortak askeri komutanlık, işbirlikçi Arap hükümetlerine ve Mısır küçük burjuva diktasına karşı her şeyi göze alıp kesin tavır takınmış ve ateş-kes sağlanamamıştır. İsrail'deki fanatik sağın barış planına karşı gösterdiği sert muhalefet de göz önüne alınırsa, "Rogers Planı"nın suya düştüğü açıkça gözükmektedir. Böylece, topraklarından sürülmüş, sefalete, açlığa mahkûm edilmiş Filistin ve diğer yoksul Arap halkları gözleri önünde oynanan bu oyun sayesinde, kimlere güvenmek gerektiğini kimlerin gerçekten kendilerinden yana olduğunu, zafere hangi yoldan gidilebileceğini daha iyi anlamışlardır. Doğru devrimci stratejiyi izleyen marksist-leninistlerin hareket içindeki etkinlikleri bir kat daha artmış, hareket Filistin ve diğer yoksul Arap halklarının desteğini bir kat daha fazla almış, öncelikle bölgede emperyalizmin en zayıf halkalarından Ürdün ve Lübnan rejimlerini yıkacak olan halk savaşı yolunda bir adım daha atılmıştır. Bütün Orta-Doğu ve dünyamızda emperyalizm yıkılana dek halk savaşları sürecek ve gelişecektir. Gerçek barış, ancak uzlaşmaz sosyal menfaat çelişkilerinin yok olduğu bir dünyada kurulabilecektir. Marksist-leninistlerin, gerçek halk savaşlarının parolası, barış için savaştır!

ASYA

KAMBOÇYA HALKININ ZAFERİ

Kamboçya halkı Amerikalı saldırganlara ve işbirlikçilerine acı bir ders vermiştir. Büyük umutlarla bu ülkeye saldıran Amerikan emperyalizmi yediği şiddetli darbe karşısında şaşkın tavuğa dönmüştür. Gö-

rünüşte Kamboçya'yı terketmiştir, ama yetkili sözcülerin ağzıyla, karşı-devrimci hükümet kuvvetlerini hava akınlarıyla destekleyeceğini belirtmektedir. Ne kadar direnirse direnşin, Kamboçya halkının tam kurtuluşu yakındır. Kamboçya halkının zaferi bütün dünya halkının zaferidir aynı zamanda.

Kamboçya halkı yıllardır diğer Güney-Doğu Asya halkları gibi Japon, Fransız ve Amerikan emperyalistlerine karşı yiğitçe mücadele vermektedir. Fransızlara karşı 1950'lere kadar yürütülen mücadele salt milliyetçi çizgide, birbirinden kopuk ayaklanmalar şeklinde olmuştur. Bu tarihten sonra marksist-leninistlerin güçlenmesi ve 1951'de Viet Bac'ta imzalanan Viet-Lao-Khmer anlaşmasıyla Fransa'ya karşı ortak mücadele kararı alınmasından sonra ülkedeki devrimci harekette önemli bir gelişme başlamıştır.

1954 yılında "Kızıl Khmer" gerilla birlikleri yeniden ve sağlam bir biçimde örgütlenmiştir. Artık Amerikan emperyalizmine karşı sosyalistlerin öncülüğünde bir millî demokratik devrim söz konusudur. Uzun süre kaypak ve sallantılı bir tutum izleyen Sihanuk da bu tarihlerden itibaren hızla devrimci çizgiye yaklaşmaya başlamıştır.

1965'te ABD'nin bazı ekonomik imtiyazlar elde etmek için baskı yapması sonucu, Kamboçya-ABD diplomatik ilişkileri kesildi. Bu gelişimden ürken işbirlikçi Lon Nol-Sirik Matak kliği CIA'nın yardımıyla "Hür Khmerler" denilen birlikleri kurdu. Bu birlikler Tayland ve G. Vietnam'da üslenmişlerdi. 1966 yılında oynanan "Hür seçim" komedisi Sihanuk'un gözünü iyice açtı. Lon Nol ve Sirik Matak ise halk tarafından çok sevilen Sihanuk'u devrimci güçlerden tecrit etme politikası uygulamaya başladılar. Bunda başarı da kazandılar. Bir süre sonra CIA ajanları ve işbirlikçiler, hükümete iyice yerleştiler. Meclisteki sosyalist milletvekili ve bakanlar ise Kuzey'de üslenmiş bulunan gerillaların yanına çekildiler.

1969 yılında ortamı uygun bulan Lon Nol-Sirik Matak kliği Sihanuk'un daha önce karşı çıktığı ekonomik anlaşmaları ABD ile peşpeşe imzalamaya başladı ve zaten kötü durumda bulunan ülke ekonomisini yabancı sermayeye peşkeş çekmeye başladı. Sihanuk'un sosyalist ülkeler gezisi suçluluk kompleksi içindeki bu kliğe büyük korku verdi. Nihayet yine CIA'nın yardımıyla 18 Mart darbesi tezgâhlandı. Emperyalizm Sihanuk'un sosyalist ülkelerden yardım sağlayarak ülkedeki işbirlikçileri bertaraf edeceğini düşünmüştü. Bu da ABD için "Domino Oyununun başlanması" anlamına gelmekteydi. ABD'de Eisenhower zamanınında ortaya atılan "Domino Teorisi"ne göre Güney-Doğu Asya ülkelerinden birinin bağımsızlığını elde etmesi peşinden bütün diğer ülkelerin kurtuluşunu getirecektir; eğer ABD bu bölgede etkin olmak istiyorsa, hiçbir ülkenin bağımsızlığını elde etmesine müsaade etmemelidir. Bunun yanısıra, Amerikan emperyalizmi Laos ve Vietnam'da çok sıkışık durumdadır; işbirlikçi Tayland hükümeti ise devamlı olarak yardım dilenmektedir; ve ABD'nin de, gerektiğinde kullanmak üzere, yeni üslere ihtiyacı vardır.

Darbe haberini Moskova'dan Pekin'e gitmek üzere yola çıkmadan kısa bir süre önce haber alan Sihanuk, Endonezyalı Sukarno gibi sessiz durmadı. Pekin'de Millî Birlik hükümetini kurdu ve Millî Cepheyi kurma ve direnişi örgütleme faaliyetlerine girişti. Bu arada başkent Phom Pen'de 300 kişinin ölümüyle sonuçlanan protesto gösterileri yapılıyor, Kızıl Khmer'ler hükümet kuvvetlerine göz açtırmıyorlardı.

Bu tepki ABD'yi şaşkına çevirmişti. Nihayet 30 Nisan'da Amerikan askerleri Kamboçya'ya girdiler Aynı gece yaptığı televizyon konuşmasında Nixon Amerikalı'ların şoven duygularına hitap ederek "ABD'nin ikinci sınıf bir devlet olmadığını göstereceklerini" söylüyor ve "Bölgede Kuzey Vietnam karargâhlarının üslenmiş olmasını" işgale gerekçe olarak gösteriyordu. Bu sözler hemen ertesi gün birçok ABD'li general tarafından yalanlandı; Kamboçya'da Viet-kong karargâhı yoktu. Ayrıca gerilla savaşında karargâhlar seyyardır; aynı yerde hiçbir zaman uzun süre durmazlar. Emperyalistler de bunu çok iyi bilir.

ABD'de ve bütün dünyada Amerikan saldırısına karşı tepki büyük oldu. ABD'nin hemen bütün şehirlerinde ögrenciler anti-militarist gösterilere giriştiler. Gösteriler sırasında faşist Ulusal Muhafız Kuvvetlerinin ateş açması sonucu ikisi kız, ikisi zenci, altı öğrenci öldü. Avrupanın bütün başkentlerinde de gösteriler düzenlendi. SSCB ve Çin Halk Cumhuriyeti başta olmak üzere, bütün sosyalist ve anti-emperyalist hükümetler bildiriler yayınlayarak ABD emperyalizmini kınadılar.

Hükümet sözcüleri işgal hareketine, ağırlığını gerilla savaşına karşı özel olarak yetiştirilmiş, helikopter ve özel silâhlarla donatılmış I. Hava Süvari tümeninin teşkil ettiği, 6500 Amerikan askerinin ve 3500 Güney Vietnam askerinin katıldığını söylemişlerdir. Oysa daha sonra kendilerinin de itiraf ettiği gibi, harekâta 50 bin Amerikalı, 40 bin de Güney Vietnam ve Tayland'lı katılmıştır.

Gerillalar işgali zamanında haber alıp geri çekilmişlerdi. Bunun üzerine çılgına dönen saldırganlar, vahşi katliam hareketine giriştiler. Özellikle Snuol şehrinde yürütülen katliam ve yağma hareketi "Hür Dünya" bekçisi Amerikan askerinin gerçek yüzünü göstermesi bakımından önemlidir. Hiçbir başarı elde edemeyen saldırganlar köylerden topladıkları pirinçleri ve basit silâhları savaş ganimeti diye göstermeye ve vahşice öldürdükleri köylüleri "cezalandırılmış komünist çeteci" diye ilân etmeye başladılar.

Lon Nol-Sirik Matak kliği ise, CIA'nın isteğine uygun olarak, daha önce Fransa tarafından da denenmiş bulunan, Kamboç ve Vietnam halklarını birbirlerine kırdırtma politikası uygulamaya başladı. 7 milyon nüfuslu ülkede yaşayan 600 bin Vietnamlı'nın "Komünist saldırılarından" sorumlu olduklarını ilân etti ve bunların binlercesini Takeo toplama kampında öldürttü. Fakat bu oyun da tersine döndü. ABD'li efendileriyle birlikte Kamboçya'ya giren G. Vietnam'lı askerlerin yaptıkları, Kamboçya halkına hangi Vietnamlının dostu, hangisinin düşman olduğunu açıkça gösteriyordu.

Savaşın ilk günlerinde sessizce geri çekilen gerillalar, işgalci kuvvetlerin iyice yayılmasından sonra şiddetli bir karşı hücuma geçtiler. İlk olarak Fransız ve Amerikan şirketlerine ait olan Heveas ve Krek plantasyonlarını ele geçiren gerillalar bir süre sonra ünlü Angkor harabelerinin ve ülkenin en büyük hava alanı Seam Reap'ın bulunduğu bölgeyi bütünüyle denetimleri altına aldılar. Amerikalıların şaşkınlığı geçmeden güney-batı'da da şiddetli bir hareket başladı. Başkent Phom Pen'i bölgenin en önemli limanı olan Nompong Speu'ya bağlayan 5 numaralı kara yolu kullanılmaz hale getirilmiş ve başkentin civarındaki bütün demiryolları havaya uçurulmuştu; Nompongspeu da gerillaların eline düşmekte gecikmedi. Bu döneme kadar gerillalar 10 bin den fazla Amerikan

ve hükümet askerini savaş dışı bırakmışlardı. Bundan sonra ana savaş merkezi Phom Pen'in 400 km. kuzey-doğusuna geçti. Gerillalar Labersiek ve Bo Keo şehirlerini aniden elerine geçirdiler ve Stung Trend bölgesine tamamen hâkim oldular. Bu arada ülkenin en önemli silâh deposu Loggvet, gerillalar tarafından tamamen sarılmış durumdaydı ve çember hükümet kuvvetlerine ve depodaki mühimmatlara azamî zarar verildikten sonra kaldırıldı.

Bu büyük bozgunlar üzerine Amerikan kuvvetleri birçok bölgeye zehirli gaz serptikten sonra çekildi. Fakat G. Vietnam ve Tayland askerleri halâ ülkededir ve ABD hava akınları ve bombardımanlarla bunları desteklemektedir.

Nixon bu işgalin Asya, Afrika ve Lâtin Amerikadaki "hür hükümetlerle" güven verecek bir teminat olduğunu söylüyordu. Fakat Nixon'un teminatının nasıl kof birşey olduğu ve Amerikan emperyalistleri ne kadar çaba gösterirlerse göstersinler halkın kurtuluşunun mutlak ve kaçınılmaz olduğu açıkca ortaya çıktı.

Amerikan emperyalizminin Kamboçya halkı karşısındaki bozgunu sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki işbirlikçileri şaşkına çevirirken, emperyalist kampta da bir süredir gelişen parçalanmayı hızlandırdı. Fransız ve İsveç hükümetleri Amerikan saldırısını sert bir dille yermekten çekinmediler. ABD'nin içinde de büyük bir kaynaşma başladı. Savaş aleyhtarı öğrenci, memur, işçi gösterilerinin yanısıra, savaş tekelleri dışında kalan tekeller şiddetli bir kampanya açtılar. Bu tekellerin sözcülerinden birinin "II. Dünya savaşından beri süregelen savaş ekonomisini" ABD'nin artık terketmesi gerektiği şeklindeki sözleri çok ilginçtir. Bu da "Barışçı ABD"nin gerçek yüzü.

Savaş, üretim malları ve dayanıklı tüketim malları sanayisinde büyük buhranlar yaratmaktadır. Bu buhranlar da işsizliği arttırmaktadır. Geçen yıl % 4 olan işsizlik oranının, bu yıl 4.100.00 kişi ile % 5 e çıkması (1929 büyük ekonomik buhranında bu oranın % 7 olduğu düşünülürse) ABD'nin ne kadar büyük bir hızla ekonomik buhrana gittiğini göstermektedir. Savaş tekelleri dışındaki tekeller üretimlerini, Nixon'un "Vietnamlaştırma" politikası ve "Guam doktrinine" uygun olarak, nisbî bir barış dönemine göre planladıkları için büyük bir şaşkınlığa düşmüşlerdir. Bir günde 1370 şirketin hisse senetlerinde korkunç düşmeler olmuştur. İmalât endüstrisinde faaliyet gösteren şirketlerin kârlarında % 13 düşme görülmektedir. Nixon'un danışmanları tarafından 1970 ve 1971 yılları bütçe açığının 1,3 ve 1,7 miyar dolar olacağının söylenmesi yetkili iktisatçılar tarafından şiddetle yalanlanmıştır. Bu iktisatçılara göre 1970 ve 1971 yılları bütçe açığı en iyimser tahminle 5-6 milyar dolar olacaktır. ABD ekonomisinin bu çöküşü ABD yöneticilerini yarı-sömürge ülkelerdeki işbirlikçi hükümetlere yapılan yardımlarda kısıntı yapmaya götürmüştür. Bu kısıntının tabiî sonucu yarı-sömürge ülkelerde büyük buhranların doğması olacaktır. Bu buhranın belirtileri ülkemizde de açıkca görülmektedir. ABD, bir başka tedbir olarak, Batı Avrupa'da Federal Almanya'yı elden kaçırmamaya uğraşırken, Uzak Doğuda' da, son yıllarda büyük gelişmeler gösteren ve emperyalist yağmaya yeniden katılmak için fırsat kollayan Japonya'yı Güney-doğu Asya'daki harekete ortak yapma çabasındandır. Yağmadan ona da bir pay verip kendi ekonomisini yoluna koyana kadar hareketin yükünü bir miktar da ona yüklemek arzusundadır.

Japonya da bu anlaşmaya dünden razıdır. Çünkü Mitsubishi savaş tekelinin ve dokuma endüstrisinin yeni pazarlara ihtiyacı vardır. ABD dışişleri bakanı Rogers'in son Japonya gezisi ve görüşmelerden sonra tarafların açıkca belli olan memnunlukları bu ittifakın delilleridir.

Amerikan emperyalizmini ve işbirlikçilerini en çok korkutan şeylerden birisi de Vietnam, Laos ve Kamboçya halklarının yaptığı ittifak olmuştur. Pekin'de Kamboçya Millî Birlik Hükümetini kuran ve Kamboçya emperyalizme karşı savaşan bütün güçleri Kampuçi Millî Birleşik Cephesinde toplayan Sihanuk'un en önemli girişimlerinden biri de Laos, Vietnam ve Kamboçya'daki mücadelelerin birleştirilmesine önayak olması olmuştur.

24-25 Nisan 1970'de Kampuçi Millî Birleşik Cephesi başkanı Prens Souphauouvong, Güney Vietnam Millî Kurtuluş Cephesi Merkez Komitesi Prezidyum başkanı Nguyen Hou Tho, Demokratik Vietnam Cumhuriyeti başbakanı Dham Van Dog'un katıldığı "Hind-i Çini Halkları Zirve Konferansının" Amerikan emperyalizmine karşı ortak mücadeleye ilişkin önemli kararlar alması emperyalizmi ve işbirlikçilerini bir kez daha şaşkına çevirmiştir. Bölgesel gerilla savaşları karşısında bile tutunamayan Amerikan askerlerinin, bütün Güney-Doğu Asyada ortak mücadele halinde yürütülecek savaş karşısında durumlarının ne olacağı açıktır.

Emperyalizm bütün dünyada ekonomik, siyasal ve askerî açıdan tam bir bozgun halindedir. Her geçen gün dünya halklarının zaferine yeni bir şey eklemektedir. Ezilen uluslar bağımsızlıklarını tırnakla sökercesine kazanmakta ve hızla sosyalizme doğru ilerlemektedirler.

A F R İ K A

GÜNEY AFRİKA

Son günlerde Güney Afrika Cumhuriyeti, İngiltere'de iktidara yeni geçen muhafazakar Partinin bu ülkeye silah satmaya tekrar başlayacağını açıklamasıyla gazete köşelerinde duyulur oldu. Birkaç yıldır Birleşmiş Milletler'in ambargo kararına uyan İngiltere, 300 milyon Sterling (10,8 milyar TL.) tutarındaki bu ticareti Fransa'nın tekelinde bırakmaya niyetli görünmüyor. Muhafazakar Parti seçim kampanyasında Güney Afrika Cumhuriyeti ile ilişkisi olan firmalardan mali destek görmüştü, ayrıca "bölgede beliren Sovyet tehdidi" gibi bir de mazaretleri vardı. Dünya kamuoyunda tepkilere ve Zambia'nın Commenwealth'den çekilmeye karar vermesine yol açan, Muhafazakar milletvekillerinin bile bir kısmının katılmadığı bu "bomba açıklama" sanıldığından daha önemsiz dir. Senelerdir insafsız bir baskı düzenini sürdürmekte olan Güney Afrika Cumhuriyeti, zaten emperyalist ülkeler tarafından desteklenmektedir. Bu destek olmadan da ne Güney Afrika Cumhuriyeti'nin ne de faşist komşularının ayakta durması imkansızdır.

300 yıl kadar önce ilk olarak Hollandalılar'ın yerleşmesiyle beyaz "uygar" insanı tanıyan bölge halkı, o günden beri eşi görülmemiş bir zulüm ve işkence altında sömürülmektedir. 19. Yüzyılda ingilizlerin Hollanda kökenli "afrikaner" leri doğuya sürmesiyle "beyaz uygarlık" daha fazla yayılma imkânı buldu. Çoğu çiftçilik ile uğraşan Afrikanerler yerli halkın topraklarını zaptediyorlar, onları köle olarak çalıştırıyorlardı. Yerlilerin isyanları genellikle kanlı bir şekilde bastırıldı, bir türlü boyun eğmeyen Basuto ve Swazi halkı da İngiltere tarafından "himaye" altına alındı-

lar. 19. Yüzyılın sonlarında doğuda altın ve elmas bulunması üzerine çiftçi Afrikanerler İngilizlerle ünlü Boer Savaşına (1899 - 1902) giriştiler. Savaş, madenlere göz koymuş olan İngilizlerin galibiyeti ile son buldu. Afrikanerler İngilizleri kölelerine ortak olarak kabullenmek zorunda kaldılar. Böylece Boer eyaletleri İngiliz eyaletleri ile birleşti ve Güney Afrika Birliği kuruldu. Birlik 1926 da Avrupa'ya karşı tam bağımsızlık elde etti. Kara Afrika'da bağımsız bir beyaz devleti kurulmuş oldu. Birinci Emperyalist Dünya Savaşından yenik çıkan Almanya'nın Afrika'daki sömürgelerinden Güney Batı Afrikayı (Namibia) Cemiyet-i Akvam mandasının "prensiplerine uygun" olarak idaresi altına alan Güney Afrika Cumhuriyeti, bu ülkeyi sömürmeye, Birleşmiş Milletlerin defalarca verdiği kararlara (!) rağmen, günümüze kadar devam ettirdi. Almanların Namibia'daki Nama ve Herero kabilelerini neredeyse tamamen ortadan kaldırarak işgal ettikleri topraklar bir avuç beyazın eline geçmiştir. Bugün Namibia'da 650 bin yerli, 75 bin beyaz yaşamaktadır. 1913 de sayıları 14.830 olan beyazlar 11,5 milyon hektar araziye sahiplerken, 1962 de 72 bin beyaz 40 milyon hektarlık sahayı elinde tutuyordu. Yerlilere ise 21,8 milyon luk çorak arazi kalmıştı.

1964'de Birleşmiş Milletler Sömürgecilik Özel Komitesi'nin hazırladığı bir raporda, Namibia'nın doğal kaynaklarını sömüren Avrupa, Amerikan ve Güney Afrika sermayesinin aynı zamanda Güney Afrika hükümetini Birleşmiş Milletler'e karşı destekledikleri anlatılmaktadır. Güney Afrika'da, İngiliz ve Amerikalıların elinde olan iki şirket bölgenin madenlerinin % 94'ünü kontrolu altında tutmaktadır. Bir yandan da topraklarından sürülen, madenlerde köle olarak çalıştırılan yerliler, tamamiyle sunî olan 10 bölgeye ayrılmakta ve bu "anayurt"lardan dışarı çıkmaları izine bağlanmaktadır. Bir İngiliz iş adamı **Time** dergisine verdiği demeçte, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin hükümetine ne kadar minnettar olduğunu şöyle anlatıyor: "Irk ayırımı olmasaydı, kendi seçtiğimiz yerlere yatırım yapmayı aklımızdan bile geçirmezdik".

Beyazların Namibia'ya bağımsızlık vermekte direnmelerinin, Birleşmiş Milletler kararlarını hiçe sayarak da olsa, sebebi elmas rezervlerinin 7-8, bakır rezervlerinin de 15-20 yıl sonra tükeneceğinin hesaplanmış olmasıdır.

"APARTHEID"

"Irkların birbirinden ayrı olarak gelişmesi" anlamına gelen, aslında pratik olarak en koyu ve insafsız ırkçılığın karşılığı olan "apartheid" sayesinde Güney Afrika Cumhuriyeti Afrika'nın en zengin ülkesi ve emperyalistlerin rüyalarındaki memleket haline gelmiştir. İkinci Emperyalist Savaş'a kadar İngiltere paralelinde ve Alman düşmanı olan Birleşik Parti idaresinde sömürüyü sürdüren beyazlar, 1948'de, nazizm'in bütün dünyada nefretle anıldığı sıralarda, iktidara faşist Milli Parti'yi getirdiler. (Birleşik Parti savaş boyunca Nazi aleyhtarı bir tutum izlemişti.) Başa geçen faşistler 1950 de çıkardıkları anti-komünist Kanun ile işe başladılar. Bu kanunda komünizm o kadar yuvarlak bir şekilde tanımlanıyordu ki, ırk ayırımına karşı olan beyazların da cezalandırılması mümkün oldu. Terör kanunları birbirini kovaladı. Duvara yazı yazmayı sabotaj olarak kabul eden ve "sabotör" leri idama kadar götüren kanunlar yürürlüğe girdi. Tutuklanmadan nezarette kalma süresi 90 güne çıkarıldı, böylece bir kimse 90 günde bir

yeniden "yakalanarak" ömür boyu nezarethanede tutulabiliyordu. Bir iki yıl içinde yapılan ve 1315 kişinin yargılandığı 111 siyasi davanın sonuçları şöyledir: 44 ölüm cezası, 12 müebbed hapis, 894 kişi toplam olarak 5713 yıl hapis, 340 beraat, 1 kırbaç cezası, 4 bilinmeyen, 18 kişi için de tutukluluğun devamı. Bugün hapishanelerde en az 20 bin kişinin bulunduğu tahmin edilmektedir.

Bütün bu şiddet tedbirlerinin sebebi yerli halkın insafsızca sömürülmesidir. 1936 yılında oy hakkından resmen mahrum edilen siyahlar milyarlar değerindeki kârların temel kaynağıdır. Her yıl biraz daha artan dış baskılar ekonomiyi siyah adamın emeğine iyiden iyiye muhtaç bırakmıştır. Aynı zamanda madenlerin her geçen gün daha derinlerden çıkarılması gerekmekte, bu da ancak bedavaya yakın ucuzluktaki insan emeği ile kârlı olmaktadır. Aşağıdaki tablo siyahların nasıl her yıl artan bir hızla köleleştirildiklerini ortaya koymaktadır. (Bu rakamlar Güney Afrika Cumhuriyeti hükümeti tarafından yayınlanmıştır.)

Güney Afrika Madencilik Sanayiindeki Yıllık Ücretler ve Toplam Üretim

Yıllar	Ortalama ücretler (Sterling) Beyaz	Siyah	Maden üretimi (Sterling milyon)
1944	790	75	113
1954	1023	71	250
1961	1200	70	460

Öte yandan yalnız altın ve uranyumda kârlar 1963 de 156 milyon Sterling'e (5,6 milyar TL.) ulaşmıştı ve her yıl % 7 artmaktaydı.

İmalât sanayiinde de eşitsizlik büyümektedir. Sanayide çalışan yarım milyon Afrikalı yerlinin ücret gelişimi şöyledir.

Yıllar	Yıllık ücretler (£) Beyaz	Siyah	Siyah beyaz (%)
1925-26	205	50	24,6
1944-45	364	107	29,3
1960-61	1000	212	21,1

1944-45 deki ücret oranında siyahlar lehine artışın sebebi II. Dünya Savaşıdır. Güney Afrika Cumhuriyeti'nde siyahlar orduya alınmadığı için o sıralarda ücretleri, sayısı azalmış olan beyaz işçilere biraz yakın tutulmuştu. Savaştan sonra faşist hükümet bu geçici eşitsizliği (!) telafi etti.

Malların fiyatı ise hızla ve beyazların gelirine göre artmaktadır. 1963 de 5 kişilik bir ailenin geçinebilmesi için ayda asgari 23 Sterling (828 TL.) bir gelir gerekirken, Afrikalı bir aile ortalama 15 Sterling (546 TL.) dahi kazanamıyordu. Güney Afrika Cumhuriyeti'nin en büyük liman şehirlerinden biri olan Durban'da yapılan bir araştırmada, Afrikalı ailelerin % 60'ının günde bir kere yemek yediklerini gösteriyordu. Bunun sonucu olarak hastalık ve erken ölüm o kadar yaygındır ki, bu konuda "resmi rakamlar mevcut değildir"!

Irk ayırımı işbölümünde de geçerlidir. 1937-48 yılları arasında ustalık derecesine göre ırkların dağılımı şöyleydi (% olarak):

	Usta	Yarı-usta	Vasıfsız	Toplam
Avrupalı	83,8	33,8	1,5	35,4
"Yerli" (Siyah)	5,8	34,2	80,8	47,0
Asyalı (Hintli)	5,6	11,2	4,5	6,0
Melez	4,8	20,8	13,2	11,6
TOPLAM	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

İşte böyle bir tutumla Güney Afrika Cumhuriyeti milli gelirinde yıllık % 10 artış sağlayarak Afrika kıtasının en zengin ülkesi haline geldi.

YABANCI SERMAYE

25 Ocak 1965 tarihli sayısında **New York Times** şöyle yazıyor: "Güney Afrika'daki Amerikan şirketleri sermayeleri üzerinden elde ettikleri kâr oranlarını şöyle ilân etmişlerdir:

1961 de % 19,7
1962 de % 24,6
1963 de % 26,0

Böylece bu ülke Amerikalıların katıldıkları piyasaların en kârlısı olmuştur. Bir şirket % 100 lük gelir bildirmiştir."

Yerli halkının her türlü zorbalıkla köle gibi çalıştırıldığı, hükümetinin yabancı sermaye çekmek için elinden geleni esirgemediği bir ülkeye emperyalist monopollerin akın etmesi çok doğaldır. Böylece hem Güney Afrikalı beyazlar zenginleşmekte ve dış destek kazanmakta hem de emperyalistler kendileri için gerekli ham maddeyi ve dış pazarı bulmaktadırlar.

1880'lerde altın ve elmasın bulunmasıyla başlayan yabancı sermaye furyası bugüne kadar hızla gelişmiştir. Yalnız burada Güney Afrika Cumhuriyeti'nin istisnai bir özelliği var: sömürge yılları sonunda Güney Afrika Cumhuriyeti diğer Afrika ülkeleri gibi tamtakır kalmadı. Emperyalizmin Afrika'daki ileri karakolu olan Güney Afrika Cumhuriyeti'nin 3,5 milyonluk beyaz insanları, 15 milyonluk yerli ve melezin sefaleti pahasına dünyanın en zengin ülkeleriyle yarışacak bir hayat düzeyine ulaştılar. Pek az Afrika ülkesinde beyazlar bu kadar kalabalıktır. Hemen hiç birinde de politik ve iktisadi güçleri Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki kadar mutlak değildir.

Güney Afrika Cumhuriyeti'ne yatırım yapan başka ülkeler İngiltere, ABD, İsviçre ve Batı Almanya'dır. Bu ülkelerin yatırımlarının bir kısmı dolaylı olduğu ve bir kısım kârlar tekrar yatırım olarak içerde kaldığı için, kesin rakamlarla hacmini göstermek zor. Yalnız İngiliz ve ABD hükümetlerinin yaptıkları "tahmini hesaplara" göre Güney Afrika Cumhuriyeti'ne 1936-1960 yılları arasında yapılan yabancı sermaye yatırımı % 300 artarak 1,5 milyar Sterlinge (54 milyar TL.) ulaşmıştır. Bunun 1 milyarı direkt (yani kontrol edici sermaye ülkenin dışında) olarak hesaplanmıştır. Muhafazakar bir hesaba göre ise, yabancı şirketlerin kârları % 10 civarındadır ve yatırımları toplam olarak 2 milyar Sterling'e (72 milyar TL.) ulaşmaktadır. Afrika'da genel olarak plantasyon tarımı (tropik ve yarı-tropik bölgelerde sanayie ham madde üreten büyük çaptaki tarım) ve madenciliğe yatırım yapan emperyalist oligarşi Güney Afrika Cumhuriyeti'nde madencilik, imalat ve bankacılığı tercih etmektedir. Bu üçü de, tarımla beraber, ülkenin ekonomik temelleridir. Tarım geleneksel olarak Hollanda kökenli Afrikaner'lerin elindedir.

1960 yılında maden bölgesinde bir şehir olan Sharpeville'de yerlilerin düzenledikleri miting faşist hükümet tarafından kanlı bir şekilde dağıtılmış, pek çok kimse polis tarafından öldürülmüş, yüzlerce kişi tutuklanmıştı. Ardından gelen sabotaj dalgası da hunharca bastırıldı. İşte bu devre hariç, yabancı sermaye yatırımları hiç bir zaman azalmadı. Sürekli olarak arttı. Sharpeville olayından sonra Nazi liderlerinin başlattığı terör kampanyası öylesine kanlı oldu ki, Birleşmiş Milletler Güney Afrika Cumhuriyeti'ne silah ambargosu koydu. Güney Afri-

ka Cumhuriyeti Commonwealth'den daha 1961 de çıkmak ileri görüşlülüğünü göstermişti. Dünya, silah ambargosuyla oyalanadursun, yabancı sermaye yatırımları ülkeyi kendi içinde silahlanacak hale getiriyordu. Yalnız motorlu araçlar için yapılan yatırımlara bakmak bize oldukça iyi bir fikir verir:

— British Motor corporation	:	kapasitesi 90.000 motor/yıl.
— British Rover Company	:	Bu şirket ordu ve polis için Land-rover jipleri yapmaktadır.
— Ford Motor Company	:	£ 4 mil: ek yatırım
— Volkswagen	:	£ 8 mil. yatırım
— Fiat	:	£ 15 mil. yatırım
— Leyland (İngiliz)	:	£ 4 mil. yatırım
— American Chraysler Corporation	:	£ 12.5 mil. yatırım
— Renault (Fransız)	:	£ 1 mil. yatırım.

Son zamanlarda Japonların da katıldığı bu liste topu topu 3,5 milyon beyazın otomobil alabileceği bir ülkeye aittir. Demir-çelik sanayii de, patlayıcı maddelere ilaveten, yabancı sermayenin katılmasıyla hızla geliştirilmiştir. Petrolde ise ambargo gayet iyi hesaplanmış ve Portekiz'in kolonisi Angola'da yatırımlara girişilmiştir. Birleşmiş Milletler ise muntazam aralıklarla protesto notaları yayınlamaya devam etmiştir.

Emperyalistlerin böylesine kârlı bir kapıyı bir-iki kuru gürültüye bakıp da terketmeleri elbette düşünülemez. ABD hükümetinin resmi rakamlarına göre Güney Afrika Cumhuriyeti Afrika'da ABD'nin ihracat ve ithalat yaptığı ülkeler içinde birinci sırayı alıyor. (ABD'nin 1961 yılında Afrika kıtasına yaptığı toplam ihracatın % 28'i ve toplam ithalatın % 20 si Güney Afrika Cumhuriyeti ile yapılmıştı) 1960'da Güney Afrika Cumhuriyeti'ne direkt Amerikan yatırımı 286 milyon Sterlinge (10.3 milyar TL.) ulaşmıştı ve bu Afrika'ya yapılan toplam yatırımın üçte birine yakındı. İngiltere için ise, Güney Afrika Cumhuriyeti en kârlı yatırım alanıydı. 1962 de bütün dünyadaki yatırımlarından % 7 kâr elde eden İngiltere'nin, aynı yılda Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki kârı % 12,5 tu. Birleşmiş Milletler dünya kamuoyu önünde gülünç duruma düşürülürken, Hitler kalıntısı rejimin silahlandırılmasına devam edildi. Güney Afrika ordusunun subayları İngiltere'de eğitim görmekte, silah ve uçak endüstrisi için gerekli teknisyenler İngiltere'de yetiştirilmektedir. Güney Afrika'lı nükleer bilim adamlarının da eğitimini İngiltere üstlenmiştir.

BEYAZLARIN ARASINDAKİ ZITLIKLAR

Güney Afrika beyazlarının beşte üçü Hollanda kökenli Afrikaner (ya da Boer)lerdir. Geriye kalanların hemen tamamı da İngiliz kökenlidir. İngilizce konuşan Güney Afrikalılar maden sermayesinin % 99'unu, endüstri sermayesinin % 94'ünü, bankaların % 88'ini ticari sermayenin % 75'ini kontrolları altında tutmaktadırlar. Sermayenin temelini 7 şirket teşkil etmektedir. Londra'dan kontrol edilen Standard Bank, tek başına 330 milyon Sterling (11.9 milyar TL.) değerinde mülk sahibidir. Buna karşılık Afrikaner'ler beyaz işçilerin ve memurların büyük bir kısmını teşkil ediyor. İngiliz'ler bir yandan da emperyalist blok ile sıkı çıkar birliğine girmişlerdir. Afrikanerler **apart-**

heid'in baş savunucuları olmuşlardır. Bir yandan yerlileri tarlada köle gibi çalıştırmak, diğer yandan ayrıcalıklı bir işçi aristokrasisi haline gelmek ancak ırk ayırımı sayesinde mümkün olmuştur. 1930-1940'larda ortaya çıkan "Afrikaner sermayesi" hareketi yabancı (özelikle İngiliz) sermayesine karşı ilk önemli kıpırdanıştı. Emperyalistler zamanla işi tatlıya bağlamasını becerdiler ve bazı sembolik ortaklıklar kuruldu. Zaten Afrikanerler de yerlileri dış destek olmadan sindiremiyeceklerini biliyorlardı. Bu eğilimler Güney Afrika beyazları arasındaki siyasi çatışmalarda önemli izler bıraktı. Kendisi de bir çiftçi çocuğu olan bugünkü başbakan Vorster, İkinci Dünya Savaşı sırasında Nazi ideolojisi ile tanıştı. O yıllarda Güney Afrika beyaz gençleri arasında Hitler çok popüler bir adamdı ve baştaki Birleşik Parti (İngiliz taraftarı) aleyhine çalışan bir sürü faşist örgütler kuruluyordu. Vorster de bu faşist örgütlerden birisine katıldı ve "general" rütbesine kadar yükseldi. 1942 yılında şunları söylüyordu: "Biz Nasyonal Sosyalizmin müttefiki olan Hristiyan Nasyonalizmi'nin saflarında duruyoruz. Siz isterseniz bu anti-demokratik prensibe diktatörlük diyebilirsiniz. Buna İtalya'da Faşizm, Almanya'da Nasyonalizm, Güney Afrika'da da Hristiyan Nasyonalizmi diyorlar."

Vorster savaş sırasında hükümetin politikasına karşı gelmekten dolayı hapsedildi. 1944 de serbest bırakıldıktan sonra savaş bitene kadar evinde göz hapsinde tutuldu. Savaştan sonra tekrar politikaya atıldı ve 1948 seçimlerinde Milli Parti'yi destekleyen Afrikaner Partisi'ne girdi. Birkaç yıl sonra milletvekili seçilerek parlemantoya girdi. 1960 Sharpeville olayı ve onu izleyen kitle gösterileri ile sabotajlar, beyazları iyiden iyiye korkuttuğu sıralarda bu "bela"nın üstesinden gelecek tek adam olarak Vorster bulundu ve Adalet Bakanı oldu. Birkaç yılda Hitler'e parmak ısırtacak terörü ile siyahları bir süre için sindirdi. Bu sırada devrimci kuruluşlar da faaliyetlerine gizli olarak devam etti.

1966 yılında zamanın başbakanı Verwoerd Mozambik doğumlu bir parlamento memuru tarafından bıçaklandı. Memur gerekçe olarak, "hükümetin melezlerin lehine, beyazların aleyhine çalışmasını bir türlü hazmedemediğini" söyledi. Verwoerd gibi azılı bir faşist bile Afrikanerleri tatmin etmemişti. Yerine Vorster geçti. Vorster "Allah'ın kendisine emrettiği gibi kutsal yolda" ilerlemeye devam etti. Derken 1970 başlarında Yeni Milli Parti (YMP) kuruldu. YMP Vorster'i ve partisini Hollanda kökenli Afrikanerlerin kökünü kazımaya çalışmakla suçlayarak işe başladı, ileri gelen üyelerinden biri "ABD'nin emperyalist liberalizminin Afrika'da pek çok zenci hükümetinin kurulmasına yol açtığını, bundan dolayı da Güney Afrika'nın bir numaralı düşmanının Amerika olduğunu" söyledi. YMP'nin lideri Dr. Hertsog Güney Afrika Cumhuriyeti 3. Bankası'nın kurucularından ve Boer savaşının ünlü Boer generallerinden birinin soyundandı. 1958-68 yılları arasında hükümette görev almıştı. Bu arada Milli Parti'nin ırkçı tutumunu yeterli bulmayan ve derisi kara diplomatların ülkeye sokulmamasını isteyen parti içi kliğin başına geçmiş ve 1969 da partiden atılmıştı. Yardımcılarından biri ünlü bir sendikacı Komünizmle Mücadele Derneği başkanı, diğeri Rodezya'nın Dostları Derneği başkanıydı.

Faşistlerin adam dayandıramadığı, ünlü Nazi Vorster'in bile birkaç yılda çaptan düştüğü bu ülkenin, beyaz kamuoyuna ne olmaktadır? Son yıllarda kapitalist (büyük çoğunluğu İngiliz kökenli) çevrelerden hükümetin ırkçı tutumunu e-

leştiren sesler gelmektedir. Kapitalistler düşman bir dünyaya mal satmanın zorluklarından şikayet etmektedirler. Beri yandan yerli halka kıyasla yavaş artan beyaz nüfusu gelişen endüstrinin ihtiyacı olan usta işçi ihtiyacını karşılayamamaktadır. Yalnız beyazlara tanınan sendikalaşma hakkı sonucu sendikalar da ırk ayırımlarının dolayısıyla faşist partilerin kaleleri haline gelmiştir. 1948'de iktidara gelen faşistler siyahlara inşaat işlerinde ustalaşma hakkını tanımıştır ama bu ustalar ancak siyahların yerleşme alanlarında çalışabilecekler ve beyaz ustaların % 25'i kadar ücret alabileceklerdir. Bir yandan da yerlilerin grev hakkı iptal edilmiş ve yerli sendikalarının "kendi eceliyle ölmesi" sağlanmıştır. Eğer bu çevrede siyahlar çok daha beter bir duruma düşürülmemişlerse bu, kanunsuz olduğu halde yapılan büyük gösteriler ve grevler sayesindedir. Hükümet bir yandan beyaz-siyah dengesini sürdürmeye devam ederken ve siyahların şehirlere göçünü "Bantustan" adı verilen yalnız yerlilere mahsus yerleşme alanları kurarak önlemeye çalışırken, 1948 de 2.900.000 olan şehirlerdeki yerli sayısı bugün 6 milyona çıkmıştır. Aynı iş için beyaz işçiye yerlinin 3-5 misli ücret ödeyen kapitalistler, gizli ve açık olarak siyahları tercih etmektedirler. Hükümet ise dengenin bozulmayacağını, endüstrinin otomatizasyonu ve siyah yerleşme alanlarında sanayileşmenin siyah işgücünün şehirlere gelmesini durduracağını söylemektedir. Fakat yerli nüfusu hızla artmakta buna karşılık bantustanlarda sanayileşme pek yavaş ilerlemektedir. Kapitalistler ise hem ucuz ve usta işçi istemekte, hem de siyah derililerin hayat seviyesinin yükselmesinde iç pazarın gelişmesi bakımından fayda görmektedirler.

Böylece 150 yıllık İngiliz-Afrikaner düşmanlığı tekrar ortaya çıkmıştır. Tarımla uğraşan Afrikaner için ırk ayırımı bulunmaz bir nimettir. Aksi takdirde kölelerinden olacaktır. Sermayenin pek azına hakim olan ve genellikle usta işçi olarak çalışan şehirli Afrikaner için ise ırk ayırımının sonu demek, en azından aristokrat işçiliğin sonu ve işsizliğin başlangıcı demektir. Aynı zamanda kendilerini İngilizler karşısında güçsüz hisseden Afrikanerler "kahraman" dedelerinin anısına sarılmakta, "1830'larda, tabiatla boğuşa boğuşa göçen kutsal atalarının" fetihlerini sürdürmeyi özlemektedirler. (Aslında o sıralarda sırtlarını dünya imparatoru Britanya'ya dayamış olan İngilizlerin önünde doğuya kaçıyorlar ve verimli topraklar elde etmek için yerli halkı boğazlıyorlardı.) İncil'den benzerlikler düşürerek dedelerini hatırlayan, bir yandan da emperyalizm tarafından horlanan Güney Afrika'nın küçük burjuvaları faşistler için değişmez destek ve oy deposu olmaktadırlar. Yerli halkı ezmek için küçük burjuvaları sonuna kadar kışkırtan emperyalist oligarşi şimdi kendi yarattığı canavardan ürkmektedir. 1930'larda, beyaz proleterlerin siyahlarla omuz omuza döğüşerek ülkeyi kurtaracaklarını söyleyen Güney Afrika Komünist Partisi üyelerinin de hayallerinin boşa çıktığı görülmektedir.

Beyazlar arasındaki bu çelişkileri büyütmek ve tayin edici rol oynayacağını ummak doğru olmaz. Fakat yine de ezilen yerli halkın kurtuluşu için olumlu bir etken olması mümkündür. Genel olarak Afrika'nın güney bölgesinde emperyalistler ve ortakları yerlilere karşı birleşmişlerdir. Yerliler de mücadeleleri geliştikçe böylesine geniş bir güçbirliğine doğru gidiyorlar. Bugün için sağlam temellere dayanmış olarak gözüken emperyalist ortaklığı (ki Angola, Mozakbik vasıtasiy-

le Portekiz'in, Güney Rodezya'nın, Güney Batı Afrika'nın ve Güney Afrika Cumhuriyeti'nin beyaz azınlığını, dolaylı olarak bütün emperyalist bloku içine alan bir ortaklıktır), hem kendi iç çelişkileri hem de halkın gelişen ve birleşen mücadelesiyle iskambil şatosu gibi çöküverecektir.

KÖTÜ GÜN DOSTLARI

Güney Afrika Cumhuriyeti bütün dünyanın kendisine cephe aldığı, emperyalistlerin bile açıkça yüz veremediği günlerde iki yakın dost buldu yanında. Bunlardan biri kuzey komşusu Güney Rodezya'lı beyazlar, diğeri de hem uzak hem de yakın komşusu olan Portekiz.

Güney bölgesinin en eski ve köklü beyaz tahakküm alanı olan Güney Afrika Cumhuriyeti için çevre ülkeler düne kadar İngiliz himayesinde de olsa, ucuz işçi depoları olarak önemliydi. 1960'larda içte ve dışta gelişen bağımsızlık akımlarından sonra, özelikle kuzey komşuları, "emniyet kemeri" olarak da önem kazandılar. Bunların içinde Güney Rodezyanın (Zimbabwe) özel bir yeri vardır. Emperyalistler, 1960'larda kıtada parlayıveren bağımsızlık yangınından Portekiz sömürgeleri ve Güney Rodezya'yı kurtarabildiler. Tehlikeyi çok uzaklarda gören Güney Afrika Cumhuriyeti beyazları ise, kıyametin yaklaştığını sezmekte gecikmediler. 1960'da hızlanan iç direnişleri bastırdıktan sonra, çevre ülke beyazları ile kader birliğini kuvvetlendirmeye başladı.

Faşist birlik için zaten ön şartlar hazırdı. Bechuanaland, Basutoland, Swaziland, Güney Batı Afrika gibi ülkeler çoktandır pratik olarak Güney Afrika Cumhuriyeti'nin hakimiyeti altındaydı. Zambia, Güney Rodezya, Angola ve Mozambik ithalatlarının dörtte birini Güney Afrikadan yapıyorlardı. Geleneksel "Avrupa düşmanı" Afrikaner işadamları da bölgede ticari ortaklık kurarak ucuz iş gücü vasıtasıyla Batı ile rekabet etme hayallerine daldı. Komşu ülkeler arasında indirimli gümrük tarifeleri uygulanmaya başladı. İndirimlerden başlıca satıcı olan Güney Afrika Cumhuriyeti yararlanıyor, diğerleri eskisi gibi ellerindeki insan gücünü veriyorlardı. Direkt sermaye ihracı da hızlandı. 1956'da komşu ülkelerde 40 milyon Sterling (1.4 milyar TL.) tutarında yatırımı olan Güney Afrika Cumhuriyeti, 1963'de bu rakamı 165 milyon Sterlinge (5.9 milyar TL.) çıkardı. Anglo-American Company buna iyi bir örnektir. Uluslararası oligarşinin kontrolünde olan bu şirket G. Afrika Cumhuriyeti'nde yerleşmiştir ve altın, elmas, kimya sanayii, demir-çelik, patlayıcı maddelere büyük yatırımları vardır. Aynı zamanda Güney Rodezya'da imalat sanayii ve büyük baş hayvancılık, Zambia'da bakır madeni işletmeciliği yapmaktadır. Güney Rodezya'ya uygulanan ambargo sırasında bu dayanışma meyvalarını vermiştir. Petrol ve gerekli diğer maddeler Portekiz'le Güney Cumhuriyeti tarafından sağlanmıştır. Bu arada yayılan bir ticaret anlaşmasıyla Güney Afrika Cumhuriyeti pazarı Güney Rodezyalılara, Güney Afrika Cumhuriyet'li sanayicilerin itirazlarına rağmen, açılmıştır. Özelikle giyim eşyalarında Güney Rodezya güney komşusu ile rahatça rekabet edebilmektedir. Yıllardır ekonomisi Güney Afrika Cumhuriyeti'ne bağlı olarak gelişen Mozambik'in komşusu ve sözümona bağımsız Malawi sınırlarında Portekiz kuvvetlerine üsler vermiştir. Faşistler Mozambik'de günden güne güçlenen FRELİMO'ya (Kurtuluş örgütü) karşı ortak cephe kurmuşlardır. Portekiz hükümeti Güney Afrikalı beyaz çiftçilere kuzey Mozambik'de sudan ucuz tarlalar teklif etmiştir. Asıl

niyetleri çiftçi namında askerleri FRELİMO önderliğindeki Mozambik halkına karşı kullanmaktır. Ünlü Anglo-Amerikan Company Mozambik'de balıkçılık için yatırımlara girişmiştir. Aynı şirket Petrofina adlı ve Angola'da petrol çıkaran bir Portekiz şirketini devralmak için hazırlıklar yapmaktadır. Buradan çıkarılacak petrol Güney Batı Afrika'nın Walris limanına gelecektir. Sürekli olarak ambargo tehdidi altında yaşayan bu bölge için petrolün ne kadar hayati bir önem taşıdığı açıktır. Son yıllarda Güney Batı Afrika'da da başlayan ve Güney Batı Afrika Halk Örgütü'nün önderliğindeki gerilla savaşı da Rodezya ve Portekiz'in Güney Afrika Cumhuriyeti'ne açıkça yaptıkları silah yardımı ile bastırılmaya çalışılmaktadır. "Kutsal İttifak" her geçen gün biraz biraz daha gelişmektedir.

TAKTİK DEĞİŞTİREN EMPERYALİZM VE "YERLİ" BEYAZLAR

15. yüzyılda bölgeyi "keşfeden" Portekizli denizcilerden çok önceleri bile siyah derili Afrikalılar köle ticaretinin kurbanı olmuşlardı. 16. ve 17. yüzyılda Afrika'nın güney bölgesine yerleşen Hollandalı ve Portekizli beyazlar bu geleneği daha da şiddetli olarak sürdürdüler. Kuzey Amerika'ya yerleşen beyazlar, köle Afrikalılar sayesinde "tabiatı fethetti" ve bir gün Avrupa'ya dahi kafa tutacak olan muazzam zenginliklerini biriktirmeye başladı. 8. yüzyılda Arapların başlattığı köle ticareti, biçimsel değişikliklere uğrayarak günümüze kadar geldi. Bütün bunların üstesinden gelmek Avrupalılar için kolay olmadı, yerlilerin sık sık giriştikleri isyanlar hunharca bastırıldı.

Güney Afrika'da bölgeyi ele geçirmek için beyazlar arasında da rekabet vardı. İngiliz-Afrikaner rekabeti 1910'larda tatlıya bağlandığı zaman, bölgede Avrupa'ya tamamen bel bağlamadan da hayatta kalabilecek bir beyaz topluluk vardı. Diğer sömürgelerde olduğu gibi ordu emperyalist metropolün kontrolunda değildi, bizzat "yerli" beyazların emrindeydi.

Rodezya ise emperyalist ülkelerden ziyade, hareketlerinde bir ölçüde serbest olan Cecil Rhodes adlı "müteşebbis" bir İngiliz vatandaşının önderliğinde istila edildi. Rhodes sahibi bulunduğu British South Africa Company adına madenleri işletirken, silahlı adamları vasıtasiyle yerlilerden zorla aldığı toprakları beyaz çiftçilere açtı. O günlerden beri kendi adıyla anılan bölge 1923'e kadar şirketin idaresinde kaldı, bu tarihte beyaz azınlık özerk bir İngiliz kolonisi olmaya karar verdi. Rodezya'da da ordu istisnai olarak "yerli" beyazların kontrolündeydi.

20. yüzyılın ortalarına doğru emperyalist ülkeler, eski sömürgecilik yöntemlerini terketmek zorunda kalacaklarını farketmeye başlamışlardı. Bağımsızlık özleminin ülkeden ülkeye yayıldığı ve en ücra kabilelerin dahi etkilendiği bu dönemde eskisi gibi bir avuç beyaz azınlık milyonlarca siyahı kontrol altında tutamıyorlardı. Emperyalizm taktik değiştirdi. Ya ülkelere bizzat kendi eliyle bağımsızlık verdi ve başına daha önce asimile ettiği yerlileri geçirdi, ya da bağımsızlık mücadelesi yapan küçük burjuva önderlerini proleter sosyalistlere karşı kolladı. Böylece bir yığın ülke bağımsız ilan edildi. Ama oligarşinin karları azalmadı, artmaya devam etti. Afrikalı proleterler ve radikal aydınlar da "Afrika sosyalizmi" gibi laflarla oyalandı, bu numaraları yutmayanlar da hapse tıkılarak yeni düzenin devamı sağlandı.

Aynı taktikler Rodezya ve Gü-

ney Afrika'da uygulanamadı. Değişen şartlar emperyalistleri etkilememişti ama, beyaz aristokrasi durumunun tehlikeye girdiğini sezmişti. Eski efendilerine isyan ediyor görünerek, yerliler üstündeki baskısını arttırdı, emperyalistler de bu hunharlıklardan sorumlu olamayacağını (!) göstermiş oldu. Kamuoyu, diğer ülkelerin gözünden düşme gibi boş laflara kulak asmayan, her fırsatta Papa'nın eteğini öpen Salazar'ın Portekiz'i de aynı kanlı yolda ilerledi. Kutsal Hristiyanlık, bütün kurumlarıyla yine egemen güçlerin arkasında cinayetleri takdis etti. Bir yanda Hıristiyan Nasyonalisti Vorster, diğer yanda Allah yoluna kendini adamış sofu Salazar milyonlarca yerliye emperyalist metropollerin namına kan kusturdu. Emperyalistler de bütün bu hunharlıkları Birleşmiş Milletler kanalıyla protesto etmekten geri kalmadılar.

DARALAN DEVRİMCİ ÇEMBER

Afrika'da direnişin tarihçesi çok eskidir. İlk önceleri kabile şeflerinin önderliğinde dağınık ve ümitsizce yapılan direnişler, zamanla politik bir karakter kazanmaya başladı. 1912'de Güney Afrika Cumhuriyeti'nde Afrika Ulusal Kongresi kuruldu. Afrika Ulusal Kongresi bağımsızlık ve demokrasiyi azami hedefi olarak tesbit etmiştir ve çeşitli kuruluşların katıldığı bir üst örgüttür. 1921 de kurulan ve bugüne kadar mücadelesini sürdüren Güney Afrika Komünist Partisi de, Kongre'ye dahildir ve en önemli üyelerden biridir. Kongreyi teşkil eden diğer grupların pek azı siyasi bir bütünlük sahibidir.

Afrika Ulusal Kongresi 1955'lere kadar oldukça pasif bir tutum takınmıştır. 1959'da Kongre'den kopan Pan-Afrikanist Kongre daha militan bir yol izlemiş, Afrika Ulusal Kongresi'nin beyaz liberallerle güçbirliği yapma isteğini eleştirmiştir. 1960 Sharpeville olayının ardından her iki kuruluş da çok zorlu günler geçirdi. Kitle halinde tutuklamalar örgütleri büyük ölçüde etkiledi ve hareket bir süre öndersiz kaldı. 1964 da Rivonia'da yapılan mahkeme sonucu 8 Afrika Ulusal Kongre liderinin çok ağır cezalara çarptırılması, bütün dünyada tepki yaratırken, devrimci güçler Halkın Mızrağı adında askeri bir örgüt kurarak, gerilla savaşına giriştiler.

Gelişen devrimci mücadelenin en iyi kıstaslarından biri, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin artan askeri masraflarıdır. 1960'da 61,6 milyon dolar olan askeri masraflar 1962 de 168 milyona, 1964 de ise 20 milyona çıktı. 3 milyonluk beyaz nüfusun 1966'daki ordusu 120 bin kişiye yaklaşıyordu. Yalnız beyazların asker olduğu bu ülkede "barış" zamanı böylesine büyük bir ordu beslenmesinin sebebi artan gerilla faaliyetleridir. (bu sayıya yarı-asker niteliğindeki polis ve komandolar dahil değildir.)

Bir yandan da şehirlerde sabotajlar, kitle gösterileri, genel grevler devam etmektedir. 1960'da yerliler Bantustan denilen siyah yerleşme alanlarından birini (ki toplam olarak ülkede 7 tanedir) işgal etmişler ve bir süre halk idaresi kurmuşlardır. Hareket kanlı bir şekilde bastırılabildiyse de, yeni protestoların önü alınamadı.

Güney Batı Afrika'da da devrimci mücadele benzer merhalelerden geçti. 1958 de kurulan SWAPO (Güney Batı Afrika Halk Örgütü) önceleri Birleşmiş Milletler'e bel bağlamıştı. Ülkede tertiplenen protesto gösterileri şiddetle bastırılınca ve 1966'da Uluslararası Adalet Divanı faşist rejime arka çıkan bir karara varınca SWAPO silahlı mücadeleye geçti. Kısa zamanda köylülerin desteğini kazanan gerillalar

komşu ülkelerdeki devrimciler ve diğer Afrika ülkeleri ile bağlar kurmaya girişti. Özellikle Cezayir, gerilla örgütlerini açıkça desteklerken 1963 de kurulan Afrika Birliği Örgütü (ki hemen bütün Afrika ülkeleri üyedir) bağımsızlık mücadelesi yapan gerillalara silah ve para yardımı yapmaya karar verdi.

Portekiz'in sömürgeleri olan Angola, Mozambik ve Portekiz Gine'sinde bağımlık mücadelesi yıllardır devam etmektedir. Gine'de PAIGC, Angola'da FNLA, Mozakbik'de FRELİMO önderliğinde yürütülen gerilla savaşları mücadeleye yeni başlayan SWAPO, Halkın Mızrağı gibi örgütler için büyük destek olmaktadır. Güney Afrikalı gerillalar FRELİMO tarafından eğitilmekte, bir yandan da İan Smith'in tek taraflı bağımsızlığını ilan etmesiyle bütün iyimserliklerini yitiren ve gerilla savaşına girişen Zimbabwe halkı ile bütünleşmeye doğru gitmektedir. Emperyalistlerin ileri karakolları, faşist "kutsal ittifakları"nı kurarken, devrimciler de birleşik cepheye yönelmişlerdir. Bağımsızlığına yeni kavuşmuş Afrika ülkelerindeki sosyalist ülkeler tarafından desteklenen devrimciler için en zorlu görevlerden biri yüzyıllardır ezilen halklarını silahlı mücadeleye kazanmaktır. Korkunç baskılar, küçük yaşlarda başlayan ve "hamiyetperver" papazlar tarafından desteklenen ırk ayırımını, doğa kanunu gibi gösteren eğitim, halkların devrimci azmini bir ölçüde kırmıştır. Zaman zaman patlak veren ve kendiliğinden gelişen ayaklanmalar o kadar hunharca bastırılmaktadır ki, bölgede sağlam ve sürekli bir örgüt kurmak zorlaşmaktadır. Buna karşılık gerillaların kazandıkları somut ve kalıcı başarılar halkın üzerinde olumlu etkiler yapmakta ve zorunlu olan silahlı örgüt-halk bağlantısını güçlendirmektedir.

Güney Afrikanın yakın bir gelecekte köklü değişikliklere uğramasını beklemek belki hayaldir. Fakat her geçen gün biraz daha güçlenen devrimciler arası güçbirliği, daha şimdiden olumlu adımlar atmıştır. Emperyalistler kendileri için milyarlar değerinde olan son karakollarına dört elle sarıldıkları halde, gelişen örgütlü halk savaşı karşısında gerileyecekler ve kurdukları "kutsal ittifak" da birbiri ardından çökecektir. Faşist cephenin kurulması devrimcileri de yaygın bir cephe kurmaya yöneltmiş, böylece bütün bölgenin kaderi ortak hale gelmiştir.

DUYURU

AYDINLIK'IN AĞUSTOS (22) SAYISI TOPLATILMIŞTIR. DERGİYE, POSTADA EL KONULDUĞUNDAN BU SAYI BAZI ABONELERİMİZE VE OKUYUCULARIMIZA ULAŞAMAMIŞTIR. DUYURULUR.

PROLETER DEVRİMCİ YAYINLAR

AYDINLIK — Sosyalist Dergi
Yıllık Abone 50,— TL.
(1, 2 ve 4 sayılar tükenmiştir)

AYDINLIK Ciltleri I, II ve III. Fiyatı 35,— TL.
(I. Cilt Tükenmiştir)

Aydınlık Cilt Kapaklarının Fiyatları 7,50 TL.

AYDINLIK YAYINLARI :

— Proleter Devrimci Hareketimizin Çizgisi Açıktır - Aydınlık. (Tükenmiştir) 1,— TL.

— Millî Demokratik Devrim - Mihri Belli 3,— TL.
(Tükenmiştir)

— Zonguldak Havzasında Emperyalizm - Sina Çıladır 5.— TL.
(Yeni çıktı.)

— Toplu Yazılar - Dr. Şefik Hüsnü Değimer 15,— TL.
(Çıkıyor)

— Dinin Türk Toplumunda Etkileri - Dr. Hikmet Kıvılcımlı 3,— TL.
(Çıkıyor)

İLERİ — T.D.G.F. yayın organı - Aylık Dergi
Yıllık Abone 10,— TL.

KURTULUŞ — İşçilerin, Köylülerin Aylık Gazetesi
Yıllık Abone 5,— TL.

TÜRKİYE SOLU — Haftalık Siyasî Gazete
Yıllık Abone 50,— TL.
— Çıkıyor —

ADRES : Süleyman Sırrı Sok 2/12 — ANKARA
P.K. 100 Cebeci — ANKARA
Tel : 12 40 14